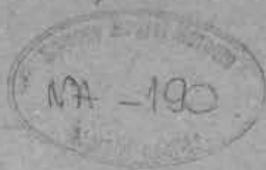

MA - 190

Szociális kultúra
Képzési adatlak

Szűz Sándor

Születési ideje: 1954

Történelmi leírás

106 lap, 5 kép

Földrajzi rajzok, Polgári

rajzok, XXIII

Iratgyűjtő

**MSZ 5617
PAPIRIPARI VÁLLALAT**

KISKUNHALASI GYÁRA

Leírás

1. rész az egész 206. oldal alól

206

ELŐSZÓ -

KEDVES OLVASOM!
+++++

Szükséges, hogy lakóhelyünk földjének, népének vizsgálataival minden ember foglalkozzék. Kutassák multját, történetét, szokását, gazdasági és kulturális értékeit. Nem lehet senki számára közömbös az édes szülőföld évszázadokat felölelő története.

Amikor Polány község fejlődéstörténetét akarod megismerni, akkor nem elég a monográfia sorait egyszerűen átolvasni, mert ezáltal nem ismerhetjük föl a szerves összefüggéseket. Ezért azt ajánlom Neked kedves olvasóm, hogy a dolgokat ne elszigetelhesd, hanem a környező faluk és a benne élő népek történetével összefüggésben vizsgáljad meg.-

Olvadás közben tartsd nyitva szemedet, mert csak nyitott szemmel ismered fel a régmúlt idők ékezen szóló bizonyítékait.

Mint néptanító, szeretném remélni, hogy ez a monográfia is közelebb visz Téged kedves olvasóm ahhoz, hogy így még jobban megismerhesd és megszerethessed szülőföldedet, a drága magyar hazát.-

A tapasztaltakat, hallottakat a maguk valóságában tárrom fel, hogy realisan, elevenen tükrözzék a polányi nép egész multját, jelenét. Rajtad a sor kedves olvasóm, hogy a hiányos részeket kiegészítsed saját tapasztalataiddal, idős emberek hiteles mondásával, a mult hagyományaival. En csak arra kérlek, légy értékelő, komoly bíráló és szállj vitába a monográfia egyes kérdéseivel, adataival s ha kezdedben hiteles dokumentum van, úgy a történeti multtal is szállj szembe.-

Ez a monográfia még nem kialakult és nem is végleges. Jelenlegi kidolgozásban már sokat segít ugyan a szülőföld megismerésében és megkönnyíti a nevelők iskolai munkáját, de mégis csak további kiegészítésre, fejlesztésre szorul, hogy eredményesen segítsen a falu valamennyi dolgozójának sokoldalú fejlődését.-

Kérem az, hogy olvasás közben igen vigyázz a monográfia tisztaságára, a lapok épségére. Gyerek kezébe ne add annak lapjait, inkább mondd el szóban tartalmát, nehogy pár év alatt tönkre menjen a késő utódok számára is szánt irás.- Maradjon olyan sokáig, hogy a ma élő gyermekek majdán unokáiknak olvassanak belőle.-

Tartalomjegyzék

B e v e z e t ő.....	1
----------------------	---

I. A lakóhely nevének, elhelyezkedésének, nagyságának vizsgálata

1. A lakóhely nevének megjelölése.....	3
2. A lakóhely földrajzi elhelyezkedésének és fekvésének vizsgálata.....	3
3. A községről és környékéről.....	5
4. A község főbb részei/utcái/.....	5
5. Szomszédos faluk.....	89
6. A község házainak száma.....	9
7. Lakás-berendezés.....	10

II. A lakóhely természeti földrajza.

1. Felszín.....	10
2. Az éghajlat vizsgálata.....	11
3. Vízrajz.....	12
4. Természetes növényzet és állatvilág.....	12
5. A talaj.....	13

III. A lakóhely története.

1. Történelmi emlékek.....	13
2. Polány község története.....	13
3. A község első térképe/1854-es/.....	14
4. A község második térképe/1892-es/.....	16
5. A község földkönyve/fundálisa/.....	16
6. Az 1854 évi első tagosítás Polányban.....	20
7. Atélt csapások Polányban.....	21
8. Benépesülés.....	23
9. Részletek a somogygeszti plébani hivatali történelmi könyvből	24
a./rég polányi népszokások.....	24
b./1848-as történetek.....	26
10. Betyárvilág.....	30

11. A fölábirtok megoszlása 1945 előtt.....	31
12. Az 1945-ös földreform.....	32
13. Határozat a község belterületére vonatkozólag.....	33
14. Népeesség. Miről beszél a legrégebbi anyakönyv?.....	33
15. Népsűrűség.....	37
16. A lakosság foglalkozása. 1945. előtt. és. 1945. után.....	38
17. A lakosság jellemzése.....	40
18. A nép vallásossága.....	42
19. A nép életmódja, táplálkozása, egészsége.....	42
/szokás, szórakozás, a falu kutjai, családvédelem/	
20. Sváb kérdés.....	45

IV. Gazdasági élet földrajza.

Bevezető rész.....	46
1. Mezőgazdálkodás.....	47
2. Kapásnövények.....	52
3. Kertgazdálkodásunk.....	53
4. Gyümölcsstermelésünk.....	53
5. Szőlő és bortehermelésünk.....	54
6. Javaslatok a mezőgazdaság fejlesztése érdekében.....	55
7. Allattenyésztés.....	56
8. Erdőgazdálkodás.....	59
9. Ipar.....	61
10. Közlekedés, szállítás, forgalom.....	62
/bekötő-ut története/	

V. Kulturális élet.

1. Róm. katolikus iskola története.....	65
2. Evangélikus iskola története.....	68
3. Általános iskola története.....	71
4. A villany bevezetése Polányba.....	72
5. A telefon bevezetése.....	79
6. A postahivatal története.....	80
7. Vöröskereszt.....	80
8. Földművelésügyi bolt.....	80
9. Polány közigazgatása régen és ma.....	81
# a tanácsház története, régi jegyzők, bírók, háromszögelési munkák, kataszteri munkák/	

VI. Polány a szocialista mezőgazdaság útján.

1. Termelőszövetkezet.....	85
2. Új életre kelt a falu.....	85
3. Mit kapott az iskola a 3 és 5 éves terv során.....	89
4. Mit kapott a község a 3 és 5 éves terv során.....	91

VII. Néprajz.

1. Építkezés.....	92
2. Berendezés.....	93
3. Népszokások.....	94
4. Étkezés, ételek elkészítési módja.....	99
5. Népművészet.....	100
6. Népviselet.....	100
7. Népünk dalai.....	100
8. Népünk táncai.....	101
9. Népnyelv.....	102
10. Babonák.....	103

Térképmelléletek:

1. Polány fekvése a megyében.
2. Polány birtokrészletezési vázlata/dűlők/.
3. Polány község alaprajza.
4. Polány növényzete és vízrajza.
5. Polány és környéke.

POLÁNY KÖZSÉG MONOGRAFIÁJA

Összeállította:

Somfai Sándor igazgató-tanító

1954. évben.

B e v e z e t ő .

A Somogy megyei Tanács V. B. Oktatási Osztálya 1953. március 30-án rendeletet adott ki a községi monográfiák elkészítése tárgyában. Junius 1-én 852-62-1/1953. szám alatt a somogy megyei községi monográfiák összeállításának részletes utmutatója is megjelent.

A nevelőtestület az április 15-i értekezlet alkalmával azzal a kéréssel tisztelt meg engem, mint legidősebb nevelőt, hogy saját megfigyelésem, ismeretem, továbbá a rendelkezésre álló írásos források, a község múltjára vonatkozó adatok, végül pedig a falu öregjeinek elbeszélései alapján a "Lakóhelyismeret" eredményes tanításához nélkülözhetetlen községi monográfiát elkészítsem.

Amikor a nyári szünidőben Polány község monográfiáját kell elkészíteni, tartok tőle, hogy ez csak bizonyos általánosságban fog sikerülni. És ez természetes is! Nincs ugyanis olyan téma, amelyet teljesebben ki lehetne meríteni. Fokozottan áll ez egy község monográfiájára, annál is inkább, mert ez nem megmerevedett valami, hanem egy igen változatos tartalmu, fejlődőképes, állandó feltárássra, folyamatos kibővítésre szoruló valóságos "Kincsesbánya", amelyben benne van a polányi táj dombjaival, völgyeivel, vizeivel, növény- és állatvilágával, benne van a levegő minden jelenségével, éghajlatával és időjárásával, benne van a község a benne élő emberek történetével, gazdasági életével, minden szokásával és erkölcsével.

Mikor az oktatási osztály utmutatója megjelent, gyűjtögetni kezdtem a monográfia anyagát. Az volt a célom, hogy a lehetőségig összegyűjtsek mindent, ami ezzel kapcsolatban érdeklődést válthat ki, amivel mélyszélességet tudom indítani az olvasót a drága szülőföld, a szép haza iránt.

A monográfia megírásánál elsősorban saját megfigyeléseimből indultam ki. A község életét 28 éves itteni nevelő-oktatómunkám során közvetlenül megfigyelhettem. A gazdasági életre vonatkozó adatokat a tanácsháza írásai között találtam meg, a község múltjára, a településekre vonatkozólag pedig a somogy megyei plébániahivatal régi írásai, anyakönyvei szolgáltatottak igen értékes adatokat. A megye monográfiájában, történelmében csak pár adat-néhány évszám és családnév-ismereteti községünk történelmi múltját. A falu életére vonatkozó régebbi feljegyzést csak egyetlen gazdánál/Czarth József/találtam. Ennek hiányában annál többet elbeszélgettem a falu öregebb embereivel s ezek elbeszéléseit saját megfigyeléseim segítségével ellenőrizve, kellő kritikával használtam fel.

Az említett források/tanácsháza, plébánia, öregekkel való beszélgetés, stb./nélkül meddővé vált volna minden igyekezetem. Eppen ezért e helyen mondok hálás köszönetet mindazoknak, akik a monográfia

elkészítésében értékes írásbeli és szóbeli adatokkal segítségemre voltak.

Arra kérem az olvasót: tekintse ezt az első monográfiát uttörő munkának, fogadja megértéssel, olvasgassa szeretettel. Ha nem elég gondosan állítottam össze és irtam meg a monográfiát, annak oka csak az, hogy életéveimből 50-et mögöttem hagytam már s e legkedvesebb kötelességemet egy nagy kórházi műtét/gyomorvágás/után sietve-rövid 1 hónap leforgása alatt-tudtam teljesíteni.

Igen örülnék, ha a monográfia II. bővített kiadásban is elkészülhetne, ezért községünk egyetlen lakója se mulassza el a falu életére vonatkozó feljegyzések, mondások után folyamatosan kutatni, a felfedezett és hallott adatokat, valamint saját megfigyeléseit az általános iskola mindenkori igazgatójának tájékozódás, felhasználás végett átadni, illetve elmondani.

Erős a hitem, hogyha én már magasabb korom miatt nem is érem még a monográfia II. bővített kiadását, de utódaim nevelő-oktatói hivatásuk tudatában kötelezve érzik magukat a megkezdett munkát folytatni, bővíteni és Polány község multját, jelenét minden szempontból, a lakóhely sajtóságos vonatkozásaiban ismertető II. számú monográfiát elkészíteni.

Kedves Utódom !

A jó monográfia záloga az előbbrejutásnak, fejlődésnek és a hazaszeretetnek. Ha netán ellankadsz a munkában, adjon erőt az a tudat, hogy a monográfia kibővítésével valamit Te is használsz a jószívű, dolgos, bátor és önérzetes polányi népnek.

Lehetetlen az ilyen népet nem becsülni, nem szabad az ilyen népnek az értékeit parlagon hevertetni, feledésbe hagyni. Igaz örömmel előre üdvözlöm a II. számú bővített monográfiát, mely a hagyományok tiszteletét, a magyar életrevalóság kipusztíthatatlan erejét, a polányi nép gazdasági és kulturális megerősödését, fejlődését hirdeti apáról-fiúra.

Végezetül köszönetet mondok Halmos János kartársamnak, aki a monográfia térképeit rajzolta meg, valamint Heiner Margit Kartársónak is, aki értékes néprajzi adatokat gyűjtött össze a monográfia számára.-

A monográfiát 4 példányban készítettem el. Egyet a megyei oktatási osztály részére, egyet az iskola számára, a harmadik példányt a községi tanácsnak, végül az utolsót saját részemre gépeltem le. Térkép csak a megyei és iskolai példányokhoz lett csatolva.

P o l á n y , 1953. évi augusztus hó 31. napján.

Somfai Sándor ig.-ttó.

I. A lakóhely nevének, elhelyezkedésének, nagyságának vizsgálata.

1. A lakóhely nevének megjelölése.

Lakóhelyünk neve: Polány. A község nevével 1229- ben találkozunk először. Palyan alakban emlegetik a régi oklevelek. Nemeselek előnevében 1411-ben és 1458-ban Farkpolyan-i alakban ismerjük az Árpád-korabeli helységet. A község nevét elemezve megállapítható, hogy Polány szláv eredetű szó. Polány, Polyanka "Széplak"-ot jelent magyarul. Elfogadható ezek után az a föltevés, hogy a honfoglaló magyar nép e helyen szláv lakosságot/települést/talált, kik közé örömmel települt le, mivel a szlávok földműveléssel foglalkoztak és istállózó állattenyésztést folytattak. A település neve megmaradt Palyan-nak, de a szláv lakosság idők folyamán teljesen beolvadt a magyarságba. A község neve Palyan, mint általában a beolvadt szláv lakosság útján nyelvünkbe került más szláv szók is, a magyarság nyelvében idők folyamán átalakult a magyar nyelv törvényeinek megfelelően. Így lett a Palyan-ból Polyan, később Polán és végül Polány.

2. A lakóhely földrajzi elhelyezkedésének és fekvésének vizsgálata.

Polány kisközség a Dunántulon, Somogy vármegye kaposvári/1950 előtt a megszűnt igali járáshoz tartozott/járásában, Kaposvártól 27 km-re északra, a Kaposvár-Siófok közötti vasutállomástól nyugatra 6,3 km távolságra alacsonyabb dombokkal körülzárt völgyben fekszik.

Körülötte virágzó rétekkel, szántóföldekkel, noa és elvirát termő szőlőkkel, fásított legelőkkel és erdőkkel tarkított dimbes-dombos határ. A falu keleti határán, fokozatosan emelkedő domboldalon a festői szépségű mernyeszentmiklósi erdő húzódik, melynek tetején gyönyörű biborszint sugároz a felkelő és lenyugvó nap. A községtől 6,3 km-re van a legközelebbi vasutállomás/Felsőmocsolád/. A legközelebbi országút pedig 3 és fél kilométernyi távolságban fekszik. /Mernyeszentmiklós/. Az odavezető út ősztől kezdve tavaszig csaknem járhatatlan. Maga a község erősen fásított terület. Ha valaki zöldelő időszakban először ballag a faluba vezető lejtőkön befelé, csak akkor veszi észre a fák közé rejtőzött falucska, amikor már egészen benne van. Nagy esőzés alkalmával ponyvát lehetne huzni a falu fölé, köd és por esetén pedig még a jámbor bennszülött szemé sem lát mást, a falu helyén, mint tejszínű felhőt. Tiszta időben a falu fehérre meszelt s nagyrészt vályogépületei szerényen húzódnak meg az akácfák alatt. A község akácerdő benyomását kelti a falu felé közeledőben. Csak itt-ott tör át egy-egy új nagy téglapépület a fák sűrű lombjai közül. Rossz utjai és eldugottsága miatt azonban mégsem szabad le-
szólni e kis települést.

Csodaszép és igen változatos határral bíró község ez! Talán Somogy egyetlen községe körül sincs olyan szép erdővonulat, falut szegélyező virágos rétség, vadrózsával, szederindákkal szegélyezett kanyargós utvonal, korhó és szakadék, elnyult völgykatlan, csobogó forrás és nagyszerű kilátó, mint itt. Festői környezet ez! Mondta egykor Tamás József volt megyei népművelési felügyelő, aki a dimbes-dombos és szingazdag polányi határt minden nyáron bejárta.

A falu másik rajongója Kovács Pál megyei gazdasági szaktanár volt, aki egy hónapig tartó itt tartzkodása alatt naponta fölment az általa elnevezett "Plátó"/mai néven Gelencsér-domb/dombra, hogy a faluban, annak minden utcájában, a gazdasági udvarokban és a bennük sürgösködő polányi emberek munkájában gyönyörködjön.

Sokfelé jártam, több vidéket és országot beutaztam, de nem állítani, hogy változatosabb, hangulatosabb vidéket nem igen láttam. Az év minden szakában valami különleges színe, élete és bája van ennek a polányi vidéknek.

A török hódoltság alatt teljesen elpusztult régi Polány nem a mai helyen, hanem a községtől északra elterülő Pusztaszentegyház-i dülőben feküdt.-

Most vessünk világosságot azokra a földrajzi tényezőkre, amelyek községünk mai települési helyének megválasztásában elődeinkre kihatással voltak. Minden falu keletkezésének vannak ugyanis bizonyos földrajzi alapokai.-Mindnyájan tudjuk, hogy a régiak mennyire féltek a hidegtől, különösen pedig a sipoló téli fagyos szélről. Elődeink csak hogy a hideg szelektől védve legyenek, települési helyül a mélyebben fekvő völgyeket, szélvédett katlanokat, domboldalakokat választották. Minthogy községünknek saját földrajzi domborzati adottságán kívül egyéb helyzeti települési sajátossága a múltban nem volt, megállapíthatjuk, hogy a régiak csakis azért telepedtek meg e helyen, mivel itt a hideg szelek ellen nagyon alkalmas terepviszonyok /mélyenfekvő hosszanti völgyek, széles völgykatlanok/vannak.

A folyóvíz, erdő és legelő ugyancsak fontos szerepet játszottak a falu keletkezésében. Jól tudták ezt a régi polányiak is, azért építették a községet a Királyberekben délre folydogáló, régebben vizimalmot hajtó, ma pedig csupán kenderáztatókat tápláló, mosásra és kerti öntözésre szolgáló árokhoz közel, virágos rétsávokkal szegélyezett, sűrűvel tarkított, lomb és fenyőerdőkkel borított s völgyekkel bőven szabdalts dombosvidék egyik szélvédett medencéjébe.-

A pusztaszentegyházi dülőben feküdt régi falu az uralkodó északi szélről ugyancsak védett területen épült. A hirtelen beállott tavaszi hóolvadás, főként pedig a nagyobb záporosók alkalmával a lejtős domboldalakról nagy robajjal lezuduló hatalmas víztömeg a domb oldalait nemcsak hogy mélyen felhasogatja, de a termőtalajt lehorodja és a völgyek mélyebb területeit vízzel, iszappal önti el. A völgyekben rohanó víz útjában mély horhókat, helyenként gödröket /Antal-gödre/váj és a mezőgazdasági növényekben nagy károkat okoz. A gazdák kezdeti sáncolással próbálkoznak védekezni a pusztító víz ellen, de legtöbbször a víz szokott győzni. Legutóbb 1953 július 30-án éjjel tombolt a vihar felettünk. A 2 óráig tartó felhőszakadás nemcsak a réteket, de a szántóföldi völgyeket is elöntötte, iszappal borította be. A lecsapott villám 2 tehenet is szénre égetett, a rohanó ár több pincébe, ólba, pajtába betört és sok kárt okozott. A hirtelen lezuhanó esőzésekből eredő pusztításoknak évszázadok során hatalmas nyomai láthatók a polányi határban, főleg pedig a régi falu helyén.-

Amikor a törökhódoltság után az elpusztult Polány helyére új szálláskeresők, letelepülők érkeztek, bizonyára meghatódva gondoltak a régebbi Polányra, mely népes falu közel 200 évig tartó lakatlanság következtében büszke templomával együtt leomlott és vízhorodta föld alá temetkezett. Ugyanakkor a mai Királybereknek nevezett rét helyén ingoványos nádas, sással benőtt hosszukás alakú lápost láttak az új jövevények, melyből ijedve röppent föl a sokféle vizinádár. Emberhang persze nem volt sehol, aki a multról beszélne nekik. Ezt csak a később napfényre került iratlan emlékekből és az előkerült kevés írott emlékből, okiratokból ismerték meg.-

Látva a vízhorodta árkokat, a bozóttal, fákkal benőtt gödröket és mély szakadékokat, melyek a régi falu helyén bőven sorakoztak fel, a régi öregek mondása szerint rövid bugyogósnadrágot viselő, a hidegtől és áradásoktól egyaránt félő új települők a szélről védettebb és vízáradástól kevésbé veszélyeztetett/hosszanti völgyvel kevésbé szabdalts/domboldalakot, rövidebb völgyeket és kisebb katlanokat szemelték ki települési helyül.-

Ha a falu utcarendszerét összevetjük a határ természeti viszonyaival, megállapíthatjuk, hogy a domborzati viszonyok nagymértékben befolyásolják Polányt fejlődésében. A falu utcái a dimbes-dombos területen kénytelenek a lejtéshez, hosszanti és keresztvölgyekhez igazodni, ezért utcái többnyire girbe-görbék, kiterjedésben /hosszuság-szélesség/aránytalanok. A falu nagyságához képest/lélekszámhoz viszonyítva/aránytalanul nagy kiterjedettségben terül el. Az egyes házakhoz eléggé széles és hosszú belsőégi terület tartozik, melyből a ház előtti virágoskert, jó nagy gazdasági udvar, szérüs, konyha és gyümölcsös kert, végül egy darab krumpliföld és kaszáló is kikerül.-

3. A községről és környékéről.

A domborzat és vízrajz szabta meg elsősorban a helység elhelyezkedését. A somogyi észak-dél irányban haladó dombosoroknak hasonló irányú völgyében, árokhoz közel települt Polány. A község formája soros település rostos ágazásokkal. Az alaprajz azt mutatja, hogy a település helyét, és formáját elsősorban a vízvédelem és a vizmosások által keletkezett gödrök, közök és árkok szabták meg.

A település fejlődésének középpontját a róm.kat.harangláb környékén találjuk. A soros települési forma csupán a Fő-utcában alakult ki, de ez sem őrizte meg tiszta soros formáját, mert rostos ágak/mai Noszlopy Gáspár-u. Széchenyi-u, stb./fejlődtek hozzá. A falu középpontjához minden irányban települési ágak/mellék-utcák/csatlakoznak, miáltal az egész falu nagy területen fekvő, szétszórt település. A pusztaszentegyházi dülőben fekvő árpádkorabeli oklevelekből kimutatható "Palyan"szláv település a tiszta soros települési formát követte, amit az ottani dülőben észak-dél irányú hosszanti völgy is bizonyít. A falu mostani települési formája/rostos ágak/azonban már magyar vonásokat mutat. A település-sorok szemmel láthatólag követik az erős tagoltság ellenére is kivehető domborzati vonalak irányát. Az egész falu és határa egy dombos táj, régebben pedig szőlőhegy-település volt. Felszíne letaroltnak tetsző dombtáj, tagolva évtizedek alatt vizmosásoktól, kocsijárásoktól kiszabdalt mély vágású horhókkal, gödrökkel, utakkal és dülökkel.-

A falut 100 évvel ezelőtt minden oldalról hatalmas erdőségek vették körül. A letarolt erdők nyomait őrzik a határ leg-gödrösebb, legszakadékosabb részeiben meghuzódó sűrűk. Gulyás-sűrű, Antal-gödrei-sűrű, Középső-sűrű, Kanász-sűrű, Patvar-gödrei-sűrű, Malom-sűrű, Uj-kuti-sűrű, Határ-sűrű, Közös-sűrű, Sűrűkuti-sűrű.-

4. A község főbb részei:

Belső rész a Fő-utca 38 házzal és a Dózsa György-utca /régii néven Iroda-u./10 házzal. A Fő-utcában van a tanácsház, az általános iskola két szép épülete, a rk.harangláb, az evangélikus templom, a földmivesszövetkezeti bolt, tejgyűjtő, italbolt és végül a postahivatal is, mely utóbbi 1950 óta a tanácsház egyik helyiségében nyert elhelyezést. A Fő-utca nyugatról-keletre erősen lejtős oldalon épült, ami nagyobb esőzések, különösen pedig nyári záporok esetén sok kellemetlenséget, kárt jelent a keleti sor lakóinak. A mélyebben fekvő épületeket, pincéket, pajtákat és kerteket rendszeresen előnti a víz, az iszap. 1954 nyarán is kétizben volt áradás. A kertek végén huzódó patak kiöntött és az egész rétet iszappal borította be. Ugyanakkor az utcáról befolyó víztömeg az iskola pajtájába tört be és az ottlévő kaptáros néhcshaládokat elpusztulással fenyegette. Szerencse, hogy a veszélyt észrevetten és a vizet, mielőtt az nagyobb kárt tett volna, vederral kihordtam a pajtából. Az utca kétoldali árkolásával,

hidak létesítésével és a sűrűkúti-árok egyenesvonalu rendes kivágásával lehetne, de kell is az árvizkárokat megelőzni.

A község nyugati és legmagasabb részén épült a Kossuth Lajos - utca/régii néven Urasági-utca/ 32 házzal. Ezen utca észak-dél irányban erősen lejt. Az utca északi végénél fekszik a közel 150 éves Békeffy-féle, délen verandás, északon oszlopos kuria, mely dűledező épület jelenleg állami tulajdon képez és lakószobáiban a Termelőszövetkezeti Csoport irodája, a DISZ otthona és Sziklai István tanácsdolgozó lakása nyert elhelyezést. Melléképületei/istálló, pajta, ól/ 1953-ban lebontásra kerültek, a bontásanyag a helyi Tsz által építkezésekre lett felhasználva. A kastélytól nyugatra lévő parkrészlet fái ki lettek irtva, helyén ma a Tsz sertésólja áll épülőfélben. A kastélyhoz nem messze viztorony áll, tetején forgó gólyával, mely a szelek járását mutatja. Valamikor a kastély lakói és az állatok részére is ezen torony szolgáltatta a vizet. Csövezése idők folyamán tönkrement.

A falu déli részén, egy domboldal aljában fekszik a mindössze 11 házból álló Petőfi Sándor-utca /régii néven Gesztii-utca/. Ezen utcából Somogygeszti-felé vezet tovább az út. A Fő-utcával fahíd köti össze, mely hidon sokszor életveszélyt jelent a közlekedés, mivel az út majdnem derékszög alatt fordul be a Petőfi-utcába, a hid karfái pedig sokszor hiányoznak. Sötétben igen sok gyalogjáró belezuhant már a mély árokba, különösen abban az időben, amikor még a "Horváth"-féle csárda nyitva állott. Ez az utca, illetve köz a legsárosabb része Polánynak. Az autó még nyáron is bennakad a feneketlen sárban. Esős időben és hóolvadáskor kocsival járhatatlan az út. Megfelelő árkolással, töltéssel, de leginkább kövezéssel lehetne az utat járhatóvá tenni. Az utca déli végén, az Uj-hegyi szőlők alján terül el az evangélikus temető. Téglalpalaku, dróttal, bokrokkal kerített, fenyő és egyéb díszfákkal tarkított hely. A sírok kellően gondozottak, a lélekszámhoz viszonyítva elég nagy területen/1292 □-ól/fekszik, nagyobb része kaszálól szolgál.

Északra a Dózsa György-utca folytatásaként csatlakozik a község legegyszerűsebb és utviszonyokban is legjobb utcája közé tartozó Temető-utca 33 házával. Az utca soros települési forma, kár, hogy csupán a nyugati soron vannak házak. A keleti oldalon csak 3 régebbi és 3 újabban épült házat találni. A házak igen rendesek és nyilegyenes sorban épültek. Régebben a vöröskakas sokszor meglátogatta ezt az utcát és pörkölte le zsuppos házait. Ma már minden ház cserepes és a melléképületek is korszerűen vannak felépítve. Északi végén az Antalgödre-árok szeli át az utcát és a kertek alatt egyesül Vízér nevű testvérével, hogy együtt folytassák útjukat a Malom-árokig. Az utca nyugati alsó harmadában egy alig észrevehető kis közön lehet feljutni a római katolikus temetőbe, mely kert 2124 □-ól területű, és fekvésénél, rendezettségénél fogva, szemet-lelket gyönyörködtető. Kár, hogy nincs dróttal kerítve, mert a természetes gyepekterítésen az apró és nagyjóság egyaránt a temetőbe, ahol károkat tesz a sírokon lévő virágokban. A temetőben nyugszik Sznopek Károly kántortanító, aki 1868 március 20-án tüdőgyulladásban halt meg. Ugyancsak itt van eltemetve Mile Antal volt polányi uraság, aki 1854-ben jobbágyaival kiegyezett és az első tagosítást a kölcsönös egyesség alapján végrehajtotta. Itt pihen a földi fadaralmait drága Édesanyán is, aki a II. világháború alatt/1945. jan. 9-én/, zínankós télviz idején halt meg. Haláláról csak a hadigógságból való hazatérés után értesültem. Hederics János régi sirásó ügyel arra, hogy a temetőben a sírok szabványos méretben egyenesen sorakozzanak, a gyom és nem temetőbe való cserje gyökeret ne verhessen. Az utódok kötelessége, hogy a temetőkertet négy oldalról rendes drótkerítéssel körülvegyék, hogy oda semmiféle állat be ne járhatson. Az utcán északra haladva fokozatosan emelkedő kocsin a Gráblóczai fásított le-

gelőre érünk ki, mely legelő öreg fái kb. 25 évvel ezelőtt dőltek ki, hogy helyet adjanak a gyorsabbnövése akácoknak.-

A Temető-utca déli végéhez és a Fő-utca északi széléhez az ugynevezett Vielandt-féle közben fekszik az 5 házból álló Noszlopy Gáspár-utca, az 1848-as népfelkelő vezérről elnevezett egysoros és lejtős utca. Nyugati szélő háza a régi zsuppos és dűledező pásztorház. Az apaállatok részére az új istálló és ől megépült, időszerű, hogy az állatok gondozója részére is emberhez méltó egészséges, biztonságos hajlék épüljön.-

A Noszlopy-utcát elhagyva, egy kis kanyarulat után elénk tűnik a Vizérnek nevezett patak fahídja. A hídon áthaladva Széchenyi Istvá-utcaba érünk be, mely utca szintén egysoros és mindössze 13 házból áll. A házak az újabb időben az utca keleti oldalán, a Királybereknek nevezett rét szélén épültek. Az itten épült házak lakói nagyobb esőzések és hóolvadások idején sokat harcolnak a víz ellen. Az évek óta árkolatlan Malom-árok vize előnti az egész berket, a víz a szérűskertekig felhatol s ilyenkor nagy kárt okoz a réti szénában, szalma-és takarmánykazlakban, no meg az apróbaromfiakban is. A bajon a lápossá vált rétcsapolásával, a főárok rendes szabályozásával/kivágatásával/lehetne és kell is segíteni. Ez nemcsak az ottan lakók, de az egész falu érdeke is, mivel a hosszan elhuzódó Királyberekben minden gazdának van rétje, kisebb konyhakertje. Az utca régi neve Sárnellék volt, ami valóban rá is illett, mivel az utcán végighaladó ember még a kocsit mellett gyaloguton is nyakig sáros lett. Ma a földes gyalogjáró az uttestből kiemelkedik, a járókelő esős időben is nyugodtan elmehet a "Sárnellékben".-Hiszszük, hogy az utódok az egész faluban téglával rakják ki a gyalogjárót s gyermekeik száraz lábbal járnak iskolába.-

A hídon túl kb. 50 méterre balra, északra emelkedő dombon húzódik a kétsoros és 21 házból álló Ady Endre/régén Uj-utca, még régebben "Nemes"-utca/-utca. Ez az utca is a település törzsökéhez tartozott. 1854-ig az egész domb épületekkel együtt Mile-uraság tulajdona volt, ezért is említi a legelső térkép "Nemes"-utcának. A tömésfalazatu és zsupptetős házakban az uraság jobbágyai laktak. A domb a házakkal együtt az 1854-es tagosítás alkalmával a jobbágyok tulajdonába került. A házakat azóta újraépítették. Néhány régebbi ház kivételével szép, egészséges és virágos kertekkel szegélyezett házak sorakoznak egymás mellett. Sár itt soha nincs, mivel a lejtős uton a víz szabadon gurulhat lefelé.-

~~Régebbi~~ A Fő-utcából keletre nyíló ugynevezett Huber-féle közön, mint a vasutállomásra vezető kanyargós uton és a Sűrűkút-patak hídján átjutva érünk el a Táncsics Mihályról /régén Békavár/ elnevezett utcába, mely egysoros s összesen 14 házból áll. Ide csak nyáron, de akkor is száraz időben jöjjön el a szemlélő, mivel más évszakban aligha tud kimászni a mélyen lesüppedő sártengerből. Nem kell azonban azt hinnünk, hogy az a "Békavár"-nak csufolt sáros mellék-utca a legcsunyább része falunknak. Gyönyörű kilátás nyílik innen a keletre fekvő szentmiklósi erdőrészletre, mely zöld fáival, az előtte elterülő virágos réttel, patakjával, felkelő és lenyugvó nap-sugarával szemet-lelket gyönyörködtető érzelmeket vált ki a szemlélőből. Esténként pedig a békák szolgáltatták az altatódalt a munkában elfáradt becsületes embereknek. A házak sorban újraépülnek. Pár házikó egész korszerűen, világos nagy ablakokkal, előtérrel, szigetelt falazattal szemetgyönyörködtető kivitelben épült, ami az utca szépségét nagyban emeli. Az utolsó háztól délre mintegy 300 méterre áll egy kőkereszt, melynél a kocsit derékszögben balra fordul, majd egy beton-hídon áthaladva kanyargósan, dombokat átszelve halad tovább keletre Mernyeszentmiklós felé, ahol köves utba torkollik bele. Az egyesüléstől délre Mernyére, keletre pedig a felsőmocsoládi vasutállomásra, illetve a faluba lehet eljutni.

A közel 2 órás gyaloglás során az állomásra menő még a legnagyobb télidőben is leveti melegítő ruháját s ha első ízben járja e hét szakaszból álló kacsARINGÓS utat, hát egész életében visszamenekszik élményeire. Mi polányiak már turista élvezetnek könyveljük el a dombokon csuszva, völgyekben uszva, esőben mezítlábra vetkőzve és térdig vízben gázolva megtett sok-sok állomási utunkat. Ennek ellenére mégis arra kérjük utódainkat, hogyha nem is a maguk, de a vidéki vendéglátók érdekére való tekintettel kellő igyekezettel szorgalmazzák az állomásra vezető bekötő-utvonal lekövezését, hogy ne csak a férfi, de a női nem is minden gátlás nélkül közlekedhessen a vadregényes utvonalon.-

Folytassuk tovább vándorlásunkat a Széchenyi utcából északra haladva. Balról a Kanász-sűrű fiatal akácfái, alatta népiesen "Zsidó-gyöpnök" nevezett és helyenként magas parttal szegélyezett dombos rész, míg jobbról a Király-berek rétszegélye gyönyörködteti a szemlélőt. Mintegy 200 méteres ut után, szelíd lejtésű domb alján épült Rákóczi-közbe érkezünk el, mely közben 21 ház épült soros települési formában. A házak az első világháború utáni földreform során juttatott, u.n. "Proletár"-házhelyekre épültek. Az utca régebbi neve Lötér-utca, mely a nyugati végződésénél még a 30-as években épült kispuskára alkalmas lőtértől kapta nevét. A lötér idők folyamán teljesen bábokrosodott. A házak mellett mindenütt konyha és gyümölcsösök, a domboldalakon pedig szőlőt létesítettek a lakók. A házak általában szépek, az egészségügyi követelményeknek megfelelnek. Valamikor itt is erdőség volt. Az emberi szorgalom vagy kapzsiság szántóföldekké varázsolta ezt a részt is. A domb tetején van egy rossz állapotban lévő dögkut, melybe az elhullott állatokat dobják bele, hogy azok ne fertőzzék meg a levegőt és ezen keresztül az egészséges állatokat. Tudtommal a dögkut újonnan lesz építve, az álzózetes intézkedések máris megtörténtek.- A Rákóczi-köztől északra kb. 100 méterre az uttest keleti felén egyedüli lakóház áll, mely házzal szemben keletre ágazik a Felsőmocsoládra. Északra pedig a Gamás községbe vezető utvonal. A két ut elágazásánál egy kökereszt áll. A keresztől nem messze folyik el a Malom-árok, melyen át az ugynevezett Pusztagáti fahidon lehet átjutni. Felsőmocsoládra az Uj-hegy és a Polgár-erdő melletti úton Kisbaba-pusztán keresztül haladva lehet eljutni. Az ut bizony eléggé rossz erre, különösen pedig télvíz idején. Gamásra a keresztől egyenesen északra menve, Barányjáráson áthaladva lehet utazni. A távolság 7 és fél km. Utja mindvégig víztől kihordott, esőben, hóban süppedős.-

A község nyugati végén, a Békeffy-féle kastély melletti úton haladva az ut balra ágazik el. Menjünk be és lássuk, mi van ott. Egy völgykatlan tárul szemünk elé. Az Uj-telepre értünk el. Az uttest baloldalán két, jobboldalán ugyancsak két egymástól messzebbre eső új házat veszünk észre. ~~Ezek is az Uj-telephez tartoznak.~~ Ha az előbbi úton haladunk tovább, az ut jobboldalán ugyancsak 2 új házat látunk. Ezek is az Uj-telephez tartoznak. Az 1945-ös földreform során a háználküliek kaptak itt egyenként 600 m²-es kitévő házhelyet. Összesen 70 házhely lett kimérve, mindezekig azonban csupán 6 ház épült fel. A többi igénylő részben épületanyag és pénz hiányában nem tudott még felépülni.-

Az úton haladva nyugat felé, nemsokára ráérünk a Csengős-kereszti és Somogyvár felé haladó országútra, mely ut még kövezetlen. Az ut szélén egy fából épült régi fakereszt áll, amelyen valamikor csengők ~~szava~~ figyelméztette a sötétben utazókat arra, hogy az uttól nem messze falu van, ahol éjjeli szállást és védelmet lehet találni a zivataros idő, valamint az utonállók ellen.-

A községhez tartozik közigazgatásilag Bárányjárás település, amely mindössze 5 házból áll. A falutól északra 4 km-re fekszik. Utviszonyai igen rosszak. Az itteni tanulók Ganásra járnak iskolába, mivel az valanivel közelebb esik és utja is jobb.-

A községtől nyugatra kb. 3 km-re fekvő Antalpuszta, mely nevét Mile Antaltól, a község régi földesurától vette, 1950-ig ugyan csak Polányhoz tartozott és a gyermekek is ide jártak iskolába. Jelenleg Somogyvámoshoz tartozik, a tankötelesek pedig a közeli, pár évvel ezelőtt ujonnan szervezett Remete-pusztai általános iskolába járnak, mely iskolának korszerű felszerelése, butorzata van.

5. Szomszédos faluk.

Polányt környező szomszédos falvakat, északra Ganást/7,5 km/, északkeletre Felsőmocsoládót/7 km/, keletre Mernyeszentmiklóst/3,5 km/, délkeletre Mernyét/8,5 km/, délre Somogygesztit/4 km/, nyugatra Somogyvámost /10 km/ a dombok és erdőségek miatt nem látni. A gánási templontorony tiszta időben idelátszik, a többinek csak harangszavát lehet néha hallani. A faluból minden irányba ki lehet jutni kocsival. Autóval azonban nagy ritkán, csupán száraz nyaridőben lehet bejönni a Somogygesztiből vezető útvonalon. A községnek kövesútja nincs. A legközelebbi kövezett ut a keletre lévő mernyeszentmiklói, amely 3,5 km-re esik Polánytól. A déli kövezett ut Somogygeszti faluvégen csatlakozik a Polányból kivezető földesúttal. Vasutállomásra és Kaposvárra az előző szentmiklói útvonalon keresztül lehet eljutni. A polányiak azonban a rövidebb: Somogygeszti-Magyaregres-Kaposfüredi útvonalon jutnak el kocsival Kaposvárra, mely út 27 km hosszú. Igen jó lenne, ha úgy a vasutállomás, mint pedig a Somogygeszti-felé vezető bekötő útszakasz is mielőbb ki lenne kövezve.-

6. A község házáinak száma.

A faluban összesen 212 ház van. Ebben a számban már bennfoglaltatik az Uj-telepi házhelyen épült 6 ház, meg Bárányjárás házai is. A községnek terjeszkedési lehetősége csupán nyugat felé, az Uj-telepen nyílik. Ha a kaposvári kiavasut a Csengőskeresztig kiépül/a terv már készen áll/, úgy az Uj-telepen lakók, mint Polány egész népe előtt is szép jövő áll, mert nemcsak a cukorrépat, hanem másféle terményeiket, piaci élelmiszereket is könnyen tudják be szállítani Kaposvárra.-

A lakóházak 60 %-ának anyaga vertföld vagy vályog, mivel téglához a vasut messzesége és rossz utak miatt igen nehéz hozzájutni. Az újabb házak építéséhez azonban már téglát is használnak. A régi tömésfalazatú házakat és melléképületeket apródonként, évről-évre egy-egy részt átépítik téglaházzá. A fa igen drága, tehát faház nincs a faluban. A cserépfedeles házak között az egész faluban csupán 3 szalmatetőt szerénykedik, de ezek felett is nemsokára megszólal a lélekharang.-

A falú összesen 11 utcából áll. Ritkaság ennyi utcát találni faluhelyen, sok kisebb városnak sincs több utcája. A sok utca azon oknál fogva jött létre, mivel a domborzati viszonyok: domb, völgy, katlan, árok, köz, továbbá a vízvédelem kihasználása nem utmenti soros, hanem elágazó települési formát kívánt. Utmenti, egy utcából álló soros település esetén a mi falunk kereken 4 km hosszú lenne, gyalogszerrel 1 óráig tartana az alvétről a felvégre

eljutni. Mennyivel jobb tehát, hogy elődeink a központosított, csoportos települést választották. A települést nemcsak a domborzati viszonyok, hanem a szél-től, hidegtől való félelem is nagyban befolyásolta.

7. VVV. Lakás-berendezés.

III Hogy a polányi gazda a rendelkezésre álló és átlag elég keskeny és csekély területet jól kihasználhassa, keskeny udvart hagyva, befelé-az udvar kosszában-terjeszkedik. L alakú ház a faluban mindössze 12 van. Sok helyen a lakóházzal egy földél alá épült az istálló és pajta is. A szegényebb ember házának beosztása természetesen a legegyszerűbb: szoba, konyha, esetleg kamra van bennük. A jobb módúak lakása háromrészes: a konyhából jobbra-balra nyílik egy-egy szoba. A szobák közül az utcára esőt nevezik első szobának, a másikat hátsónak. Ez utóbbiban lakik, étkezik a család, az előbit csak nagy ünnepén és vendégek érkezésekor nyitják meg, illetve veszik használatba. Itt vannak a legszebb butorok, függönyök és egyéb díszek.

A konyka közepén vagy egyik sarkában van a rakott/jobbmódúaknál takaréktűzhely/tűzhely, amelyet na már kemencével egybeépítve használnak. A szobák nagyrészen gerendásak és földesek. Padlós és vakolatos mennyezetű szoba csak néhány ujonnan épült lakásban található. A szobák butorai általában egyszerűek, kisiparosok által készítették szitettek. A régi tulipántos láda, a padsarok, a nehéz tölgyfából készült családi asztal, a pad fölötti állványka, végül a faragott szék na már csak hirmondónak maradt fenn néhány lakásban. A korszerű butorok, lakásberendezések és ruhadarabok lassan kiszorítják a régieket.-

II. A lakóhely természeti földrajza.

1. Felszín.

Polány község tájegységileg Külső-Somogy halmos-dombos vidékéhez tartozik. Tengerszintfeletti átlagos magassága 200 méter. A helység tipikus völgyi település, mely egyben Külső-Somogyot is jellemzi. A tájat szántók, legelők, vízenyős rétek, kisebb erdők, ligetek teszik változatosná.

A falut körülvevő dombok észak-déli irányúak. Általában lankás lejtésűek. A lejtők kb. 25-30 fok alatti szöveget zárnak be a vízszinttel. Lejtésirányuk kelet-nyugat. Ebben az irányban húzódnak a szántók is. A dombháton dűloutak, a völgyekben dűloutak és patakok találhatóak. Az utóbbiak állandó vagy időszakos folyásúak. Az állandó patakok mentén vízenyős rétek terülnek el. Ilyenek a Gráblóczyai-rét és a Királyberek. Ezek a területek egyben a legalacsonyabbak is. /Gráblóczyai-rét 188,5 m, Töltésaljai-rét 174,4 m, Királyberek 161,3 m magas.

Sík mezőségi területek a falutól távolabb találhatóak. Ilyenek a Határ-sűrű, melynek legmagasabb pontja a Bajci-hegy /236,6 m/, a Gillai-és Börzsönyi-dűlő kisebb része. Az utóbbi déli szélén található az u.n. Csengőskereszt/228,3 m magassági pont/.-

Az elsoroltakon kívül dombnevek a következők: Gölöncsér-domb/177 m/, Ulincai-hegy/196 m/, Uj-hegy/regi neven Kis-hegy/226 m/, Szilvási-domb/224 m/, Uj-utcai-domb, Csigáskuti/Csikós/-domb, Gráblóczyai legelő-domb/209 m/, Körü-domb /Antalpusztánál/.-

A határ legmagasabb pontja a Bajci-hegyben van/236,6 m/, utána a Csengőskereszti emelkedés következik/228,3 m/, ahonnan tiszta időben szabad szemmel belátni a Mecsekre, távcsővel pedig részle-

teket is ki lehet venni a Mecseken, különösen akkor, ha egy fára mászva nézünk a messzeségbe.-

Mesterséges felszínalakításokat is találhatunk. A faluban van a Csigáspart, mely a föld kibányászása révén keletkezett. Magassága kb. 15-20 m. A Gillai-gülőben található az u.n. Késérüvölgy. Itt a szántók könnyebb megművelése érdekében a régi földesur terraszos művelést honosított meg. A terraszok népies neve: Figurák.-

A felszín kedvezőtlen alakulása révén hátráltatja a gazdasági élet alakulását, fejlődését. A dombhátaikat nehéz megművelni. A modern mezőgazdasági gépek használata szintén nehézségbe ütközik.-

2. Az éghajlat vizsgálata.

Lakóhelyünk éghajlatának megfigyelése tapasztalatra alapozódik. Nagy vonalakban jellemezve hasonló a többi dunántúli tájak éghajlatához, azaz eléggé szélsőséges. Hideg telek hűvös nyarakkal váltakoznak.

Az öregek visszaemlékezése szerint a leghidegebb tél 1929-ben volt. Három hónapon keresztül/jan-márc./30-32 fokos volt a hideg. Három kut is befagyott ekkor a községben. Az erdőn-mezőn csonttá fagyott vadállatokat találtak. A községből egyedül nem lehetett kizodulni a nagy hó miatt. Ha valakinek halaszthatatlan dolga volt, akkor ismerősei is elkísérték, hogy utat lapátoljanak a hósivatagban. Még március 10-én is 40 cm magas volt a hó, mely erős faggal párosult. Itt megemlíthetjük az 1941-es és 1954-es elég hideg teleket is. Általában a leghidegebb hónapok január és február.-

Forró és aszályos nyarak különösen a közelmúltban voltak. 1950 és 1952-es nyáron 6-7 hétig nem volt csapadékképződés. A meleg néha elérte a 35 fokot is árnyékban. Általában a legmelegebb hónap augusztus.

Enyhe tél 1952-53 -as évben volt. Alig érte el a -10 C-t. Állandó volt az olvadás. Nappal olvadt, éjjel fagyott. Egész télen nem lehetett szánkózni. Hűvös, esős nyár különösen az idei/1954-es/volt. Márciustól július közepéig állandó volt a bő csapadék. Tavaszról nem is beszélhetünk. Még áprilisban is gyakoriak voltak az éjjeli fagyok.-

A lakóhely mélyebben fekvő területei ki vannak téve fagyveszélynek. Ide értendők a rétmenti területek. Említésre méltó fagyot kétszer észleltek az utóbbi 90 év alatt. 1866 május 3-án minden elfagyott. Az okozott kár 100 %-os volt. A gazdák tatárkát/hajdina/ és kölest vetettek a kalászosok helyett. Ezekből készült a kenyér is. A tavaszi kapásokat is újra kellett vetni, ültetni. 1952 május 22-én éjjel 50 %-os fagy érte a községet. A dombhátaikon és a magasabban fekvő területeken a fagyveszély csekélyebb. A gazdák füstöléssel védekeztek ellene, de szánottevő eredmény nem volt. A konyhakertekben papírral takarták le a palántákat. Aki gondosan végezte ezt a munkát, annál ez a módszer eredményes volt.

A csapadék eső, hó, dara és ólmos eső alakjában hull le a földre. Átlagos évi csapadék kb. 620-660 mm. 1895 óta a község szánottevő jégkárt nem szenvedett. A legtöbb csapadék febr., máj. és okt. hónapokban esik.

Az állandóbb jellegű szelek iránya Ny, ÉNy, DNy.-A csapadékot hozó légtömegek általában nyugat felől jönnek. A záporosó, zivatar elég ritka.-

A mezőgazdaság alkalmazkodik az éghajlati viszonyokhoz. Az állandó fagyveszély miatt az érzékeny növényeket vagy később,

vagy a dombhátakra vetik, ültetik. A gyakori aszály miatt számottevő másodnövényeket nem vetnek. A tudomány révén az ember mindjobban függetlenítheti magát az éghajlat viszontagságaitól.-

3. Vizrajz.

A község területe a Kapos és annak révén a Duna vízgyűjtő területéhez tartozik. Legnagyobb patakja a Malomárok, mely az antalpusztai forrás kivételével az összes kisebb patakokat, csermelyeket magába gyűjti, délnek folyva a Kaposba siet. Az előbb említett antalpusztai forrás vize nyugatra folyik és a remetei halastavakat táplálja. A halastavakat levezető patak szintén a Kaposba tart.-

A lakóhely vízrendszerének gerince a Malomárok, amely vízterületet kapcsol össze, illetve vezet le./Lásd a vizrajzi térképet/Ezek a következők:

1. Gráblóczai nagyödör-forrás és annak vize.
2. Antalgyödre-forrás, Vizéri forrás és vizük.
3. Szilvási forrás, Klapsz-féle forrás, Sürükut-i, Csigáskuti ikerforrás és vizük.

A felsorolt források állandó jellegűek. Vizükkel csermelyeket táplálnak, amely csermelyek a Malomárokba folynak. A csermelyek/patakokcskák/vizmennyisége csekély. Bő csapadékos időszakban, vagy nagy eső idején azonban számottevő. Legbővizűbb forrás a Sürükut és a Csigáskut-i ikerforrás.-

A patakokcskák folyási iránya ÉNy-DK, illetve K. A Malomárok jobb oldalról/nyugat felől/veszi fel a fent nevezett csermelyeket és észak-dél irányban szeli ketté a lakóhely határát. A Malomárok kb. 1 méter széles, kiasott mederben folyik. Vizbősége ingadozó. Sok csapadék idején kiönt és vizenyössé teszi a mindkét/partján elterülő réteket, aszály idején pedig teljesen kiszárad. Ilyenkor a csermelyek csekély vize elparolog utközben.-

A negyedik vízterülethez tartozik az Antalpuszta-i forrás, melynek vize nyugat felé folyik és a már egyszer megnevezett remetei halastavakat táplálja.

A vizenyős, lapos területek a patakok mentén terülnek el. Ezek a rétek. 109 kat. hold területet foglalnak el.-

A talajvíz mélysége különböző. Függ a domborzattól.-

A lakosság vízszükségletét ásott kutak vizével elégíti ki. Ezeknek mélysége kb. 10-20 m, mivel a falu már magasabb helyen terül el. A kutak vízmennyisége kielégítő. Az ivóvíz egészségtelen. Könnyen szennyeződik/nyitott kutak miatt/és kevés jódot tartalmaz. A jódiány golyvát okoz. A lakosság 40 %-a szenved ebben a betegségben/orvos megállapítása/.

Az esővíz, különösen a löszös dombokon romból, a völgyekben épít. A dűlőutak ma már u.n. szurdokokban vannak. Ezek mély bevágódások.

A vizrajz és ~~is~~ a gazdálkodás történeti kapcsolatát ma már csak a kenderáztatók és a Malomárok neve őrzi. Az utóbbi partján régen vizinalom állott, amely a földesuré volt.-

A szocialista gazdálkodás volna hivatott arra, hogy az elmaradt és fejletlen vizgazdálkodást fejlessze. A mélyebb helyeken halastavakat, rizsföldeket lehetne létesíteni. A magasabb, értéktelen réteket pedig öntözéssel lehetne megjavítani.-

4. Természetes növényzet és állatvilág.

A lakóhely területének legnagyobb része erdő, rét és legelő volt. Erdő borította pl. a Gillai-dűlőt, Határsűrűt, Malonsűrű-alját és egész Gráblóczát, Derhalinát, Szidariczát. Továbbá nagykiterjedésű li-

getek terültek el a szántóföldek között.

A jobbágyfelszabadítás után a mezőgazdálkodás fejlődésnek indult. Több szántóra volt szükség. Ez magával hozta az esztelen erdőirtást. Ma már csak 138 kat. hold erdő található. Az erdő mellett a rét 109 kat. hold, a legelő pedig 99 kat. hold területet foglal el.

A táj ~~áj~~ uralkodó fája az akác, mely a dűlőutak mentén épűgy megtalálható, mint az erdőben. Kisebb mértékben tölgy, bükk, gertyán, kőris, fenyő, stb. is megtalálható az akácok között. Más jellegzetes növény nincs. A Magyar Flóra gyomnövényei, gyógynövényei, gombái, rét és legelő-fűvei általában itt is megtalálhatók, de nem jellegzetes növényei e tájnak. /Pl. pipacs, szarkaláb, buzavirág, konkoly, pásztor-táska, tarack, apró szulák, orvosi székfű, hárs, vargánya, nyulgomba, piros és kékhátu, csiperke, stb./

A lakóhely magasabbrendű állatai a mezei nyul és a róka. Őz vagy szarvas esetleg csak átvonulóban látható. A szántóföld kártevői: mezei pocok, ürge, hörcsög. Házkörűli kártevők: háziégér, vándorpatkány, görény, menyét. A kártevők irtása állatok segítségével/macska, kutya/vagy vegyi anyagok segítségével történik.

5. A talaj .

A község jellegzetes talajféleségei a lösz, kötött agyag, vályog. Lösz-és vályogtalaj általában a sík helyeken található, ahol összefüggő nagyobb területet alkotnak. Ezek egyben a legjobb minőségű talajféleségek. A kötött agyag gyengébb termőerejű, rosszabb minőségű, hátráltatja a talajművelést és közlekedést. Eső esetén nyulás, ragadós, aszály idején kőkenény. Javítása istállótrágyával történik. A víz talajpusztítása miatt a dombhátak javítása nehézségbe ütközik.

A lakóhely talajgazdálkodása kielégítő. A háromnyomású gazdálkodás 1910 körül szűnt meg. A még jobb talajgazdálkodást a nagyüzemi gazdálkodás biztosíthatná.

III. A lakóhely története.

1. Történelmi emlékek.

Polányban történelmi emlék nincs, környékén azonban annál több. Ezek közül csak néhányat említek. A mai renetei ált. iskola végén van egy régi kápolna, melyben láttam egy gyönyörű csonka fakasztus szobrot, amelynek nagy művészi értéke van. A somogyvárosi határban áll egy árpádkorabeli temlomron, mely műemlék valószínű árpádkorabeli templom maradványa. Az alsóbogáti erdőben kiasott római sírok vannak, Felsőbogáton lovagvár romjaira akadtak. Polányban néhány évvel ezelőtt kutatás közben 13 m mélységben őssallat csontjaira bukkantak, a határban pedig római pénzeket találtak, ami bizonyítja, hogy a rómaiak idejében is település volt e helyen. A régi pénzeket a somogyvárosi múzeumnak ajándékoztam. -

2. Polány község története.

A község eredetéről, keletkezéséről bizonyosat nem tudunk. Régi oklevelek szerint 1138-ban a dömösi prépostság birtoka volt. A régi oklevelekben Palyan, Farkpolyan, Polyan néven szerepel. A Palyan névvel 1229-ben találkozunk először. Ekkor a székesfehérvári káptalan birtoka volt. 1914-ben dr. Csánki Dezső által szerkesztett Somogy vármegyei monográfia is említést tesz arról, hogy a község már a tatárjárás előtti korszakban fennállott. Az 1332-37. évi pápai tizedjegyzék szerint plébániája is volt. Ebben az időben egyházas hely. Régi írás

A talaj összetétele az egyes dülőkben.

/ Czarth József gazda megállapítása. /

1. Malomsűrű alja dülőben.....: fekete agyag, bőséges humusz,
főként búzát kedvelő talaj.
 2. Szőlők alján:.....: " " " "
 3. Berzsenyi táblában:.....: vörös, fekete kötött agyagtalaj,
főként a tengerit kedveli.
 4. Magyarpáson.....: vörös, sárga kötött agyag,
főleg tengerit kedvelő talaj.
 5. Fehérföldeskuti dülő:.....: " " " "
 6. Faézási irtásföld.....: vörös kötött agyag, főleg napraforgó.
 7. Geszti mező.....: vegyes talaj, kötött. Minden termény.
 8. Gillai mezőben.....: fekete vörös kötött agyag. Tengeri.
 9. Kisárpáson.....: fekete agyag, főként búzát kedveli.
 10. Pusztaszentegyházi keleti.....: vörös kötött agyag. Bibor és vöröshere
 11. Pusztaszentegyházi nyugati....: " " " " " "
 12. Ulincai szőlő.....: fekete agyag, kissé homokos, mindent
elfogad a talaj.-
 13. Határsűrű-alja.....: vörös, fekete agyag, kötött. Tengerit
és búzát kedveli.
 14. Töltés aljai rétvégek és a
Királyberki rétvégek.....: fekete humuszos. Búza, mint burgonya
és hazi veteményes kertnek is meg-
felelő talaja.-
-

szerint falu népe járt templonába, amely a mai Pusztaszentegyház-i dülöben állott és évszázadok folyamán a faluval együtt teljesen elpusztult. Az 1411-79 években Farkpolyan alakban fordul elő, ami azt bizonyítja, hogy ilyen nevű nemesek voltak földesurai. 1536-ban három birtokost találunk itt. Török Bálintot, az Ispán-családot és Dereskei Pált. A török háborúk alatt a lakosság többször kényszerült elhagyni otthonát. A XVII. században az árpádkorabeli település teljesen elpusztult. A mai helyén újraépülő település 1720-ban még pusztán állott, noha a török hódoltság után többször kezdett terjedni. Az első házak a ma is fennálló Békeffy-féle kastély mellett épültek, később a mai Fő-utcában, Ady Endre/régi néven Uj-utca, azelőtt Nemes-utca/-utcában is sorakoztak rendszertelenül egymás mellé épülve a csupasz vályogból, tömésfalból épült, zsup-pal, náddal fedett kényes nélküli u.n. füstös-házak.

A XVIII. század derekán indult meg a falu fejlődése. Ekkor be újra a román kat. vallású magyar és ág. ev. vallású német telepe-
sekkel. A településkor/1816-ban/gróf Nitzky-család volt a község földesura. Tisztje: Bertalan József volt. A gróf Nitzkyek a Gludovác családnak adták el itteni földbirtokaikat. 1845-ben a Mille-család vásárolta meg. E családba Békeffy János bemősülve, felesége részét 1870-ben megvette és ezen birtokot 1893-ban récsi Békeffy István-
nak hagyományozta azzal a kikötéssel, hogy azt nevelt fia: Bogyay Ferenc 12 éven át bérelje.

Bogyay Ferenc 12 év lejártával újabb 12 éven át haszon-
bérelte a birtokot, ennek lejártával pedig/1916-ban/Pusztakovácsiba ment lakni, hol saját birtoka volt. Bogyay után négy éven keresztül /1916-tól 1920-ig/társbérlők, névszerint: Szappanos Imre kapolyi, Magyar Ferenc ganási és Szöllősy Ferenc kaposi lakosok használták a birtokot, majd 1920-1924-ben Békeffy István tulajdonos gazdalkodik benne. 1924-től gróf Jankovich Bécs József somogyeszi földes-
ur bérghasználatára lesz 1936-ig. A bérlet lejártával erős harc árán a polányi zsellérek és kisgazdák veszik kishaszonbérbe az 1002 kat. hold urasági földet, mely az 1945-ös földreform során véglegesen is tulajdonukba került. Békeffy István még életében hat gyermekére hagyományozta a birtokot, melyből az örökösök javára a földreform-törvény szerint 100 hold maradt vissza. Ezen birtokban a Békeffy-örökösök 1949-ig gazdalkodtak, amikor a részükre visszahagyott földet teljes egészében az államnak ajánlották fel. Idős Békeffy István 1945-ben halt meg Veszprémben, gyermekei szétmentek, csupán János nevű fia maradt a faluban. A 150 éves és dűledező félben álló kastély 1952-ben állami tulajdonba került.-

3. A község első térképe/1854-es/.

A helység határáról első ízben az 1854. évben történt rendezés és tagosítás alkalmával készült térkép. Mértékszám: 1M-1000. A térképet Lajptzig István okleveles mérnök készítette. Rajta az alábbi hitelesítési záradék olvasható: "Ezen térkép, mely Somogy-
negyében kebeleztetett Polány helység jelen évben az illető T. Földes Uraság, s volt jobbágyok közti egyesség szerint rendezett, s Tagosított határát ábrázolja, az illető Polányi Birtokosoknak az Igali Cs. Kir. Közigazgatási Hivatalhoz intézett folyamodására 1854. sz. alatt a helyszínre kimentünk, és általunk szanas helyeken összehasonlítás tételével, valamint több darab földet minden nivelési ábrából mérnöki lánczal megmérve, hogy az a folyó évi április 15-én az akkori Köz Igazgatási Fő Birói Hivatal előtt kötött egyesség

pontjainak megfelelőleg mindenkben a helyszínével megegyez, bizonyítjuk, s ezzel hitelesítjük." Polányban, 1854. november 14. A közigazgatás részéről: Farkas Benjamin Igali járás cs. kir. h. Szolgabírája, Mikkel József meghívott hitelesítő okleveles mérnök. Rajta a hétfejű sas mélynyomásu és a mérnök viaszpecsétje.-

Ezen térkép Békeffy János polányi lakos tulajdonát képezi, a hozzávaló első Földkönyvvel együtt. A térkép 83X64 cm méretű vászonra ragasztott papírra készült, színezve van, minden kézzel írott, illetve rajzoltatott.-

Lássuk, mit mond ez a régi térkép.

A határban a következő dülöneveket találjuk a falutól északra kezdve és az óramutatóval egyirányban haladva:

1. Pusztaszentegyházi-keleti dülő,
2. Gráblócza-dülő.
3. Kis Árpás-dülő.
4. Nagy Árpás-dülő.
5. Fehérföldeskuti-dülő.
6. Malomsürü-alatti Rétföld.
7. Hegy-aljai Rétföld.
8. Hegyi-dülő.
9. Méhes-tábla.
10. Kátyolos-tábla.
11. Pusztaszentegyházi nyugati-dülő.
12. Irtás-mező.
13. Tuskós.
14. Nagy-Gilla.
15. Kis-Gilla-mező.

A térképen a Malomsürü, Elkülönült Községi Legelő-és Fűszási erdő, Derhalina és Szidaritza néven említett erdők még megvannak.

A rétek közül az alábbiakat sorolja fel északról-délre menve: Gráblóczai, Pölös-aljai, Fehérföldeskuti, Pusztagázi, Királyberki, Két-árok-közi, Mernyei határnál lévő rét, nyugaton a Gilla-rét-

Három hegyet tüntet föl. 1. Baitzi-hegy, 2. Ulinczai-hegy, 3.

Uj-hegy.-

A falu belterületén csupán az uraság tulajdonát képező házak vannak feltüntetve, a jobbágyoknál csupán a belsőségi háztelkek számát látni a térképen. A kastély körül van a major-~~telek~~ telek, melyen négy cseléd és egy tiszti-lak áll. Az u. nevezett Pajtás-kertben 3 gazdasági épület, a Szivás/méhes-kertben/ közepén pedig egy U alakú nagy méhes áll.-

83. hrsz. alatt	a	katholikus iskola,
81. "	"	az evangélikus "
35. "	"	az urasági kocsmajelenlegi ált. iskola/,
39. "	"	az urasági arendás-lak,
78. "	"	a bognár-lak/Salabert-féle kovácsház/,
7. "	"	a molnár-lak/Müller János-féle telek/,
10-11. "	"	a Nemes-utca,/mai Ady Endre-utca/,
6. "	"	Uj-hegy alatt 3 szögödményes zsellér-telek és a faiskola/mai Madár és Zsombók-féle telek/.

A malom-árok mellett ott látni a vizimalmot, az I. számú általános iskola kertjében pedig a pálinkafőző épületet. Ezen két épületnek ma csupán 1-2 földből előkerülő téglák a hirmondója.-

A térképen a mai Tancsics Mihály és Széchenyi-utcának semmi nyoma, de pincéket sem találni sem az Ulinczai, sem az Uj-hegyben.

Az ugynevezett Kátyolos-táblában két tó-allást tüntet fel a térkép 1568 □-öl területtel. Ezek ma már nincsenek meg. A források, patakok a mai állapot szerint vannak berajzolva. A dombok szürke árnyékolással, a rétek zölddel, mezők fehérrel, vizek kékkel, végül a beltelkek piros színezéssel vannak berajzolva, illetve kifestve. Az erdőt berajzolt fák/árnyékkal/ jelzik, a szomszédos határvonalak széles piros csíkkal vannak jelezve. Mernye mezővárosként határolja Polányt, a remetei halastavak feltüntetve nincsenek.-

4. A község második/1892-es/ térképe.

A falu második térképét 1892-ben-38 év múlva az első térkép után-Várkonyi Nándor mérnök készítette el. Ezen térkép 32 db. kemény kartonlapon szelvényekben készült. A határban lévő összes birtokrészlet 15 tagban van feltüntetve. Ezen már újabb erdő és dülő-elnevezésekkel is találkozunk. Az 1854-es térkép Bajtzi-hegy helyén itt Határsűrű szerepel, a Malomsűrűnek csupán az északi/jelenlegi Uj-hegy/része van meg, a többi Malomsűrű-aljai dülő néven ki van parcellázva. Nincsen rajta a Derhalina és Szidaritzai erdő, a Méhesi és a Kátyolos-tábla Börzsönyi néven szerepel, a Kis-és Nagy-Gillai elnevezések helyett csak Gillai maradt meg. Az Irtás-mező elnevezés is kimaradt a második térképről, a Kis-árpási rész pedig Nagy-árpási elnevezést kapott. Az Uj-hegy Kis-hegy néven szerepel, a Hegyi-dülő /geszti mező/Szőlők-aljai nevet kapott, a Hegyaljai rétföld/Ulincai hegytől keletre/ viszont Szőlők-alja nevet viseli.

A rét elnevezések közül elmarad a Fehérföldeskuti, Pusztagáti, Kétárok-közi és a Mernyei határi elnevezés, ezek helyett közös néven Királyberek olvasható a térképen.-

Nézzük a beltelkeket.

É térképen már új utcákat találunk. Kiépült a mai Széchenyi/volt Sárnellék/-utca 13 házzal, a Petőfi/volt Geszti-u/-utca 6 házzal. A többi utcák is újabb házakkal bővültek ki, csupán a Tancsics Mihály/Békavár/-utcában nem látni háznak nyomát. A pincék /boros/ egymást érik az Ulincai-hegyben. 17 pince van a nyugati, 15 a keleti oldalban. Összesen 32 helyre jártak ki pinceszerezni a régi polányiak. Ma csak pincéknek csupán a nyomain láthatók, természetesen a régi szőlőskertek is elpusztultak a pincékkel együttesen. A Kis-hegyben mindössze 2 pince volt, pedig itt 13 szőlőföld volt.

Nincs meg már a Malom-árki vizimalom, a palinkafőző, nincs meg a molnár-lakás, a Szivás közepéről hiányzik az U slaku méhes. A két régi iskola már a mai helyén látható. A volt róm.kat.iskola keleti felén látható kisebb udvari épület pajta volt. Megvolt már kovácsműhely a lakóházzal, a Temető-utcában állott már a pásztorház, ettől északra a keleti sorban ott volt három lakóház. A községben ekkor mintegy 140 ház állott. /Ezen térkép a tanácsháznál és Czarth Józsefnél van meg. A szelvények bizony eléggé kopottak, repedezettek, kijavításuk időszerűvé vált./-

Az 1945-ös földreform során kiosztott földekről, házhelyekről külön térképek, vázlatok készültek, ezek a tanácsháznál vannak elhelyezve.

5. A község Földkönyve/fundálisa/.

A község legelső Telek-Könyvét/Földkönyvét/, mely eredeti és sértetlen állapotban Békeffy János tulajdonában van, 1854-ben Lájpszig István mérnök készítette el.-

A földkönyvből igen sok értékes adat tűnik ki. Lássuk ezeket sorjában.

A könyv elején Mile Antal uraság magánbirtoka van fel-
tüntetve a következő csoportosításban:

Belső-Telek: összesen 63337 □-öl- 52 és 24/32 magyar hold.
E résznél megtudjuk, hogy a jelenlegi I. számú iskola telke
/35. ábraszám alatt/ korcsma telek címén 1714 □-öl területtel van be-
jegyezve, valamint azt is, hogy a mai Ady Endre-utca 1854-ben "Nemes"-
utca nevet viselte.

Rétek: Melnár rétje a malom körül: 3485 □-öl,
Gillai nagyret /remetei határszélén/: 68598 □-öl,
Pörös rét.....: 13593 □-öl,
Arendás rét.....: 3060 □-öl,
Rétek összesen: 88736 □-öl,

azaz: 73 és 31/32 magyar hold.

Szántóföldek: A Méhesi, Kátyolos-táblában, Nagy Gilla mező-
ben, Berzsenyi sűrű környékén, Kis Gilla mezőben, országút és rét közti
részen, Pörös földön, Kis Gilla nyugati és keleti dűlben, a volt Arendás
földön, Tuskósi mezőben, Nyári akolj előtti táblában és 25 szerződne-
nyes zsellér kenderföldjén/egy-egy kenderföld 250 □-öl volt/és vé-
gül az Irtás mezőben terültek el, összesen: 98885 □-öl, azaz: 817 12/32
magyar hold területtel.

1854-ben tehát 25 szerződményes zsellér dolgozott Mile
Antal uraság birtokán.

Szőlők: Öreg-hegyi dézsma szőlők.....: 64 9/32 hold,
ezen hegyben urasági szőlő.....: 1015 □-öl,
Új hegyi dézsmás szőlők.....: 9 1/32 hold,
Összesen: 88998 □-öl,

azaz: 74 5/32 magyar hold.

Ezen szőlők helyén ma már semmi, esetleg noa teren, a
régii hazai fajtakat a filoxéra teljesen kipusztította.-

Erdők és sűrűk:

Öreg-hegy oldalában kis oldalas sűrű.....: 181 □-öl,
Méhesi táblában Geszti határsarkon lévő sűrű.....: 432 □-öl,
Méhesi táblában Szilvás feletti sűrű.....: 612 □-öl,
Gillán Geszti határszélén lévő sűrű.....: 9 13/32 hold,
Nagy Gilla Keserű völgye sűrű.....: 612 □-öl,
Nagy Gilla Berzsenyi sűrű.....: 5 1/32 hold,
Kis Gillán határ szélén két sűrű.....: 612 □-öl,
Nagy Gilla s Tuskós közt mély utkörüli vizmosásos sűrű: 3 27/32 hold,
Szidaricza és Derhalina erdő.....: 298 19/32 hold,
Bajezi hegyoldal vadéi utig.....: 144 31/32 hold,
Vadéi határ sarok.....: 19 31/32 hold,

Az erdők és sűrűk összesen.....: 592751 □-ölet
magyar holdban 493 30/32 tettek ki.

Kátyolos táblában két tó-állás.....: 1568 □-öl,
Nyári akolhoz vezető csapás, mint nagány-
birtok.....: 7539 □-öl.

Az urasági birtok mindösszesen térszen: 1823814 □-ölet, ~~az~~ ani
1519 25/32 magyar hold.

A volt jobbágyok nagánybirtoka összesen: 1247184 □-öl,
azaz 1039 10/32 magyar hold./beltelek, szántó és rét/, Továbbá kö-
zös legelő és faézési erdeje: 400422 □-öl, azaz 333 20/32 magyar hold.

A volt jobbágyok birtoka összesen térszen: 1647606 □-ölet,
azaz: 1372 30/32 magyar holdat.

31. Ersolits József	3/8	telki birtoka összesen.....	: 13	30/32	h.
32. Jovántzai Farkas	1	" " " "	: 34	10/32	h.
33. Szalai Mihály	1	" " " "	: 33	14/32	h.
34. Öreg Sticker János	1	" " " "	: 34	23/32	h.
35. Nagy Antal	4/8	" " " "	: 15	21/32	h.
36. Nagy György	4/8	" " " "	: 17	12/32	h.
37. Nagy Vendel	1/3	" " " "	: 11	6/32	h.
38. Rait János	4/8	" " " "	: 18	5/32	h.
39. Schneiger Dani és Gáspár	1	" " " "	: 34	28/32	h.
40. Szabó János	1	" " " "	: 38	8/32	h.
41. Stéger János	6/8	" " " "	: 27	--	h.
42. Ábel János	2/8	" " " "	: 7	29/32	h.
43. Vének Vintsze és József	6/8	" 2 " "	: 21	23/32	h.
44. Landler Dávid	1/3	" " " "	: 17	24/32	h.

Házasszellérek:

1. Csizmeg György.....	: 885	□-öl	beltelek,
2. Gulyás Vendel	/429/	: 429	□-öl "
3. Molnár Dani	: 1150	□-öl	" "
4. Tekkert János	: 609	□-öl	" "
5. Ambrus Vintsze	: 810	□-öl	" "
6. Visnyei János	: 363	□-öl	" "
7. Nagy János	: 391	□-öl	" "

Katholikus iskola tanító birtoka:

Belsőtelke.....	: 420	□-öl/jelenleg
Végh Inre telke/		
Rétje.....	: 1167	□-öl
<u>Összesen:</u>	<u>1587</u>	<u>□-öl.</u>

Evangelikus iskola tanító birtoka:

Belső telke.....	: 504	□-öl,
Szántóföldje a pusztaszentegyházi nyug.dülőben	3606	□-öl,
<u>Összesen:</u>	<u>4110</u>	<u>□-öl.</u>

A földkönyv 1854 október 30. napjára készült el, első ízben 1854 november 14-én nyert hitelesítést Mikkel József meghívott hitelesítő okleveles mérnök, a közigazgatás részéről pedig Farkas Benjamin igali járás cs. és kir. főbírója által.-

Sonogy megye cs. k. Urbéri Törvényszék 1854 április 6-án kelt 293 számú alatti végzése folytán, minthogy a szolgabírói hitelesítés illetéktelennek találtatott lenni, a kiosztási földkönyvet a helyszíni és meghitelesített térképet többrendbeli utanszámítások és összeegyeztetések által másodikszor is helyesbitette és 1859 október 8-án hitelesítette Szávay János hitelesítő mérnök, Bresztyenszky Béla cs. kir. szolgabíró segéd.-

A földkönyv 52. oldalt tartalmaz, vonalas papíron kézirással készült, a nevek és számok mindenki által könnyen olvashatók, a betűk igen csinosok. Nagy gondnal, pontos mérnöki beosztással készült munka. A földek 800, 900, 1100, 1200 és 1300 □-öles osztályzatban vannak feltüntetve, a szélességi méret a föld mindkét végén és közepén is fel van tüntetve, ugyancsak a föld hossza is öleken kifejezve. A birtok területe □-öleken, 1280 □-öles területben, valamint osztályzati holdban is fel van tüntetve. Az egész holdon felüli rész 1/32-es részben van bejegyezve. A művelési ágak is világosan kitűnnek, ugyancsak a vonatkozó ábra/térképszelvény/, folyó, valamint a telkes jobbagyok házátszáma is.-

Lássuk csak, miről beszél még a földkönyv.
1854-ben a faluban mindössze 86 háztelek volt, ezen mindössze 56 ház volt felépítve. A mai általános iskola I. számú épülete urasági korcsna volt, a 35-ös házszámot viselte, ma pedig a 65. szám alatt szerepel. Kerek 100 esztendő alatt megkétszereződött a házak száma, a benne lakókkal együtt. - A beltelkek, lakhelyek nagysága különböző volt. A legkisebb 363 □-ól, a legnagyobb belsőségi ~~házak~~ telek 3770 □-ot tett ki. Összesen 17 jobbágynek volt új telke is, melynek nagysága átlag 1200 □-öt tett ki.

Az 1854-ben készült földkönyvet 1929 április 16-án másolta le Czarth József, népedig Fetter János ág.ev. tanító földkönyvéről, aki a milénium évében, 1896 június 9-én végezte el a másolást az eredetiről. -

Czarth Józsefnél lévő példányban található az alábbi bejegyzés: "Ez a földkönyv teljesen azonos Békeffy János tulajdonában lévő földkönyvvel. A kettő között csupán az a különbség, hogy a lenasolt földkönyvben az újabb telektulajdosok nevei szerepelnek már a régi helyett. Ugyancsak Czarth József földkönyvében ~~XXX~~ van jegyezve, hogy a Malonárok hossza 2281 öl. Ebből a malonai aluli rész 440 öl. A három híd és uttest hossza 19 öl. Méterekben kifejezve az árok hossza: 4324 méter, azaz: 4 km és 324 méter. A mérés a térképen lévő lépték szerint készült. A mérést Czarth József végezte el. A nép csak fundalisnak nevezi ma is ezen földkönyvet, mely 30x23 cm nagyságú, kenőny táblázatu, 96 számozott oldalt tartalmaz, eléggé megviselt állapotban van. -

6. Az 1854 évi első tagosítás Polányban.

A község életében igen nagy jelentőséggel bír az 1854. esztendő. A somogyeszi plébánián őrzött és 1854 április hó 15. napján kelt eredeti "Tagosítási és Elkülönözési Egyesség" szerint ugyanis Mile Antal a helység akkori birtokosa és a polányi helységbeli jobbágyok/szánszerint 27-en, ezek közül csak 8 tudott irani/tekintetbe véve birtokaik rendezetlen s elszórt helyzetét, meg a közös legeltetésből származó kellenetlenségeket, valamint ezen tagosításnak a törvény útján ezideig tett hasztalan várását, saját jobblétük és hasznuk érdekében hosszabb megfontolás s a körülmények minden oldalról igazolt megfontolása, valamint ezen akaratuknak Roboz Pál igali főbíróhoz történt előleges bejelentés után szabad akaratukból örökös és megmásíthatatlan egyességre léptek.

Megilletődve olvason ezen egyességlevelet, annál is inkább, mivel azt egyik régi elődön, névszerint Sznopek Károly n.b. iskola-mester és jegyző/nyugszik a polányi tenetében/ saját kezével írta meg.

Az egyesség 5 pontból áll. Lássuk csak, mit mondanak ezek a pontok.
1. pont felsorolja, hogy a jobbágyok és az uraság mely földeket, réteket, erdőket, legelőket engedik át egymásnak csereképpen. Megállapodnak a birtoktesteket egymástól elválasztó pontos határvonalakban/csapásokban/..

2. pont kimondja, hogy a jobbágyi legelő fáczással együtt telkenként tíz holdban/1200 □-ölelkel számítva/allapittatott meg közmegelégedésre. Az összes 30 6/8 telek után-beleértvén a fáczast is-jár: 307 16/32 hold, a hét házas zsellérnek 7/8 telek után 8 24/32 hold, a két Iskola Tanítóknak 1 telek után: 10 hold, összesen tehát 32 5/8 allomány után az illetőség = 326 8/32 hold. Azonban az Evangélikus Iskola Tanító részére legelőjárandóságábul a földes uraság engedménye folytán 3 hold szántóföldben lévén kiadva, s így az levon-

ván, marad valóságos elkülönözött legelő és fáézási erdőre: 323 8/32 hold. Ez kiadatott a következő térekből:

Gráblóczyai sűrű.....	64	18/32	hold,
Kanász-sűrű.....	7	29/32	"
Malom-sűrű és Fehérföldeskutj feletti erdő.....	250	25/32	"
Osszesen:	323	8/32	hold.

Ehhez jön még a minden beszámítás nélkül az uraság által aján-
dékolt két sűrű:

Gulyás-sűrű.....	7	22/32	hold,
Antalgödre-sűrű.....	2	22/32	"

Tehát az elkülönözött legelő és fáézási erdő összesen tézen:

azaz: 333 egész és 20/32 magyar holdat. 400422 □-ölet,

Megjegyzendő: Az egyesség szerint az összes legelői járandóság-
ból minden állomány után 3 hold, s így összesen 96 egész 19/32 hold
erdőtér-fáézás végett - a vadéi ut s mocsoládi határ közt - a kiadott
legelői tértől elkülönítettett.

3. pont kámondja, hogy a tagosításnak, legelő elkülönözésnek ekén-
ti fogantatásával mind az uraság, mind a jobbágyok a földek, rétek,
erdők és legelők kizárólagos magánhasználatába lépnek.

4. pontban Mile Antal uraság ígéretet tesz, hogy rétjük közt álló
malom fölött, a Pusztagáttól a malomig eső árok azonnali jókarban
állítására egyszázpengő forintot, jövőben pedig ezen árok karban-
tartásáért évenként 40 pengő forintot fizet ki a polányi helység-
belieknek. Ha az uraság a malmot idővel megszüntetné, az ígért 40 fo-
rintot továbbra megfizetni nem tartozik.

5. pont az egyesség végrehajtására s általában a célbavett tago-
sítás és elkülönítés fogantatására Roboz Pál főbírók kéri fel.
Az egyességet Mile Antal n.k. polányi birtokos, Sznopek Károly n.k.
nester és jegyző, továbbá Szalai József öreg bíró, Johann Antal, Buzsáki
Vendel, Péter Márton, Horváth Antal, Lamon Bertalan, Honpók Miklós,
Strükel Dániel, Márton János, Stéger János, Horváth Imre, Proits György,
Szabó n.k. János, Hernetz György, Stáker Bálint, Jovántzai Farkas, Szantusz
Fülöp, Buzsáki György, Orsolits János, Horváth Ferencz, Varga János,
Gulás Márton, Schneiger Gáspár, Kiss Márton, Kántor Józsefné, Rait János/
és Knoch János irták alá. Tanuk voltak: Szigethy Mihály és Nagy n.k.
István.

7. Átélt csapások Polányban.

Sok csapáson, megpróbáltatásokon ment át Polány község a mult-
ban. Ezeket részben idősebb emberek elbeszéléseiből, fennmaradt irások-
ból és átélésekből sikerület megtudni, illetve leírni.

A többi magyar néppel együtt a régi Polány lakói is igen so-
kat szenvedtek a tatár és török népek megszállása, átvonulása miatt.
A török-világ szétszüllesztette a községben élt lakosságot, úgy, hogy
az elnéptelenedve teljesen elpusztult, a vidék néptelenné vált.
Aki csak tehette, menekült a törökbirta földről, mely északon Fehér-
várig, délen pedig Simontornyáig terjedt. Az 1720-ban tartott III.
Károly korabeli népszámlálás során bizony alig $\frac{1}{2}$ 2 ember élhetett
itt, pedig azelőtt sűrű lakossággal virágzó község volt Polány.

Most lássuk, miféle, csapások, megpróbáltatások érték a régi polányi népet.

- 1811-ben igen nagy volt a szegénység, az emberek a kukoricát fánk helyett ették.
 1849-ben, a szabadságharc idején, nagy kolera dühöngött községünkben. 34-en haltak meg a csunya betegségben.-
 1849 szeptemberében nagy jégeső volt, a jég a házakon minden zsindeletet megtört.-
 1854-ben kemény tél volt.-
 1855-ben ismét kolera pusztította népünket, egyidejűleg marhavész göglesztette az állatokat. A vész megszüntetésére fogadták Szent Antal napjának megünnepelését.-
 1866 május 3-án minden 100 %-ban lefagyott. A polányi nép ez évben hajdina-kenyeret evett.-
 1873-ban inséges esztendő volt. Emberek, állatnak koplálnia kellett.-
 1880-ban, augusztus hó 11. napján nagy tüzvész pusztított falunkban. Ezen nap éjszakája egyébként kitörölhetetlen légbetűkkel vésődött a polányi nép emlékébe.

A tüzeset leírása.

Egész nap ~~ágy~~ nagy forróság mellett iszonyu szél dühöngött. A falu lakóinak nagyrésze zabbehordással foglalkozott. Alig hogy lepihentek, úgy 10 és 11 óra közt kiütött a tűz Müller Dániel istállója mellett lévő néhesben, és rövid egy óra alatt 20 ház összes melléképülettel, kutakkal együtt, gabona- és takarmány-készlettel, tűzifával, szántalan aprómarha és baromfival, néhány szarvasmarhával, sőt egy öreg anyóka; özv. Ábel Jánosné és unokája: Loósz János csecsemőgyermeke is a lángok martalékává lett. Oltásról szó sen lehetett a nagy szélvész miatt, hiszen a tűz keletkezése helyétől 2-300 ölnyire gyújtottak a repülő üszkők.

Asszonyok, gyerekek menekültek a szabad mezőre, a szabadon bocsátott tehenek böggve futkostak a lángtenger körül, a falu fölött pedig a Balaton partjáról hirtelen itt termelt apró sirályok serege sipongott, mint neganyai vészmadár.-

" Százak rebegő ajkáról százzszor is hangzott: Segíts Isten, mert elveszünk! " Eppen mikor leginkább dühöngött a láng, az eddig északról üvöltő szél nyugatra ugrott át, és ugyanakkor megereedtek az ég csatornái. Így sikerült a tüzet az uradalmi cserépszindelyű korcsmaépületnél/ jelenlegi I. számú iskolaépület/ megfékezni.-

Iszonyu kép tárult a lakosság elé egy pár óra múlva, amikor a kelő nap előfénye bevilágította az égett romokat. Utána pedig nyomor és inség következett a károsultakra, annyiból is inkább, mivel hogy az elégett épületek többnyire biztosítatlan voltak. Kiki jóbarátjához, vagy rokonához szállásolta magát/ addig, míg újra felépíthette házat.-

1880/81-ben a gabonák teljesen elfagytak. A nép kölest vett és abból sütött kenyeret.-

A 80-as években községünket sem kímélte meg a magyar borvidék veszedelme, a filoxéra. Néhány év alatt elpusztította a polányi hegyekről a rizling és kadarka venyigéit. Az utódok ugyan beültették vele az Ulincai és Uj-hegyet, de próbálkozásuk hiábavalónak bizonyult. A hazai szőlőtőkék kipusztultak. Hogy a hordók el ne pusztuljanak, a borosgazdák a permetezésre nem szoruló, filoxérára fittyet hányó " Noa " és " Elvira " szőlőt honosították meg, melynek még a " ménkü " sem árt-noadják erre a kárhozatra ítélt sárga, vadizü és kellenetlen szagu nedüre.-

- 1891 év telén a gyermekek réme, a difteritis szedte áldozatait az új sarjadékból.-
- 1929/30-ban kemény tél volt. A hideg jan. és febr.-ban 32 fokig emelkedett. A faluban 3 kut/Müller Jánosé, Magyar Györgyé és Huszárké/ befagyott, az összes diófák elszáradtak, a néhek 50 %-ban elpusztultak. Március 10-én még 40 cm magas hó borította a földet.
- 1950-1952-ben uralkodott nagy aszály úgy bennünket, mint szegény állatainkat is igen megviselt.-
- 1953 július 30-án éjjel nagy vihar vonult végig falunk felett és sok kárt tett mezőgazdasági növényeinkben. Mindazonáltal elegendő kenyérgabona és takarmány termelt ezen esztendőben..

A sok csapás, megpróbáltatás csak erősebbé, edzettebbé teszi népünket. Magunk jobb voltáért, kenyelméért, gyermekeink jobb jövőjéért szívvel-lélekkel dolgozunk. Egyesült erővel, megértéssel a község lakói sok szépet, jót alkottak a községben/iskolák, tanácsház, villany, telefon, posta, stb./-Az utódok kövessék a példát !

8. Benépesülés.

A mai Polány magyar és általánosságban keveredésnélkülinek hitt lakossága a valóságban több népfajból tevődött össze. A község legrégebb lakói szláv/tót/eredetűek voltak. A község régi Palyanka neve, Gráblócza, Ulincza, Szidaricza, Androvics, Pankovics, Jentetics, Orsolics, stb. használatos dűlő és családnevek, még a 150 évvel ezelőtti polányi nép festői népviselete és szokása is erre vallanak. A sok Stiker, Szonenauer, Schaeiger, Stéger, stb. név pedig kétségtelenül teszi a német elem jelenlétét. Balázs, Balogh, Kis, Kovács, Nagy, Szabó, Tóth, stb. magyar hangzású nevek viszont azt bizonyítják, hogy a telepések között Árpád-apánk véréből származó szinnagyarak is voltak. De vannak itt lengyel, szerb és egyéb népből származottak is. És csodálatos ! Ez a többféle elemből alakult lakosság ma 100 %-ban magyar. Magyar, minden érzésében és cselekedetében.-

A német és egyéb idegen nyelvet manapság senki nem beszéli. Pedig 50 évvel ezelőtt még németül tanították a volt evangélikus iskolában. A magyar nevek még Árpád vezér korában származtak ide, messze - Ázsiából, ahol őshazánk volt.-

Az evangélikusok közül az első telepes Koch János és családja volt, akinek ivadéka manapság számos családot képviselnek a községben Szonenauer név alatt. 1839 előtt és 1862-ig is az evangélikusok kizárólag sváb eredetűek voltak. Ekkor települt ide Lajoskomárból néhány egyéb eredetű német család. Ezek a magyarosodás és általános műveltség már magasabb fokán állván, a többi németül beszélőt is lassan-lassan a magyarosodás felé terelték. E családok, habár utódaikban *is/léteznék/* máig is léteznek, nevezetesen: Kadlicsek Márton, Szabó Jánosné, Mosperger György, Wanderer Mihály, Jantsik Mihályné.

1883-tól 1892-ig kilenc család itthagytá szülőföldjét és Szlavóniába ment új hazát keresni. A könnyebb megélhetés reménye csábitotta el őket otthonukból. Ekkor távozott el Bonder Mátyás, Schneiker Dániel, Werbach Fülöp, Wander Károly, Goszler József és özv. Stiker Jánosné/Schlitt Mari/-

Az 1900-~~ás~~ as évek után néhány család Amerikába/Canadába/vándorolt ki könnyebb megélhetés reményében.-

A román.kat.vallásuk közül a Péter,Dékány,Buzsáki,Galampos,Hegedüs,Lelkes,Juhász,Kovács,Proics,Herneck,Orsolics,Varga,Horváth,Németh,Pintér,Párdi,Tóth,Kis,Nagy,Jovanczai,Ráit és Szabó nevű családok voltak legrégebb lakói a falunak.A többiek a 48-as idők után vándoroltak ide a környékbeli falukból.~~nygyaxkakolikuszmintzaxzevan-gélikuszok~~

9. Részletek a somogyeszi plébániahivatal História-könyvéből.

Kopott táblájú,öreg,fekete kenénykötésű könyv lapjain igen értékes feljegyzésekre bukkantam.Ezekből mondok el néhány érdekes történetet,feljegyzést,kedves olvasóimnak.

A megsárgult lapokat forgatva,1816 október 26-i feljegyzéssel,a következőket mondja a könyv:

"A nép közül a geszti és polányi mind tót,vagyis inkább sokac ajku.Beszéli ugyan nagy részt a nagyart is,de nagyon rosszul,deak kevés van,aki van is,nehéz vele valanire menni,mivel mi magyarul tanítjuk,oda haza meg mindig tót szót hajl.Igy van olyan,hogy mikor beszélünk vele,csak néz,igy vagyunk nagyobb résszel."

Elárulja a könyv azt is,hogy 1816-ban kik voltak Polány község jobbágjai.Felsorolon,hogy ki-ki ráismerhessen hozzátartozójára.

Konyár János,Péter István,Horváth Mátyás,Hegedüs János,Prépusz Farkas,Kujtos Gáspár,Horváth János,Nagy György,Horváth Mihály,Olajos Ferenc,Soponyai Ferencz,Málics Miklós,Strubli István,Takács János,Takács István,Buzsáki György,Magyar Ferencz,Horváth György,Németh Ádámné,Mártony Mihály,Prijcs Márton,Savanyó Fülöp,Herneck Mátyás,Kurucz Pál,Savanyó Márton,Martony Imre,Orsolics György,Jovanczay János,Tóth Ferencz,Visnyei Márton,Csizmeg Márton,Gulás Mihály.-

Lássuk,mit tudunk meg az akkori polányi nép szokásairól.

E sokac ajku népről a história könyv feljegyzéseiből tudjuk meg a következőket:

Igen ájtatos,de anellett sok babonával és ceremóniákkal élő nép volt.Kiváló volt a házasításnál,örömesb henyélt,mint dolgozott/na ennek ellenkezője illik az utódokra/,kivált ha éhes volt.A tisztaság azonban nem oly mértékben volt tapasztalható körülöttük,mint a magyaroknál.-

Ez a sokac nép nagyon összetartó volt mindenben.Senniféle más nemzettel nem tartottak.A fehér cselédek/asszonyi nép/ maguk fajbéli férfiakkal sem az ifjabb,sem pedig az idősebbek közül össze nem elegyedtek,kivéven a táncban,de ott is,nihelyst a táncot végezték,a leány azonnal a leányok közé,az asszony az asszonyok közé futott.A korcsnát és nuzsikát nagyon kedvelte mind a két nem.A fehérnépje már gyenge korában szóni és cifra ruhákat varrai tanult.

A férfiak viselete télen is ing,gatya,tarisznya.Nyakra-valót minél vénebb,annál inkább nem hordozott.Ha vásár-és ünnepe- napokon templomba mentek,lábbelijüket-legnagyobb hóban és sárban is-a kezükben vitték a templom faláig és ott a magukkal hozott ronggyal megtörölték lábukat,csak azután húzták föl a templom ajzában a csizmát.-

Ezt a szokást azonban csak a fehérnépek követték, akiknek viselete a maguk fonása volt igen szépen szövött fehérből megfodrozva. Abban az időben ritkaság volt festett vászon keszkenyőt is látni.

A lakodalmat a jobbmóduak szombat estétől másik szerdáig, csütörtökig tartották. Aki csak rokon-atyafi-jóbarát és szomszéd volt, az mind ott volt s mindannyi kosárszámra vitte az ajándékot. Ez a szokás még most is megvan, mert ez hát-ugy tartják-jó szokás, mit kár volna abbahagyni.-

Ahol férjhezmenő leány volt, ott az ablakokat különféle figurákra pirosra festették-sok ablak fölött a tót leánynak szépen kivarrott sip-ujju inge volt, ~~hogy~~ odafestve, -,ani arra való volt, hogy midőn egy vidéki ~~jött/kérésni~~ tót legény feleséget jött keresni a faluba, nem kellett neki kérdezősködésekkel az időt vesztegetnie, hanem csak bátran bement a legény a pirosra festett ablakos házba s megkérdezte, melyik az eladó leány. Ezután a legény meg a kísérete megfogták az eladó leány kezét, kivezették az udvarra s ott jobbra-balra jó megpörgették. Ha a vén tótnak ~~ne~~ tetszett a leány, minden szó nélkül mentek tovább keresni másikat/nem mondom a vén tótnak, mert azt lehetett tapasztalni, hogy itt nem a legény választott szeretetből, hanem a vele lévő, ha tetszett, ha nem tetszett a legénynek/. A kemény tartás mellett azonban mégse igen történtek viszálykodások, elváltások.-

Ez a "Leányválasztás" karácsony éjjelén vagy inkább éjszakaiján kezdődött és aprószentek éjjeléig tartott, amíg a szalma a szobában ~~szólt~~ tartani szokott, mert a tótság karácsony ünnepeiben nem ágyban, hanem a földön, szalmán szokott feküdni annak emlékéül, hogy Krisztus is szalmán született s feküdt karácsony éjjelén.-

A leányok, de az özvegyek is Jézus nevenapján szoktak esküdni. Ebből a régi szokásból ma már csak annyi van meg, hogy egy kis csomó szénát tesznek/pár vallásos család/karácsony este az asztal alá. A falu ujjaépült, s a régi házakkal sok jó és rossz szokás is eltűnt.-

A tót ha egyszer feleséges volt, többé leányt el nem vett. A halotti tornak, melyet gazdagok szoktak tartani, rendszeren nagy vigaság szokott a vége lenni. A lakodalomból a papnak, nesternek-akiktől mindenben tanácsot szoktak kérni-igen bőven vittek enni-innivaló ajándékot.-

Egy 1824 szept. 29-én Gesztiben kelt, Hegedüs János polányi öreg bíró, Fülöp Márton, Savanyó Márton és Prépuzs Ferencz esküttek által aláírt ajánlólevélből azt tudhatjuk meg, hogy Cseh György plébános ideje alatt 1825 április 26. napján megkezdett plébánialakás építésére a polányi jobbágyok 42 db. kisebb-nagyobb darabból álló tölgyfát ajánlottak föl /a fákat még 1817-ben a sörnyei erdőn irtották ki/. Az utak alkalmatlansága miatt az anyagok Gesztibe fuvarozása nagyon sok bajjal járt, egy napon öt polányi ló vetette el a csikóját. Nagy baj volt ez a szegény embernek, mégis zugolódás nélkül elhallgatták.

A nép buzgón és örömmel járt a munkára, bár a földesurak is eleget hajszolták őket, hol egyik-másik hajdu szaladt értük és kiálltotta torkaszakadva: "Hát a pap a ti földesuratok!? Annak földjén lakfok? Mindamellet a nép a paphoz huzott, csádékba, bozótokba bujt el, hogy agdig míg a parancsoló hajduk eltávoznak, ismét a kőműveseknélé jöhessenek.-

Szegény Cseh Györgynek kijuthatott az építkezés alatt a gondból, vesződségből bőven, de a költségből is, mert bevétel-kiadás jegyzetei között így panaszkodik: "Ha máskor nem is, itt mindenki kosztot és bort kíván s azért mintha a szőlőből egy kis kiterjedésen vagyon, habár loo akóig összeszűrögettek is, mégis másik évre marad is,

nen is, a sok különféle munkások miatt. Az uraságok bottal, én meg borral kötelezen le őket!"

A történelmi könyv feljegyzése szerint 1844-ben Gludovác József volt az uraság Polányban, aki Cseh György plébános kérésére 1844-ben 2000 db. téglát adott a templom építéséhez. A téglát Buzsáki Vendel akkori polányi bíró vitette át Gesztibe.-

Feljegyzések szerint a templom építéséhez 300 mérő meszet vettek a Baranya megyei Bükkösdön, melynek hazaszállításában a következő polányi jobbágyok vettek részt: Maricza Farkas, Magyar Vendel, Nagy Mihály, Péter Márton, Gulás Mihály, Buzsági György, Kiss József, Orsolics József, Buzsáki Vendel, Projcs Márton, Hernecz György, Horváth Antal, Vének Vincze, Pintér János, Nagy Márton, Jovániczay János, Megál György, Projcs Győző és özv. Hernecz Józsefné.-

A fenyőfa szállítása körül azonban kis hiba is történt. A 20 db. fát 1844. december 2-án ifj. Horváth János megbízott a zselicségi Boldogasszonyfán lakó Ignády Ighác uraságtól vette meg. December 16-án történt a fa hazaszállítása. A krónika szerint 6 db. szép fa a polányiak makacssága miatt oda maradt, a kocsik inkább üresen/üresen// jöttek vissza, mintha valamilyest vesződtek volna a fa kihuszkodásával.

1848-ban még Gludovác József volt az uraság Polányban, aki ez év februárjában Cseh György kérésére lécnek való fát adott a templom építéséhez. A fát, melyből kereken 100 szál léc adódott, a polányi jobbágyok vágták és szállították át Gesztibe.-

1848-ról így beszél a krónika:

"Igy, anint különféleképp készülgettünk, egyszer csak jött a hazába támadott/15 Marc/zavarnak a hirtelen, kevés idő múlva meglett nálunk is a sokféle változás s így mikor lesz vége? és milyen? Maga a Jó Isten tudja."-

Az öregek elbeszélése szerint a somogyi nemzetőröket toborzó Polányba is megérkeztek s néhány ember fejébe nyonták a csákót. Ezek a nemzetőrök Noszlopy Gáspár híres somogyi felkelővezér/1853. márc. 3-án több társával együtt Pesten akasztotta fel a bécsi reakció/portyázó csoportjához csatlakoztak és 1848 szeptember 26. napján már Marcali környékén küzdöttek a Boronka felől közeledő Jellachich horvát bán gyalogságával szemben. A jórészt csak kaszával felfegyverzett párszáz főből álló felkelőcsapat nekiment a tulerőben lévő s jól felszerelt ellenségnek. Rövid, de véres csata után az ellenség zöme Somogyvár felé menekült, másik része pedig megadta magát.-

A csata után a polányiak hamarosan hazaszöktek, mivel ételtitelt a portyázók/partizánok/igen rendszertelenül kaptak s ráadásul még a megígért zsold is elmaradt.-

A Dunántúlt, de különösen Somogyot 1849 tavaszán ellepték az osztrákok. Polány község az ellenséges csapatoktól különösebb kárt nem szenvedett, mivel a rossz utak miatt a faluba bejönni, azon átvonulni nagyobb csapat nem tudott.-

1849 tavaszán Noszlopy Gáspár/Kossuth 1849 márc. 18-án nevezte ki Dunántul kormánybiztosává/felhívására az öregek állítása szerint Polányból is elindultak Marcaliba, ahol a felszabadító erők egyik csoportja gyülekezett. A cél: Kaposvár felszabadítása, majd az osztrákok kiverése Somogyból. Noszlopy csapata kb. 6000 főt tett ki. E csapat két oldalról tört be Kaposvárra, mely város lakossága igen nagy örömmel és lelkesedéssel fogadta a fegyvesres és kaszás felkelőket.

Nagy volt azonban a meglepetés, mivel a városba vonulók egyetlen osztrákot nem láttak Kaposban. Az osztrákok parancsnoka ugyanis

idejében értesült a támadásról s gyorsan elmenekült seregével együtt. Noszlopy egyenest a megyeházára lovagolt, ahol elfogta a császári érzelmeiről közismert megyei főorvost s utána átvette a vármegye vezetését. Kossuth nemsokára főispánnak nevezte ki Noszlopyt. A bátorságáról ismert hazafi merész terve kiválóan sikerült s májusban nemcsak Somogy, de Tolna és Baranya nagyrésze is felszabadult az osztrákok nyomása alól.

Kaposváron ekkor egy honvédszászlóalj felállítására kezdődött el. A sorozás a megyeházán volt. Még 14 éves gyerekek is jelentkeztek katonának. -Erről szólóan igen érdekes történetet olvastam egyik könyvben. Mivel a megható történet főhőse a szomszédos Ecsény község lelkesének fia volt, nem lesz érdektelen, ha a megtörtént eseményt szószerint idézem.

Amint már említettem, egész fiatal gyerekek jelentkeztek a sorozóbizottság előtt és kérték felvételüket a honvédségbe. Az ecsényi pap fia több társával együtt gyalogolt be Kaposvárra és odaállott a toborzóbizottság elé.

"-Mit akarsz gyermek?-kérdezte az orvos.

-Katonának akarok lenni és védeni akarom édes magyar hazánkat,- felelte katonásan a fiú.

Hát édes fiam ez nagyon szép, de arra nekem nincsen felhatalmazásom, hogy ilyen kis gyermekeket a honvédszászlóaljba felvegyek.

A fiú nem hagyta magát. Kihallgatásra jelentkezett a főispánnál.

Noszlopy főispán nagy szeretettel fogadta a 14 éves gyermekeket és néhány fiatal társát, akik valamennyien azt kérték, hogy ne tekintsék korukat, hanem vegyék be a honvédszászlóalj kötelékébe mindnyájukat.

Noszlopy igyekezett lebeszélni a fiukat.

-Nehéz feladatokat vár a nemzet katonáitól, egész férfiak keltenek a csataterre, nem gyermekek. Maradjatok ti még otthon, kedves gyermekek.-

Az ecsényi pap fia gúzes szemét rámeresztette Noszlopyra:

-Hát nem vesz fel az ur bennünket?-kérdezte.

-Nem!-felelte Noszlopy.

-Akkor tudja meg uram, hogy mindnyájan, akik itt állunk az ön színe előtt, két perc múlva halottak vagyunk, mert vagy katonák leszünk, vagy agyonlőjjük magunkat.

Noszlopyt meghatotta ez a páratlan lelkesedés, de még egy kérdést tett fel nekik:

-Aztán tudtok-e engedelmeskedni? Tudtok-e nélkülözni, harcolni, küzdeni és ha kell, vérezni a hazáért?

-Mindhalálig!-kiáltották lelkesen a fiúk és a következő percben már újra ott állottak az orvos előtt a főispán kezeirésztel, mely megengedte, hogy ezeket a kis vadmagyarokat felavassák a honvédseregbe."

Nagy idők voltak ezek! Hihetetlen nagy dolgokat műveltek az emberek. A megye minden szabója nagy ikezettel varrta Kaposban a honvédruhákat. Naponta kb. 100 embert szereltek fel a 127. kaposi honvédszászlóaljba, mely zászlóalj 1849 június elején már menetkészen állott.-

Kellett az anyag mindemből. A kaposi templom tornyából is levették a harangokat, melyekből agyut öntöttek.-

Huszárszázadok, vadászkülönmények vonultak ekkor Buda felé a győzelmes honvédcsapatok kiegészítésére.

Augusztus első napjaiban már nagyon rosszul állt a magyar szabadságharc ügye. Mindenki letette a fegyvert, csak Noszlopy Gáspár és kisdéd csapata nem. A világosi fegyverletétel után a Bakony sűrű erdőségében szervezte tovább a felkelő sereget. Osztrák csapatok vették körül az erdőt és elzárták az kivezető utakat. Noszlopy fejére élve 1000 forintot, halva 600 forintot tűztek ki a vasasok. Becsületes paraszt emberek segítségével néhány emberével kalandos ut után ezer veszély között jutott ki a rengeteg erdőből s utána megkezdődött Noszlopy Gáspár/éveki

pár évekig tartó alföldi bujdosása. Az egész Dunántulon halálra kereszték az osztrák zsandárok a magyarok bujdosó vezérét. A Noszlopyak ősi fészket/Vrácsikot, na Ujvárfalva a neve/naponta felkeresték és fegyvereiket az idős édesanya mellének szegezve követelték, hogy munitsa meg, hol bujkál Gáspár?

1852 év tavasza volt már. A bujdosó Noszlopy Gáspárnak hírül hozták, hogy az új uralkodó, Ferencz József császár az ország bejárása során az Alföldet is érinti. Gáspár régen várta ezt a nagy eseményt. Elhatározta, hogy elfogja a császárt és kíséretét, elviszi az ecsedi láp ingoványai közé, ott fogva tartja és el nem engedi addig, míg alá nem írja az 1848 évi alkotmány visszaállításáról szóló előre elkészített okmányt.-

A haláltmegvető vállalkozásra nagy titokban és csendben megbízható magyar tiszteket és közhonvédeket szervezett be. Már együtt volt az egyenruhás, puskás, szuronyos és mindenre elszánt csapat s megállapították a napot is, amikor a császár kíséretét, Ferencz Józsefet fogságba ejtik.-

A nagyszerű terv végrehajtása azonban nem sikerült, mivel az alvezérek az utolsó órákban a parancsnoklás rendjén összekülömböztek s egyikük titkos uton a császári kíséret elébe kerülve elárulta bajtársait.-

Erős császári csapatok vették körül a gyülekező felkelőket s azokat hamarosan összefogdosták. A vezért azonban nem sikerült kézre keríteni. Szénával megrakott szekérben elbujva menekült Szolnokra. Onnan utját gyalogszerrel folytatta s hogy fel ne ismerjék, arcát olottmással csaknem felismerhetetlenségig eléktelenítette. Utközben mégis elfogták és a gyászos emlékezetű Ujépület börtönébe szállították fel Pestre. Az osztrák hadbíró előtt letagadta saját magát s kijelentette, hogy Noszlopy Gáspárt soha nem ismerte, viselt dolgairól semmit nem tud. Tette ezt azon oknál fogva is, mivel üde, fiatal arcát egészen elégette, elcsufította a mész és reá nem ismerhet senki.

A börtönből Missialovszky lengyel hercegnő/férje a magyar szabadságharcban esett el, ő Vrácsikon lakott Noszlopyék házában s halálosan beleszeretett Gáspárba/ügyessége révén egy fagyos januári reggelen 2 szuronyos katona őrizete alatt a Ludovika hadikórházba szállították át.-

Szerelmese/a lengyel hercegnő/cukros süteményeket áruló sváb menyecskének öltözve járta végig a betegszobákat s a magát Szabó Péternek nevező beteg fejpárnája alá észrevétlenül elrejtette azt a vékony, de erős kötelet, amelyen Noszlopy Gáspár még azon éjjel az ablakhoz kötve óvatosan leereszkedett.-

A szökés tervét tartalmazó levelet egy ápoló juttatta el Noszlopyhoz, aki egyébként a lengyel hercegnő bizalmasá emberé volt s még azon éjjel ő is elhagyta a kórházat.-

Noszlopy megállás nélkül folytatta utját Besnyő felé, ahol az erdő szélén uri hintó és a szépséges hercegnő várakozott reá. A várakozás hiába történt, mivel Noszlopy az éj sötétjében eltevesztette az utat és Besnyő helyett Üllő felé vette utját.-

Egész napi vándorlásában kimerülve lerogyott egy erdőszélén, amelyről azt hitte, hogy ez a hercegnő által megjelölt találkozás helye.-

Sötétedni kezdett. Távolból lódobogást hallott. Örömeben felugrott, mert azt hitte, hogy a fekete uri hintó közeledik.-

Visszafelé indult az országuton, hogy hamarabb elérje mentőjét.- Szegény, szomorúorsu fiatal Noszlopy Gáspár az osztrák zsandárok karjaiba rohant.-

Visszakisérték az Ujéületbe, ahol a másnapi tárgyaláson még Szabó Péternek nevezte magát, de anint e nevet a vésztörvényszéki elnök előtt kimondotta, egy vidéki orvos lépett a tárgyalóterembe. Ez volt a megyei főorvos, akit Noszlopy Gáspár császárhüisége miatt Kaposváron fogságbaejtett. Most önként jelentkezett, mivel elfogatásakor már bosszút esküdött Noszlopy Gáspár ellen.-

-Ki ez az ember?-kérdezte a tárgyalásvezető hadbíró.

A főorvos a vádlott elé lépett, gögősen, bosszuvágytól lihegve annak szeméi közé nézett s aztán a hadbíró felé fordulva, harsányan kiáltotta:

-Ez az ember a felségsértő Kassuth Lajosnak leghivebb kormánybiztosa, a híres somogyi felkelővezér, Noszlopy Gáspár.-

A halálos ítéletet azonnal meghozták s másnap reggel /1853 márc. 3-án/a fiatal 30 éves szabadsághős életét a hóhér kötele oltotta ki/ Pesten a Neugebaude/Ujéület/udvarán. Vagyonát elkobozták.

Noszlopy Gáspár vagyonából semmi nem maradt s emlékek is csak a halálos ítélete, melyet Somogyvármegye Levéltárában meghatódva olvastam.-

Amíg két társát: Sárközy Soma földbirtokost és Jubál Károly tanárt, a Kossuth-fiúk nevelőjét akasztották, addig Noszlopy harsány hangon ezeket beszélte a népnek:

"Bennünket felakaszthatnak, de a szabadságot nem. A magyar szabadság fája a mi vérünkben fog kinőni. Az ausztriai házon teljesüljön be az átok, mely Dávidnak 109-ik zsoltárában olvasható! Elfog pusztulni Ausztria s császárai földönfutókká lesznek. A történelem kereke forog és az utókor ítélkezik azok felett, akik most felettünk ítélkeztek. Feldől az osztrák császárok büns trónja s az utolsó Habsburgi császár szánkivetésben lehel ki lelkét!"-

Tovább nem folytathatta. Megállott előtte a hóhérség és karját érintette. Noszlopy dühösen taszította el magától a bakót.

- Neken nem kell támogatás!

Ugy ugrott fel a bitófa alatti zsámolyra, mintha csak szónoki emelvényre lépne.

Utolsó szavaiban ezeket kiáltotta:

"Isten áldja meg a magyar népet!
Isten veled tiszteletes barátom!
Isten veled drága Hazám!"-

Ebben a pillanatban egy gyászruhás nő tört át a tömegen. Egő, piros rózsát dobott Noszlopy Gáspár lábai elé.

A vértanu pillantása utoljára mégis találkozott szerelmének szeméivel.

-Viszontlátásra!-kiáltotta. A következő percben örökre elnémult. -

1853. márc. 3-án, a kivégzés évfordulóján éjjel a fekete-ruhás lengyel asszony a szigorú őrizet alatt tartott Kerepesi temetőben piros virágot helyezett el a pesti vértanúk sirjára. Zokogása közben nem hallotta, hogy egy osztrák katona távozásra szólította fel. Ujabb kiáltására megremezve fordult a feléje közeledő sötét alak felé s menekülni akart. Az út el volt zárva előtte. Félre akarta lökni a gránátost, de közben belerohant annak szuronyába.

A vértanu szerelmének vére pirosra festette a siron viruló rózsákat.-

Kedves olvasóm! Ez lenne Noszlopy Gáspár szabadsághős, vértanu életének rövid története. Ha e hőstörténet regényesen hangzik is, de írója szerint azért mégsem esik messze az okiratok tényeitől. A történet valamennyi alakja élt s a nevek is egyeznek. A katonai adatok hitelességére is nagy gondot fordított az író, csupán a részleteket mellőzte.-

A monográfiában csupán azért tértem ki ily részletes-

A monográfiában csupán azért tértem ki oly részletesen Noszlopy Gáspár életére, mivel ő somogyi volt és csapatában polányi felkelők is harcoltak, róla utcát neveztek el Polányban.-

Az ő határtalan hazaszeretetük, a szabadság eszméje iránti rajongásuk, személyes bátorságuk, bámulatos akaraterejük és vakmerő vállalkozószellemük példaképekül szolgáljanak a mai nemzedéknek.-

Lássuk, mit mond a krónika tovább.

"1849 szeptember havában nagy jégeső volt, a házakon minden zsindelet/fazsindelet/megtört vagy leütött, ezen épületekbe csak úgy ~~lefért~~ tódult be a víz és minden órán az összedüléstől kellett tartani, miután a tömésfal egészen felázott."

Igen érdekesen emlékezik meg a Históriakönyv 1852 június 28. napjáról.

"Június 28-án volt vidékünkbe nagy mozgalom, mert Fels.Cs. Ferencz József Kaposvárra érkezett, bejárván ezen alkalommal Magyar Hazánkat. A Vármegyeházba szállt és igen nyájas volt. Beérkezésekor a Cath.Papság nevében szivreható magyar beszéddel a kapu alatt megköszöntötte Ötet Markl Ignác székesegyházi kanonok. Azzal felment ő felsége és különféle elfogadásokat tett. Elsők voltak a katonák, másodikok a mágnások, harmadikok mi. Vele volt testvér-öccse is őfelségével. Elfogadás alkalmával sorba mind állottunk megkérdezett, és mindenikünknek leginkább lakását, lelkipásztorkodásának idejét tudakozta."-

10. Betyárvilág.

A régi öregek sokat beszélnek a betyárvilágról, a környék szegénylegényeiről, akik elkeseredésükben betyárnak csaptak föl.

A falut körülvevő erdőségekben tanyáztak s közben az erdő mellett utazó módosabb egyéneket kirabolták, az uraságokat saját otthonukban felkeresték és tőlük pénzt, bort és egyéb értékeket vittek el. -

A somogyieszti plébánia anyakönyvében írva van, hogy Kisbári Ferenc/Tóth Éva ura/ugy lövetett agyon a polányi határban lévő Gillai sűrűben csavargóktul 45 éves korában, 1833. aug. 15-én. Nevezett pandur volt. Az említett csavargók betyárok voltak, akikről napjaink is sokat hallani a faluban.-

A pandurok nem egyszer vették üldözőbe Savanyó Jóska bandáját, amely a vámosi és remetei sűrűben tanyázott. Ezek lötték le Kisbári Ferenc pandurt is, mire pandurtársai elmenekültek.-

Ebben az időben épült az országot szélén ma is fennálló "Csengőskereszt" azon rendeltetéssel, hogy a rajta lógó csengők/ezek a legkisebb levegőmozgásra is megszólaltak/figyelmeztessék az éjjeli jövevényeket a közeli falura és bevezető utra, ha sötétben eltévednek, avagy rablók elől kellene menekülniök.-

Savanyó Jóska somogyvámosi származású volt. Hanus-betyárok voltak még/1883-ban/ : Har János, Aspirán Péter geszti, Kurucz Nevezetű gamasi és Juhász András Alsóbogátról származott betyár. Nevezettek vezére volt Savanyó Jóska.

Ő és Kurucz nevű társa egyizben a kaposi bankot is meglátogatták, honnan nagymennyiségű pénzt raboltak el. Másodszeri visszatérésig a rablott pénzt ideiglenesen a toponári réten dugták el. A második rablási kísérlet azonban nem sikerült, visszatéréskor pe-

dig az eldugott pénznek is hült helyét találták.

Juhász András a bogáti uradalomban volt juhász. Egyszer a birkák a sok legelestől felpuffadtak és emiatt 33 db. megdöglött. A számadó kiadott rajta. Ezután disznókereskedő, majd betyár lett belőle. Juhásznak nótája is van, amit a környéki csárdákban szokott dalolni. Ez a nóta így szól:

Mikor juhász bojtár voltam,
Nyájam mellett elaludtam.
A birkáim elszéledtek,
Lucernába belementek.
Harminchárom fölpuffadt,
Számadó rajtam kiadott.
Azért betyár négsen lettem,
Csak disznókkal kereskedtem.
Háromszor szöröncsés löttem,
De negyedször rajt vesztöttem.
Osztopáni vörös bíró,
Az akasztófára való,
Az állotta én utamat,
Elvötte a disznéimat.

Juhász András elkeseredésében berontott az osztopáni bíróhoz és azt saját ágyában puskával agyonlőtte. A gyilkosság után Polányba menekült és itt 8 nap és 8 éjjel bujkált. Nappal a mai Szentpáli-féle lakás padlásán/akkor ahol volt/ bujt meg a pandurok elől. Később Savanyó Jóska bandájához csatlakozott betyárnak.-

Rózsa Sándor is megfordult e vidéken. Erről is van egy igen érdekes történet, amit Csécs Feri bácsitól hallottam.

Egy szegény asszony éppen ruhát vásárolt egy jómodu vándorárustól, amikor Rózsa Sándor is odaért hozzájuk. A kereskedő szűkösen méregette a ruhát, mire Rózsa Sándor így kiáltott fel:

Nem úgy barátom! A kocsirudhoz kell mérni a ruhát!

A kereskedő ijedtében szó t is fogadott és rudhossznyi ruhát mért az asszonynak, aki kétszeresen is jól járt, mivel a bőven kapott ruháért még fizetnie se kellett.-

A kisbabai út mellett még 15-20 évvel ezelőtt is állott egy egyedüli betyárcsárda, ahova mulatni tértek be a betyárok. Juhász András is sokszor megfordult e csárdában és eldalolta nótáját. A pandurok persze jónéhányszor megugrasztották, de elfogni soha nem tudták sem őt, sem társait. A nép maga soha el nem árulta/oké/ sőt mindenben segítégre volt, ha menekülni kellett a betyároknak.-

11. A földbirtok megoszlása 1945 előtt.

Polány község összes földterülete 2237 kat.hold, mely 1945 előtt következőképen volt megosztva:

Urasági tulajdonban/Békeffy István/volt:	1002	kat.hold,
Polány község tulajdonában állott.....:	136	" "
Egyéni gazdák tulajdonában állott.....:	1099	" "

Művelési ágazat szerint következőképen oszlott meg a föld:

Szántó.....:	1675	kat.hold,
Rét.....:	136	" "
Legelő.....:	91	" "
Erdő.....:	150	" "
Szőlő.....:	31	" "
Kert.....:	39	" "

Terméketlen.....: 115 kat.hold.
Osszesen: 2237 kat.hold.

12. Az 1945-ös földreform.

Az 1945 évi 600/1945.M.E. és a 2400/1945.F.M. számú rendeletek alapján a község határában igénybevett ingatlanok részletezését alábbiakban látjuk:

Földbirtok céljára 100-tól 1000 kat.holdig terjedő megváltott földbirtok mindössze 1 volt.
 100 kat.holdnál kisebb földbirtokból történt igénybevétel 1 esetben történt 48 kat.hold és 1482 □-öl területre terjedően/kk.gr. Jankovich Bésán Gyula/.-

A megváltott ingatlanok területe megosztás előtt:

1. Békeffy Istváné volt: 741 kat.hold 1528 □-öl, 3807 K 71 f ktj.
 2. Kk.gróf Jankovich Bésán Gyulaé volt: 48 kat.hold 1482 □-öl,
 168 K 58 f kat.tiszta j.
Osszesen: 790 hold kat. 1410 □-öl, 3976 K 29 f kat.tiszta j.

Megosztás utáni állapot:

1. Békeffy István tulajdonában visszamaradt: 100 kat.hold
 összesen 591 K 56 f kat.tiszta jövedelemmel.
 2. Kiosztásra kerültek egyeseknek: 690 Kat.hold 1410 □-öl,
 3384 K 73 f kat.tiszta jövedelemmel.
Kiosztás utáni állapot tehát: 790 kat.hold 1410 □-öl
összesen 3976 K 29 f kataszteri tiszta jövedelemmel.

Juttatások részletezése:

A fenti rendelet alapján igénybevett ingatlanokhoz összesen:
 9 db. lakóház, továbbá 10 db. gazdasági és melléképület tartozott.
Földigénylők száma összesen: 151 személy volt.
Ebből igényjogosult földigénylő: 119 személy.

Közülük: a/ gazdasági cseléd: 8 személy, juttatott föld: 54 kh. 800 □-öl,
 b/ mezőgazdasági munkás /nincstelen/.....: 50 " " " : 262 " 700 □-öl,
 c/ törpebirtokos/5 holdnál kisebb/ : 48 " " " : 217 " 800 □-öl,
 d/ kisbirtokos/5-nél több földdel/: 3 " " " : 9 " -- □-öl,
 e/ mezőgazdasági iparos és kisiparos : 10 " " " : 20 " -- □-öl.
 f/ a község tulajdonába került erdők/az erdőterület 1948. április 8-án lett hivatalosan birtokba adva/.....: 45 kh. 884 □-öl,
 g/ Közlegelők céljára kijelölt terület.....: 18 kh. 900 □-öl.

A megváltott földterülethez összesen 32 kat.hold területű halastó is tartozott.-

Házhelyigénylők :

A házhelyigénylők száma: 44 személy, mind a 44 juttatásban részesült. Házhelyek céljára kiosztott terület : 26 kat.hold.

A kiosztott házhelyek átlagos nagysága 600 □-öl.

1788-tól 1831-ig a bejegyzések latinul íródtak, ami nehézséget nem okoz, az olvasónak, mivel a neveknek csak a keresztnév van latinosan írva. 1788-tól 1800-ig az alábbi nevekkel találkozunk az anyakönyvben:

Babits, Balás, Balog, Buzsáki, Bognár, Bolevác, Bertalan, Csizmeg, Dörnyei, Dékány, Dudás, Geszti, Galambos, Gaal, Gulás, Horváth, Hegedűs, Hernetz, Halász, Hajdu, Honty, Habián, Hegyes, Harkány, Lelkes, Juhász, Jonántzai, Lázár, Király, Kovács, Major, Málics, Molnár, Mészáros, Nagy, Németh, Párdy, Péter, Prépuzs, Pintér, Proits, Papp, Ruskár, Rác, Orsolits, Oláh, Sovák, Soós, Sárdi, Szőke, Szabó, Szücs, Szalay, Szunyog, Takács, Táscai, Tóth, Varga, Vörös, Visnyei, Virág és Vintze.

Milyen széphanzású nevek! Azt gondolhatjuk, valamennyien tiszta magyarok voltak. Pedig alig 1-2 család volt közöttük magyar, a többi abban az időben még sokecs ajku. Beszéltek ugyan magyarul is, de nehezen. Valamennyien inkább eltótosított magyarok lehettek, mert az anyakönyvben található nevek is ezt igazolják. E nevek közül néhányan őseikre ismerhetnek/Buzsáki, Hernetz, Péter, Jovántzai, Proits, Orsolits, stb/, a többiek pedig a közel 200 esztendő leforgása alatt más vidékre vándoroltak, vagy pedig kihaltak.-

Forgassuk tovább a megsárgult lapokat.

Örül a szív, amikor az évenkénti születések számát vizsgáljuk. E célból készítsünk egy kis statisztikát.

Az anyakönyv szerint 1790-től 1800-ig kerek 10 esztendő alatt-összesen 223 gyermek született Polányban. Évenként átlag 22 gyermek. Ha a házaspárok akkori számához/68 pár/arányítsuk a születések számát, minden kétséget kizáróan kimondhatjuk, hogy a régi polányiak az "egyket" nem ismerték.- ~~az ideköltözéseken kívül~~

Ennek köszönhető csupán, hogy a kisszámu beköltözéseken kívül a község lakosainak száma 1800-tól kezdve 1950-ig, -tehát másfélszáz esztendő alatt-megkétszereződött.

Elszorul a szív, ha a születések mai számát vizsgáljuk. Az utolsó 10 esztendőben a születések átlagos száma évenként csupán 8 gyermek! Pedig a házaspárok száma ma meghaladja a kettőszázat.

E szomorú jelenség oka egyfelől a háború, amely idő alatt ^{nem} csak teljesen szüneteltettek a születések, másrészt az "egyke".-

Reméljük, hogy az életszínvonal emelkedésével a születési anyakönyv is örvedetesebb adatokat szolgáltat.-

Keltsük életre a halottak birodalmának lakóit.

Valamennyien szomorúan panaszolják, hogy rövid ideig voltak Polány község lakói. Számszerint 194-en keltek életre, akik valamennyien ~~az~~ 1790-től 1800-ig kerek 10 esztendő leforgása alatt/haltak meg. Évenként átlag 19-szer szólalt meg a lélekharang, mely legtöbb esetben kisdéd halálát hirdette.

Lássuk a statisztikát. A 10 esztendő leforgása alatt:

99	csecsemőkorban.....	0-3 éves korban,	
25	gyermek.....	: 4-6	" "
8	gyermek.....	: 7-15	" "
5	ifjú.....	: 16-20	" "
13	fiatalkorú.....	: 21-30	" "
11	középkorú.....	: 31-40	" "
6	idősebbkorú.....	: 41-50	" "
16	"	: 51-60	" "
9	öregkorú.....	: 61-70	" "
2	aggkorú.....	: 71-100	" " pusztult el.

Az évenként eltemetett 19 halottból 10 törékeny kis jószág, úgy mondhatom újszülött gyermek volt. Miben pusztultak el ezek az apróságok?

Száz meg száz veszedelem tört az életükre. Az egészségtelen lakás, a helytelen táplálkozás, a gondatlan és észszerűtlen ápolás, a minduntalan fellépő különféle fertőző gyermekbetegségek, a gyógyszer és orvoshiány következtében pusztult az apró gyermek.

A nehéz gazdasági viszonyok/sok munka, gyenge táplálkozás/között a felnőtt korabeliek közül csak igen kevesen éltek túl a 60 esztendőn. A 194 halott közül 9 volt 60 éven felüli és 2 volt 90 évnél idősebb. A leghosszabb kort Gulás Ferencz nevezetű jobbágy élte, aki 95 éves korában, 1790 december 8. napján szállt sirba.

A legtöbben közöndéges betegség következtében multak ki, míg mások különféle szerencsétlenség áldozatai lettek. Így Fodor Jánost, Buzsáki Anna urát az új birka akónál Berecskán a gerenda agyonütötte 1831 aug. 31. napján 46 éves korában. Laczkovics Éva, Péter Adám felesége/46 éves/ és Pap Örzse, Salamon Pál felesége/36 éves/ Kis János aratóján/tarlóján/a "mennykötül" agyonüttettek 1831 július 27. napján. "Legyenek áldottak szerencsétlen hanvaik!" - mondja az anyakönyvi bejegyzés. -

A haza sorsán buslakodó polányi és geszti népnek kétszeres fájdalmat okozta az 1849-1950. esztendő. Mi okozta a nép szomorúságát? Az anyakönyv pontosan megadja a feleletet.

1849 augusztus 10-én ez íródott az anyakönyvbe:

"Kezdődik a kolera uralkodása, meddig fog tartani a jó Isten tudja. Kandika György 18 éves gerilla csapatbeli közvitész polgár korabeli beteg" Nevezett még aznap meghalt. A kolera Gesztiből Magyarégresre, majd Polányba csapott át és összesen 134 áldozatot követelt egy esztendő leforgása alatt. Polányban 34-en, Gesztiben 100-an haltak meg kolerában. Nagy volt a rettegés és félelem a két faluban. Orvos, gyógyszer nem volt. A járvány gyorsan terjedt. Minden korban megkapták az emberek, de mégis inkább a felnőtt lakosság volt a fogékonyabb a kolerára. A csunya betegség főleg a kolerás beteg ürüléke útján terjedt tovább/árnyékszék abban az időben sehol nem volt/. Érthető, hogy az evésben, ivásban, mulatozásban mértéktelen, a tisztaságot nem annyira kedvelő tót népnél a hasmenéssel és hányással kezdődő ázsiai kolera gyorsan elterjedt. A kolerában megbetegedettek elkülönítésére, fertőtlenítésre sor nem kerülhetett. Így naponta 4-5 halottat vittek ki a temetőbe, a sírgödröket reggeltől-estig állandóan ásmi kellett. A legelső kolerás halott Polányban Hivatal Imre kőműves, Major Katalin férje volt, aki 1849 aug. 25-én halt bele, 46 éves volt. Özv. Sovák Mariinka 52 éves polányi bába, Csizmeg Mihály 22 éves gulásbojtár, Papp János kanász 5 hetes csecsemője, Vetek József polgár felesége, a 20 éves Péter Anna és még sokan a zsellérek, ~~kötők~~ ~~szőlők~~ polgárok, takácsok és szolgák közül egyaránt elpusztultak a kolera-járványban. -

Az öreg anyakönyv a házastársokról is sok mindent elbeszél nekünk. Kezdetben itt is szomorú kép tárul elénk. Kerek 10 esztendő leforgása alatt/1830-tól 1840-ig/mindössze 38 házasságkötés történt Polányban. Egy évben átlag 4 pár kötött házasságot, de volt esztendő, /1831/amikor egyetlen házasságkötés sem történt. 1840-től 1850-ig már sokkal jobb a helyzet e téren. Fokozatosan emelkedik a kötések száma. 1848-ban 11, 1849-ben/a kolerás esztendőben, így nem csoda, ha a kolera oly gyorsan elterjedt a faluban/ 10 házasságkötés történt.

Ez utóbbi két esztendőben történt emelkedés azzal is magyarázható, hogy a jobbágyfelszabadításkor örök tulajdonul kapott földek okozta öröme az újdonsült polgárok házasságra léptek, annál is inkább, mivel a föld megmunkálásához új erőre is szükség volt.

Házasságot a férfiak 20-24, a leányok 16-20 éves korban kötöttek. Anyagi érdekek nem igen folytak be a házasságnál, csupán a nemzetiségi és vallásbeli érdekek voltak a döntő tényezők.

A tót legény ugyanis mindig a saját nemzetiségéből vett feleséget. Gyakori eset volt, hogy polányi legény Gesztiből nősült és fordítva. Érthető ez, hiszen a két község lakossága tót ajku volt és vallásban is egyezett egymással. Így például a 19 éves Jovánczai Ferenc /nem ám a ma élő/ ifju 1832 jan. 18-án feleségül vette a Gesztiben lakó Németh Borbála 16 éves hajadont. Bizonyoságok az esküvőnél: Csizmeg Balázs és Szalay Mihály voltak. Gergye Péter 19 éves geszti ifju pedig elvette a 16 éves Czizmeg Anna polányi hajadont.

Vidéki özvegyek gyakran kerestek feleséget Polányban. Kercsó Ferencz 48 éves kisbárapáti özvegy 1836 jan. 25-én vette feleségül az ugyancsak özvegy Diósi Örszébet 39 éves polányi lakost. Polányi özvegy viszont más faluban keresett magának feleséget. Gyócsi József 46 éves özvegy Balogh Katalin 32 estendős geszti özvegyet vette magához feleségül.

Vegyes házasság csak igen ritka esetben köttetett. 1849-ben Máthé Ferencz 21 éves róm. kat. urasági inas feleségül vette Boti Julianna 25 éves református leányt. /Bizonyoságok: Sznopek Károly iskola-mester és jegyző és Pupák Alajos/.

A házastársak nagy békességben éltek egymással, veszekedésekről, elválásokról még csak hallani sem lehetett. Mindez azt bizonyítja, hogy a házasok élete igen erkölcsös volt, pedig a korcsnát és táncot a házasok is igen kedvelték.

Még másról is beszél a régi könyv.

Elmondja, hogy 1888-tól 1853-ig kinek mi volt az "állapottya", azaz mestersége. A megsárgult lapokon ilyen foglalkozások olvashatók: Béres, szolga, jobbágy, kocsis, birkás, kanász, cigány, szakács, zsellér, csikós, hajdu, takács, téglás, méhész/pld. Gelencsér Ádám és Németh Ádám 1831-ben/, molnár, gulás, bográr, kertész, új polgár, csordás, ispán, vinczellér, kovács, sirvájó, pintér, asztalos, kasznár/pld. Kovács János 1831-ben/ /pld. Hüber János 1839-ben/, íródeák/Kovács György, 1831-ben halt meg/, korcsnáros, koldus, mezőpásztor, bivalos, gazda, /Csizmeg Mártony 1831-ben/, dékán, varga, ács, tislér, tehenes, mindenes, urasági inas/Máthé Ferencz 1849-ben/, nőtlen, adózó, árendás, főző, csósz, kulcsár, szitakötő, szabadult katona/Reit János 1839-ben, 30 éves korában Projcs Julianna 29 éves özvegyet vette el feleségül/, hegypásztor, lovászlegény, faragó, polgárnó, katona, uraság gazdája/Pupák Alajos 1849-ben/, lakatos, nyomorék, vendéglős, kóborló, obsitos, /Fekete József 1850-ben/, bába, polgárszolga, falusi csósz, kukoriczacsósz, borjupásztor, erdős, suszter, szücs, stb.

Mindezekből láthatjuk, hogy másfélszáz esztendővel ezelőtt is sokféleképpen keresték meg elődeink a mindennapi kenyeret és ráadásul minden mesterséget szépen tartottak. Voltak már hivatásos méhészek, szücsök, ácsok, asztalosok, suszterek és faragó emberek az eldugott kicsi faluban is.

Éltrevaló nép is ez a mi fajtánk. Ez a régi könyv mi mindenről tanuskodik. Jó is hogy megőrizték mind a mai napig.

Elsárgult lapjain a romantikus betyárvilág, a dicső 48-as szabadságharc, a jobbágyság öröme, szenvedése, 150 év minden szépsége és büne perreg előttünk s mi utódok ámulva csodáljuk elődeink multját, mint jelen életünk egyik hatalmas erejét, támogatóját és biztatóját.

Egynéhány szegénynemesről is megemlékezik a sokat mondó anyakönyv. Kik voltak ezek és mikor íródott nevük a könyvbe?

Az első Mészai Máté/1832/, majd Pákozdi Julianna/Mohos Gáborné 1834/, a harmadik pedig Halászi János volt, akinek neve 1835-ben szerepel az anyakönyvben. Hogy ezek ősei hová herdálták el nemesi vagyonukat, arról mélyen hallgat a vén krónikás, de mi erre most nem is vagyunk kíváncsiak.-

Az anyakönyv utolsó lapjához érkeztem, hol az 1853-as estendőről lehet megtudni egyet-mást. Mivel több történeti tény, érdekes bejegyzést nem találtam e lapon, meghatódottan csuktam be a fedőlapokat s utána mélyen beleálmodtam magamat a múltba.-

15. Népsűrűség.

A község lakosainak száma az 1920-as népszámláláskor 851, az 1930-as számláláskor 950, majd 1940-ben 953 és 1950-ben 945, kik valamennyien színmagyarok és 26 kivételével magyar anyanyelvűek is. Közülük 718 róm.kat., 229 ág.ev., 3 ref. és 3 izr.vallású volt.-

A házak száma 1930-ban 168, 1940-ben 174, 1954-ben pedig 212.-Pontosan 100 évvel ezelőtt, 1854-ben, az első tagosítás során mindössze 56 ház állott a faluban, a lakosság száma pedig ~~300~~ 306 volt. Herek 100 esztendő alatt a házak száma közel négyszeresére, a lakosság száma pedig háromszorosára emelkedett. Mindez azt bizonyítja, hogy a 100 év előtti polányi nép az egykét csupán hirtől, vagy talán még úgy sem ismerte.-

Nem így áll ez manapság. A lakosság száma 1940-től 1950-ig semmivel nem szaporodott, sőt néhány %-kal apadt. E szomorú jelenség oka egyfelől a két világháború, amelynek során e kisközségből az I.világháborúba 310-en, a II.-ba 256-an vonultak be katonának. A hősi halottak száma: 53, a hadiözvegyeké: 21, a hadiárvaké: ~~188~~ 35. A II.világháború során 14-en haltak, illetve tüntek el. A hősi halottak emlékét az I.számú iskola falán márványtábla hirdeti, mely emléktábla 1939-ben lett elhelyezve, a II.iskola kertjében pedig egy kőoszlop, mely 1936-ban lett emelve ugyancsak közös adakozásból. A fogyatkozás másik oka az egyke, ami miatt a születési többlet a múlthoz viszonyítva bizony jóval alacsonyabb. Régebben ~~3-5~~ 3-5, sőt 6-10 gyermekes családnyak éltek a faluban, addig manapság már azon családok száma van tulsúlyban, ahol csupán 2, jó néhánynál pedig csak 1 gyermek van.-

212 ház van Polányban. Így a 945 lakosból átlag 5 lakos /felkerekítve/esik egy házra. Az egyke-rendszer nem ismerő 5-8 gyermekes családok fenntartása bizony súlyos gond volt a múltban a család-apáknak, bár életmódjuk a legegyszerűbb volt. A munkaidőben-amikor a család férfija, asszonya vagy a saját földjén, vagy napszámba dolgozott-jórészt kenyéren és hagymán éltek. Főtt étel csak akkor került az asztalra, ha a rossz idő következtében otthon maradtak. Egész nap csupán kenyéren, legjobb esetben egy falat szalonnán éltek azok az iskolásgyermek is, akik Antalpusztáról, Báányjárásból és a kültelepről esőben, sárban és hidegben, naponta 3-4 km utat megtéve jártak be iskolába. Szegény kis névtelen hódok, gyakran ázott ürgék módjára, átfázva, átmedvesedve szívták magukba a tudományt.

De télen sem volt valami bőséges a táplálkozásuk. Sokszor néhány héjjában főtt burgonya vagy uritök volt az ebéd. Máskor krumplileves, babfőzelék, vagy borsóleves és kruplifőzelék, esetleg főtt tészta.-

16. A lakosság foglalkozása.

1945 előtt:

1945 előtt a lakosság 96 és fél %a östermelő/cseléd, napszamos, törpe és kisbirtokos/.

Ipparral a lakosság	: 2 %-a/ 21-en/;
Kereskedéssel, a lakosság	: 1/2 %-a/ 6-an/;
Részescsépléssel "	: 1/2 %-a/ 5-en/;
Darálással, tejbegyűjtéssel "	: 1/4 %-a/ 2-an/;
Értelmiség a lakosság	: 1/4 %-a/ 3-an/

foglalkozott.

Az östermeléssel foglalkozó 200 család közül urasági cseléd :8 család, mezőgazdasági munkás/kepésarató/: 50 család, Törpebirtokos: 98 család, középirtokos:44 család.-

Az 1945 előtti adatokból láttuk, hogy a lakosság nagyobbik része törpebirtokos és teljesen földnélküli földműves-napszamos /zsellér/, uradalmi cseléd volt. A lakosság számához mérten kevés volt a föld, ezért a polányiak nagyrésze a szomszédos/somogyeszi, mernyeszentmiklósi/uradalmakban aratóként leszegődve keresték meg a család évi kenyerét. Ilyenkor aztán a zsellér-család az aratási munka mellett még bőven robotolt is, mivel az aratási szerződés értelmében sok ingyenes gyalognapszámot kellett teljesíteni.-

1848 előtt, sőt 1854-ig Polány is jobbágy-falu volt s mindenkorai földesurának robotolt. A jobbágyok, számszerint 44-en, 1854-ben telkes jobbágyokká, míg 7-en házas zselléreké váltak. A jobbágy-felszabadításkor örök tulajdonul kapott földek, legelők azonban a határban szétszórtan, az uraságéval összekeverten feküdtek, ami megmunkálásukat nehezítette, ezért a lakosság 1854-ben a határ tagosítását kerestülvitette.-

A tagosítás után minden gazda szántója pontosan hat parcellából, rétje háromból állott. Ma egy középparasztnak 12-16 helyen van földje, ráadásul még egymástól félórai, sőt egész órai távolságra.

1854-ben az egy telki birtok 32 magyar holdat tett ki. Ezelőtt 100 évvel sokan voltak 1 telkes gazdák. Ma a legnagyobb kisgazdabirtok 20 kat. holdból áll, de ilyen csak kettő van Polányban.-

1945 után:

A 245 dolgozóparaszt közül/egyéni termelést folytatók/

0 - 5 holdig	89	egyén törpebirtokos, a telkesek	36 %-a,
5 -10 "	109	" középirtokos, a termelők	44 %-a,
10 -20 "	45	" középirtokos, a termelők	18 %-a,
20 -25 "	2	" középnel kissé jobb,"	2 %-a.

Dolgozóparaszt a lakosság	: 98 %-a,
Kisiparos " "	: 1 %-a/ 10-en/;
Egyéb dolgozó " "	: 1 %-a/ 10-en/;
Értelmiségi dolgozó " "	: 0,3 %-a/ 3/.

A törpebirtokos családokból sokan időszakos napszamos munkát végeznek a szomszédos berecskai, alsóbogáti és mernyeszentmiklósi állami gazdaságokban. Egyrésztük évi szerződéses dolgozó a gazdaságban és igen

szép keresethez jut. Különösen jól keresnek a berecskai sertés-telepen dolgozó női alkalmazottak, akik szorgalmas és szaktudást kívánó munkájuk után jutalomban is részesednek. Erdei munkára is többeken járnak a berecskai és szentmiklósi erdészetekhez.-

Az elmondottakból láthatjuk, hogy 1945 után lényegesen megváltozott a lakosság gazdasági, szociális helyzete. A jobbágyok, szegény zsellérek valójában felszabadultak, törpe, kis és középbirtokosokká lettek. 119 igényjogosult gazda jutott földhöz. Ezek közül gazdasági cseléd volt 8, mezőgazdasági munkás 50, ~~kisbirtokos 48, törpebirtokos 10~~ // törpebirtokos 48, kisbirtokos 3, mezőg. és kisiparos 10 egyen. Összesen 790 kat. hold és 1410 □-öl földet, 44 házhelyet/600 □-ölelet/ kaptak az igényjogosultak.-

A földbirtokreform következtében a község közösségi területe is nagyobbodott 45 hold erdővel, 18 hold legelővel. Lebontásra, illetve kiosztásra került még 9 volt cselédlakás, 10 egyéb gazdasági és melléképület, amely a szegénysorsu lakosság szociális helyzetét nagymértékben megjavította.-Ma már kimondottan szegénysorsu, hatósági és társadalmi segítségre rászoruló lakója községünknek nincsen. Fő-u. déli szélén lévő szegényház a felszabadulás után összedőlt, reméljük, helyette nem kell többé újat építeni.-

A kiosztott földegy jobb minőségűek, nagyrészüket könnyen szántható, sík területen fekszik.-

Az egyéni termelő dolgozóparasztok száma 245, ezek 1641 kat. hold földön gazdálkodnak.-

Az 1945-ös földreform a lakosság igényeit nem elégítette ki eléggé és erőteljes kisbirtokok képződését sem segítette elő, mivel még igen sok a 0-5-ig terjedő törpebirtokos, számszerint 89 és az 5-10 holdas gazda is 109 van a faluban. A 0-tól 10 holdas gazda ezek szerint 198 van községünkben.-Ezzel szemben a 10-15 holdas gazdaság mindössze 33, a 15-20 holdas pedig csupán 12. Jó lett volna minden birtokot 15 holdra kiegészíteni. Ez azonban nem volt lehetséges, mivel a község határában több föld kiosztásra már nem kerülhetett. A meglévőt pedig az igazságosság és rendeletekben foglalt szempontok alapján kellett felosztani a sok igényjogosult között.-A helyi földosztó bizottságnak, Szij János elnökségével éppen elég gondja és dolga volt a földek, házhelyek és épületek elosztása, kimérése és telekkönyvileg való birtokbaadása.-

Az első földreform alkalmával is kellő hangsúllyal és követeléssel lépett fel a község lakossága a jogos igényeinek kielégítése érdekében.

1922-23-ban a Rákóczi-telepen/proletárban/22 házhelyet /7 kat. holdat/és 106 kat. hold mezőgazdasági ingatlant osztottak ki sok igénylő között. Ez a földosztás csepp volt a tengerben, a jogos igényeket legkevésbé sem elégítette ki.-

1935 év május 28-án kelt jegyzőkönyvi határozat szerint a földbirtok rendezés során a Békeffy-féle birtoknak gr. Jankovich Bécsán József részére történt haszonbérbeadása alkalmával a polányi kisbirtokosok javára mintegy 190 magyar hold lett kiosztva és ezzel a földkielégítés megnyugtatóan rendezve is lett. Azaz csak a jegyzőkönyv papírlapján volt a polányi nép megnyugodva és alig várta, hogy adandó alkalommal újabb próbálkozásokat tegyen jogos igényeinek kielégítésére.-

Ez a kedvező alkalom pedig akkor érkezett/veel, amikor Békeffy István és gróf Jankovich Bésán József között fennálló bérleti szerződés ideje lejárt. A Békeffy-féle 1002 kat. hold földet ugyanis 1924-től kezdve gr. Jankovich geszti földesur bérelte 12 éven keresztül. A polányi bérgazdaságot Martina Mihály intéző vezette, aki 1922-ben került Somogygeszti-be, 1927-ben pedig a polányi Békeffy-féle épületbe jött át lakni. Nevezett nagy gyakorlati szakképzettséggel rendelkezett, a gazdaságot mintaképpen vezette, a munkásokkal szociális érzékkel bánt, ezért mindenki szerette.-

Amikor a bérlet első időszaka véget ért, a polányi zsellérek és kisbirtokosok összefogva a helyi értelmiséggel és képviselőtestületi tagokkal, az egész Békeffy-féle birtokot kishaszonbérletként megszerezte és az igénylők között felosztotta. Ez nem volt egészen könnyű munka, mivel gr. Jankovichék mindent elkövettek, hogy a birtok továbbra is használatukba maradjon. A polányiak azonban addig jártak a földművelésügyi minisztériumba írásban és személyesen is, amíg a kedvező döntés elintézését nem nyert. - Alkudozásokba a falu népe nem ment bele.-

A földeket egészen 1945-ig a felsőmocsoládi volt hitel-szövetkezet irányítása, ellenőrzése mellett használták a polányiak. 1945-ben pedig már tulajdonjogilag is birtokába léptek az előre kiharcolt földnek.

A múltban a földek a községben divó örökösödési szokások szerint igen elapozódtak, nagrágszujakká váltak, mivel a testvérek száma szerint hosszában hasogatták el az amugyis keskeny földeket.

Ma már tagosítva, azaz egész darabokban történik az öröklés. Ha pedig sok a testvér és kevés a föld, a birtok rendszerint a szülőket eltartó és házban maradó legidősebb gyereké marad, aki testvéreit pénzzel fizeti ki. Csak akkor osztódik a birtok, ha a legidősebbnek nincs elég pénze arra, hogy testvéreit kielégítse.-

A belső telkek elég tágasak, a zséplést is a belső szérükön végzik el. - 17. A lakosság jellemzése.

A község népe vallás-és nemzetiségi különbség nélkül megbecsületes, szorgalmas és takarékos.

A környéken a munkában mindig élen járnak. A polányi határ szembenézően elüt más faluk határától. A termények, különösen a gabonafélések és kapások, sokkal fejlettebbek, többet, jobbat termők a környékhez viszonyítva. Meglátszik ez az ideai terméseredményeknél is. Mindenfelé nagy a panasz, hogy a gabonák, különösen pedig a búzák, igen gyengén fizetnek. Itt sem volt olyan termés, mint más esztendőben, de lényegesen jobb mint Mernyén, Mocsoládon és Ecsényben.

A háború előtt könnyebb kereset reményében több szegénysorsu ment ki Amerikába, néhányan közülük még ma is ott élnek.

A világháború mindenesetre két új fejezetet is nyitott a falu életében. A férfiak sokfelé járva, sokat láttak, tapasztaltak. Kivetköztek régi jó és rossz szokásaikból, újakat hoztak be. Ezek persze könnyebbé, szebbé tették a mindennapi munkát, a megélhetést és ráadásul szórakozásokat is nyújtanak.

Az ifjúság-néhány serdülő legényke kivételével-eléggé tapintatos a felnőttekkel szemben. Még igen komoly munkára van szükség, hogy az ifjúság általánosságban is kiérdemlje a felnőttek részéről a kijáró elismerést. Tervszerű utbaigazitásokkal, jó példával helyes mederbe kell terelni a fiatalság egynéhány tagjának helytelen szokását, magatartását és szabados viselkedését, ami főleg éjjeli mulatozásokban, utcai kurjongatásokban és felnőttek iránti

tiszteletlenségekben mutatkozik meg.

Nagy érték ~~azonban~~ lakozik azonban a polányi meglett emberek szívében. Bátor és önértékes ez a nép. Jellemes, dolgozó és ~~nyiltszívű~~ nyiltszívű nyiltszívű. Sok és egészséges érzeke van a haladáshoz is. Igen szereti a földet, de szereti a másféle munkát is. Szókimondó emberek élnek itt. Az igazat mindenkinek szemébe mondják és ezért körömszakadtáig harcolnak. Jóban-rosszban egyaránt összefognak, egymást mindenben segítik.

A vidékiekkel szemben is igen barátságosak és vendégszeretők. Szállást, ételmezt szívesen és minden ellenszolgáltatás nélkül adnak az átutazóknak és hivatali embereknek, kiküldötteknek is. A munkát is nagyon kedvelik. Nincs a környéken szorgalmasabb nép a polányinál. Még a község apraja is versenytárlót nyert jómunkájáért.

A polányi népről sok rosszat beszélnek és a községnek sem volt valami jó hírneve az elmúlt években. Ennek is megvan az oka. 1930-ig ugyanis ez a nép szilaj természeténél, önértékességénél, továbbá vallási, nemzetiségi/magyar-német/ és vagyoni különbségekből/zsellérpolgár/eredő nézeteltérések miatt némi borfogyasztás után máris összekapott egymással s ilyenkor bizony igen véres verekedések robbantak ki a mulató legények között. A verekedésekbe, melyek néha órákig tartottak, felnőttek, sőt még a fehérszínűek is beleavatkoztak.

Rendesen bucsukor szoktak ilyen verekedések előfordulni. Az ököl után karró, bicska, majd baloska, kasza, villa és egyéb ütlegelő eszköz került sorra. A verekedés után rendszerint azonnal megtörtént a kibékülés és a mulatozás folyt tovább, mintha mi sem történt volna.

Polányba kerülve néptanítónak, fokozatos felvilágosító munkával, tanfolyamok, előadások, különösen pedig művelői rendezvények rendszeres megszervezésével pár év alatt sikerült a verekedésről leszoktatni a népet. A farsangi, szüreti, szilveszteri, de még a 2 napig tartó bucsui tánc is összekoccanás, verekedés nélkül folyt le. A különféle választások idején is mindig egy volt a falu népe. Az előírt beszolgáltatási kötelezettségét is töle telhetőleg igyekezett 100%-ra teljesíteni. Egyszer fordult elő csupán, hogy az 1922-es száraz esztendőben a falu lakossága erősen ragaszkodott a ~~fej~~ fejadagul kiszabott kenyérgabonához s azt leadni vonakodott. Utólag igazolást nyert, hogy ezen előrelátásban, illetve cselekedetben a polányi népnek volt igaza, amennyiben a fennálló törvényes rendelkezések is elsőbbségi helyet biztosítottak a termelés folytonosságát biztosító vetőmagnak és az erőt adó mindennapi kenyérnek. A nép tehát csupán törvényadta jogához ragaszkodott, amikor sem a vetőmagot, sem a fejadagot leadni nem akarta.

A vidékiek, különösen pedig a hatósági kiküldöttek először félve jöttek be a faluba, mert azt hitték, hogy innen ép bőrrel hazajutni nem fognak. Nem akarom részletesen felsorolni a csalódásokat, a látogatók, átutazók magán- és hivatalosan is elhangzott nyilatkozatát, hiszen akkor nagyon sokat kellene írni. Örömmel ironizál azonban az általános véleményt, mely összefoglalva így hangzik: "E népben a magyar talpraesettség, életrevalóság és nyiltszívűség kipusztíthatatlan ereje lüktet, barátsága és vendégszeretete pedig a magyar népléleknek igaz példaképe. Bizonyos az is, hogy az először beszélgetőkkel szemben kissé bizalmatlankodó zárkózottsággal viseltetnek, de ez csupán addig tart, míg a jövevény megértő szívével, szeretettel nem közeledik feléje. Ha ez megtörtént, kezdetben hasonló megértéssé enyhül, majd bizalomná, barátságos szeretetté nemesül a polányi férfi és asszonyi nép egyaránt. Ez az egyetértés későbbi

találkozások, elbeszélgetések során oly szilárd alapot teremt, melyre a falu jövőjének útját bátran építhetjük.-

Mindezeket nem hizelgésből mondom el a polányi népről, hanem csupán azért, mert évtizedeken keresztül volt alkalom megismerni a nép jó és rossz oldalát, és én most őszintén-a múlt és jelen tükrében nézve-akartam egybegyűjteni és nyilvánosságra hozni a polányi apák erényeit, az értékes és szép vonásait egy fejlődni kívánó népnek.

Most még a nép szorgalmas munkáját szeretném egy képpel röviden vázolni. Eppen most folyik az aratás. Gondolatban én is ott vagyok az aratók között/valójában is arattam velük/. Látom, amint az emberek kora hajnalban ellepik a mezőt. Szorgalmas kezük alatt ledől, néhol felemelkedik/az idén ugyanis sok volt a dőlő gabona/ az érett kalász. Fűrge asszonyok marokba szedik, erős férfikezek kévébe kötik, fűrge lányok keresztbe rakják.

Es jön a betakarodás. Jönnek a nagy porban a kocsik. Együtt a kazal. Már bug is a cséplőgép és önti az életet. Így megy ez minden nyáron szorgalmasan. Jut a termésből vetőmag, fejadag, beszolgáltatás, de még a szigetközi árvizkárosultaknak is kerül a gabonából. A polányi nép verejtéke gyümölcsét úgy ossza meg, hogy abból mindenkinnek jusson. Ezt a képet rajzoltam le a polányi népről, hogy mindenki lássa: A haladásnak a becsületos munka az alapja, melyből Polány község népe derekas részt foglal le magának.-

18. A nép vallásossága.

A lakosság 70 %-a / 718 / róm. katolikus,

30 %-a / 229 / ág. evangélikus vallásu.

A nép vallásosságáról nehéz határozott véleményt mondani. A bigottságtól távol állanak, de az asszonyok különösen szívesen igazodnak fel a templomba. Különösen pedig a hajadonok. Nemcsoda. Ez a falu ünnepi korzója, a ruhabemutató.-

A faluban két egyház van: róm. kat és ág. evangélikus. ~~1948~~ 1948 előtt mindegyik egyháznak volt felekezeti iskolája. A katolikusoknak csupán imakápolnája, az evangélikusoknak temploma van. Előbbiek anyaegyháza Somogygyesztiben, az evangélikusoké pedig Ecsényben. Lelkész helyben nincs.-

Régebben igen babonás nép lakott itt. Polány meggyeszerzte híres volt javósasszonyáról, akit több vármegyéből is felkerestek "tudománya" miatt. Betegeket "gyógyított", szerelmeseket, elváltakat összeboronált, jövőt jósolt és viaszt öntött. 102 éves koráig nyugodtan végezte feladatát és anyagi gondokkal nem küzdött.

A régiek közül ma csupán 1-2 anyóka hisz a babonában, a fiatalság felszabadult már a sötétség uralma alól és moxólyog, amikor a "szennel megvert" és fejét fájdtató gyermekkel parázssal szennyezett vizet kívánnak itatni a nagymanák.-

19. A nép életmódja, táplálkozása, egészsége.

A múltban általában nagyon szegényes volt még a jobb módúak táplálkozása is. A fő eledel a kenyér és a burgonya volt. Baromfit csak a legvégsőbb esetben vágta le. A tejet csarnokba vitték, csak kivételesen ittak belőle. Régebben a család behúzódott a konyhába és ott volt éjjel-nappal. A lakások különben jók, a falak szárazak.-

A szegényebb sorsúak lakása egy, a középparasztoké 2 szobából áll. A szobák, konyhák nagyrészt földesek, kb. 8-10 házban találni padlózott, cementes szobát, illetve konyhát. Ezen lakásokba már előszobán, verandán keresztül lehet bejutni. //

A nép egészsége.

A lakosság általában egészséges, járványos betegségek nem szoktak előfordulni. Az öregek 70-80 éves korukban végkimerülésben halnak meg. A legutóbbi években az u.n. savós agyhártyagyulladás és 1-2 családnál a tifusz-betegség uralkodott. Halálos eset azonban ezen betegségekből kifolyólag nem történt.

Védőoltásokkal sikerült a járványos betegséget megfékezni. A falu körorvosilag Felsőmocsoládhoz tartozik, a körorvos hetenként jár ki a védőnővel együtt.

A felsőmocsoládi egészségvédelmi körzet 1937. szeptember 30-án lett megszervezve Felsőmocsolád, Ecsény, Poány, Kisbárapáti és Fiad községek társulásával zöldkereszt keretében. Felszerelése 1943-ban lett beszerezve 536 pengő értékben. A butorzatot Rádi Ferenc ecsényi asztalosmester készítette.

Azelőtt körorvosilag Merayéhez tartozott Polány. Dr. Nyir István volt a körorvos, akihez ugyancsak bizalommal fordult a nép. Dr. Selley Elek felsőmocsoládi körorvos is igen lelkiismeretes, pontos és eredményes munkát végez. A hiba csupán abban van, hogy Polány községben nincs még orvosi rendelő, a hetenkénti vizsgálatot hol a tanácsbíró irodájában, hol az iskola valamelyik tantermében kell megtartani. Állandó orvosi rendelőről a közegészségügy érdekében sürgősen gondoskodni kell.

A nép életmódja a háború után lényegesen megváltozott. A táplálkozás nagymértékben megjavult. Manapság már a lakosság rendszeresen vág hizót, baromfit és reggelire tejet, kávé is iszik. Ráadásul még nem is a konyhában, hanem már szobában hál télen is.

Szokás. A régi szokások lassan elmaradoznak.

Lakodalmak alkalmával 100-200-an ülnek az asztalokhoz és legalább másnap délig kell a lakozinak tartani. Üvegből isszák a bort, úgy adják át a szomszédnak. 5-10-féle ételt összefőznek, a végén pedig a sokféleképpen diszitett tertára kerül sor, amit nagy szeretettel fogyaszt el az asszonyi nép. A férfiak nem igen rajonganak az édességért, mivel arra nem igen lehet inni.

Egy rendesebb lakodalomban annyi étel elfogy, hogy egy 6 tagú családot egy éven keresztül el lehetne tartani vele.

A kereszteléseket a lakodalomhoz hasonlóan tartják, különösen az evangélikusoknál. Egy gyermeknek választanak a módtól függően 1-3 keresztszülőt, akik felváltva viszik és tartják a templomban az újszülöttet. Minden keresztszülő köteles keresztgyermekének husvétra értékes ajándékot/ruhát/adni, mert a komaság fennállásának s a jó barátságának ez a jele.

Szórakozás.

A népnek régebben ugyyszólva semmi szórakozása nem volt. Ünnepek, bucsúk, farsang és szüret alkalmával táncot rendeztek. Csárdást, polkát és valcert járják legszívesebben.

Ma már sok házban szól a rádió, amit mindenki szívesen hallgat, különösen télidőben, fonás, kötögetés és vendégeskedés alkalmával. Hetenként 1 mozielőadás is van, amelyre főleg a fiatalok jár el rendszeresen.

Az idősebb asszonyoknak bizony roppant sok minderre kell ügyelni, ha azt akarják, hogy szerencsések legyenek. Így Luca-napkor ha akármit kérnek kölcsön, elviszik a ház szerencsését. Morgó tűz haragos ember jövetelét jelenti. Napnyugta után nem jó tejet adni, mert elviszik a ház szerencsését. Aki hushagyókedden varr, annak rossz tojások lesznek tyukjai. Ha valakinek az arca ég, pletykáznak róla. Halottasház ablakán benéző sárgaságba esik.

A nép táplálkozásáról még annyit, hogy a főzelékek közül a káposzta, krumpli és bab játszik főszerepet. Hetenként 2-3-szor hus/télen, ha sertésvágás van, még bővebben is jut hus/máskor pedig a leves után tészta járja. Ma már a tojás is fontos élelmezési cikk lett. Régebben az asszonyok a tojást mind eladták, jórészt abból szerezték be a fűszert és az embernek a dohányt.-

A dohányzás rendkívüli mértékben el van terjedve, van sok olyan, kinek naphosszat a pipa a szájában van.-De a bort, pálinkát sem veti meg e nép. A fiatalság már kezd áttérni a sörivásra, amely a szervezetre nem annyira káros.-

A faluban néhány tuberkulotikus beteg is van, ezek állandó orvosi ellenőrzés, gyógykezelés alatt állanak.-

A fő-és mellékutak kiárkolása, lekövezése, a gyalogjárdák letéglázása által a tengernyi sár és por végleg eltűnne az utcákról, miáltal a levegő pormentes, egészséges lenne.-

Az utcák legutóbbi fásítása is nagymértékben megjavítja majd a levegőt. Igen hiányzik a faluból a gyermekjátszóter, illetve sportter, ahol erős, ügyes, gyors és állóképes fiatalság nevelődhetne falunk, hazánk számára. Az LMHK és MHK mozgalom is nagyobb jelentőséggel bírna, ha a községnek megfelelő sporttere lenne. A falu dolgozói így csak a rádió keresztül részesülhetnek a sport örömeiben, de nem érzik annak erősítő, egészségvédő hatását. A helyi tanács feladata lesz, hogy alkalmas helyen sportteret létesítsen, mert a fiatalság sportolni, versenyezni akar.-

A falu kutjai.

A kutak 98 %-a hengerkerekes. Kávája deszkázott, oldala lécezett, tetőzete zsindellyel fedett. Mélységük átlagosan 10-15 méter, a vizoszlop magassága 3-5 méter, ami bővizűsége vall. Gémeskut csupán pár darab van a faluban és a határ néhány itatóhelyén, ártézi kut azonban nincs községünkben, pedig igen szükséges lenne legalább 1 ilyen közkut létesítése, mivel a kutak vize nagyrészt egészségtelen, ún. coli baktériumokat tartalmaz, ami trágyalé beszivárgás következménye. A tifusz is a rossz ivóvíz miatt üti fel fejét időnként. A falu legmagasabb helyén, az Új-telepen igen mélyen van a talajvíz, itt tehát nagy kiadással és fáradságos munkával lehet csak ivóvízhez jutni. Néha bizony potyára ássák a kut gödrét, vízre nem bukkannak. Ide is jó lenne egy ártézi kutat építeni, hogy az ottan lakóknak ne kelljen többszáz méterről szállon hordani az állatok, de a konyha részére is a vizet.-

Családvédelem.

"A Magyar Népköztársaság védi a házasság és család intézményét"-mondja népünk Alkotmánya. Az anyasági segély, gyermekágyi segély, az ingyen csecsemőkelengye nagyban elősegíti a polányi anyák-csecsemők védelmét is. Eddig 17 anya kapott ingyenes kelengyét és 8 anya gyermekágyi segélyt. A szülésznői teendőket a faluban okleveles szülésznő látja el, aki helyben lakik.-

Szülésznők voltak: Viola Antalné/Miklós Magdolna/1922 aug. 28-tól 1928 okt.1-ig. Jelenleg Átol Margit, férjezett Brandtner Györgyné /1928 okt.1 óta/látja el Polányban és Somogygesztiben a szülésznői teendőket nagy hozzáértéssel és minden hiba nélkül.-

20. Sváb kérdés.

A svábok betelepüléséről pontos adatok nincsenek. Csak annyit tudni, hogy az evangélikus gyülekezet hívei már 1839 előtt is kizárólag sváb eredetűek voltak.-

Hazánkba a török idők után lettek betelepítve, Polányba azonban szóróványosan települtek más dunántúli s környékbeli németajku falvakból. Régi irások szerint az első telepes Koch János és családja volt. Ecsénybe 1780 körül települtek a német lakosok. Ezek részint a tolnamegyei Hídegkutról, a somogy Döröcskéről és Ausztriából jöttek. Igen valószínű, hogy Polányba való első településük is 1780 tájban történetelt ugyanazon helyekről.-

Később Somogyszilból, Somogyvámosról és Lajoskomáromból/1862/ települtek.-

1877-ig az ev. gyülekezet számadásai német nyelven irattak, az iskola tannyelve és az istentiszteleté is kizárólag német volt. 1883-1892 között 9 evangélikus család Szlavóniába költözött. Az itt maradottak nyelvükben, szokásaikban, viseletükben még az 1900. évben is őseiket követték igen sok tekintetben.-

Az elmagyarosodás azonban már 1862-ben, a Lajoskomáromiak letelepülésével indul meg. 1900-ban már mindenki jól tud magyarul, a tanítás, istenszolgálat is magyar nyelven történik. A magyarosodás Petter János és utódja: Jónás István tanítók érdeme, akik a német nyelvet csupán melléktantárgyként taníttatták, de igen nagy súlyt helyeztek arra, hogy magyarul mindenki megtanuljon beszélni és írni. Ezt a célt el is érték. Ma már alig 1-2 öreg anyóka beszél a német nyelvet. Régi szokásaikat, viseletüket teljesen elhagyták, még szépen himzett tunyijukat is a magassarku, kivágott félcipő váltotta fel. Klumpát is már csal 1-2 ember lábán lehet látni télvíz idején.-

Igen szorgalmas, munkaszerető és takarékos nép, a magyarsággal teljesen összeolvadt. Az I. világháború után tartott népszámlálás alkalmával 2 család kivételével magyar nemzetiségűnek vallották magukat. A sváb kérdés rendezése során kitelepítve senki nem lett, csupán a két család ingatlana került állami tulajdonba.-

Valamennyien jó viszonyulnak a népi demokráciához, többeken közülük élen járnak a termelésben és ellenvetés nélkül járulnak hozzá minden olyan törekvéshez, megmozduláshoz/villany, telefon, stb./, mely a falu elmaradottságának felszámolásához vezet.-

100 évvel ezelőtt a gyűlölség, irigység, megvetés, állandó veszekedés és verekedés divott a falu magyar és németajku lakossága között. Ma már nincs nemzetiségi kérdés, nemzeti faji elnyomás, gyűlölködés a faluban. Mindenki egyenlő jogokat élvez, tiszteli, becsüli és szereti egymást. A nép alaptermészete szerint szilaj, forróvérű/magyar, szláv, német keveredés/, de a szép szóra igen hamar hajlik.-

Már hallottuk, hogy valankor alig múlt el egy-egy mulatóság anélkül, hogy utána a csendőrságnak, bíróságnak ne akadt volna dolga.- De ma már másképpen van.- Az iskola, a rádió, a különféle rendezvények, a szép szó, a tömegszervezetek sokat simítottak a polányi népen, úgyhogy aki közelebbről megismeri, meg is szereti.-

Aki pedig ide jön lakni, soha nem kívánczik máshova költözni. Jó magam is így vagyok. Igaz ugyan az is, hogy idekerülve,

engem is megítáttak a "Sürükuti" forrás vizéből, mely forrás vizének a babonás nyelvek szerint nagy varázsereje van: aki lenyeli vizét, örökre Polány község lakója marad. Ennek ellenére senkinek nem ajánlom, hogy igyon e forrás vizéből, mivel a hasa könnyen megfájdulhat tőle s ráadásul egész nyugodtan bucsut vehet a falutól. -

IV. Gazdasági élet földrajza.

Mivel a mezőgazdaság alapja a föld milyensége, ezért fontos tudnunk, milyen lakóhelyünk talaja. -

Határunkban többféle talaj van. Legjobb termőtalajunk a lösz, mely vastagon borítja földünket. A világosabb színűt "sárga földnek", a sötétebbet, melyben több a humusz "fekete földnek" nevezzük.

A lösz vasatagságát igen jól megfigyelhetjük a "Csigáskuti partnál" és a "Zsidó gyöpnél". A Kirányberki rét mellett fekvő földek talaja áradmányos talaj, sok benne a humusz, sötét a színe. Ez a talaj nem még száraz időben is termékeny. -

Határunkban homoktalaj nincs, ez csak elszórtan és az alsóbb rétegekben található meg. Az ujkuti legelőn találni némi homokot, de csak alapos kutatás után. -

Elődeink bizony sokat harcoltak a természeti erők ellen. Régen a mi határunkban is sok mezőgazdálkodásra alkalmatlan terület volt. A Malom-árok árterületén valamikor hosszú és széles mocsár terjeszkedett, a dombokról lezuhanó vizek a völgyeket elöltötték, a szántóföld kevés volt, mivel hatalmas erdők vették körül a falut.

Az első telepések a maguk kezdetleges eszközeivél és hosszú nehéz munkájukkal arra törekedtek, hogy a határ képét, melyet nagyrészt természetes növényzet/fa, legelő/borított, átalakítsák. Első dolguk volt a falu keleti szélén húzódó mocsár desapolása a Malom-árok és fiók-árkok szabályozásával. Azután jött a sáncolási munka, amivel a víz romboló munkájának igyekeztek gátat vetni. Ilyen sánccal vették körül a temetőket is, hogy a víz be ne folyhasson és a jószág be ne járhasson. -

Homokot kötni nem kellett, de annál több erdőt kellett földművelésre alkalmassá tenni. A régi polányi ugyanúgy rohamosan szaporodott, kellett tehát szántóföld. - Kivágásra került az egész Malom-sűrű, az "Elkülönült Községi Legelő és Fáészási" erdő, Derhalina, végül az ezzel nyugaton összefüggő "Szidaritzai" erdő, mely utóbbi két erdő 298 magyar hold területű volt. Összesen kb. 500 magyar hold öregerdő lett szántófölddé átalakítva. -

Kellett a fa házépítéshez, boroshordókhöz, butorokhoz és a gazdasági eszközökhöz. -

Az első településhelyen/a mai Pusztaszentegyházi dülőbányá jobbjára állatokat tenyésztettek a régiek, mert a lábasjószággal könnyen elmenekülhettek, elbujhattak a sokféle ellenség elől. Bizony a német, a tatár, a török elszegte termelőeszközeit, elrabolta a szegény polányi nép terményeit. Így nagyon is érthető, hogy szegényes volt földművelése. A mai helyen lakó első települők 1700 körüli időkben már jóval tökéletesebb termelési eszközökkel rendelkeztek és fejlődő tudásukkal kényszeríteni tudták a földet emberi és állati táplálék-

nak alkalmas kultúrnövények termelésére. Az állattenyésztés gazdálkodásukban mindamellett nem kis szerepet játszott, de a főszerep az ekés /abban az időben még faekés/ földművelés lett. A falu határát kezdetben legelő váltó rendszerben művelték, vagyis a legelőterület egy részét váltakozva vették eke alá. Utóbb pedig áttértek a kétnyomásos gazdálkodási rendszerre. Ez úgy történt, hogy a szántóföldeket két egyenlő részre osztották föl, egyik felét megművelték, a másikat pedig parlagon hagyták. Ezeket a részeket évenként váltogatták. Ezzel a földek kimerülését akadályozták meg.

Még később tértek rá az ugyanevezett háromnyomásos rendszerre, vetésforgóra, mely azonban igen lassan honosodott meg Polányban is. Itt a szántó három részre osztódott. Évente csupán egyharmada maradt ugaron. *A/rtégl-*

A régi parasztcsaládoknak kezdetben nem volt állandó földjük. A szántó és rétföldeket csak ideiglenesen osztották fel egymás között, gyakran évről-évre újonnan. - A szétosztás nyilvetéssel történt meg. Az egy-egy parasztcsaládnak kisorsolt területet teleknek hívták. A legelőt, erdőt és a vizeket azonban osztatlannak közösen használták és használják még manapság is. - A szántó és rétföldek csak 1854-ben lettek véglegesen kiosztva és telekkönyvileg is tulajdonbavéve.

Az első munkaeszközök mind fából/faeke, favilla, fakalapács, fagereblye, sütőlapát, borona, stb./készültek, de még a kocsinak is fatengelye és egyszerű hengerfából fűrészelt, küllő nélküli kerekei voltak. Ezt a világot nevezték találóan "fatengelyűnek". - Ez még abban az időben lehetett, amikor a polányiak a bíróválasztás utáni áldomáson, de még a temetés utáni halotti torokon is jókat mulattak és a nagy ivás, kocingatás és az elhunyt gazdáról való beszélgetés közben "Isten éltesse a megholtat" felkiáltások is elhangzottak.

Elődeink már a 900 ~~éves~~-as évek után ráéreztek arra, hogy a polányi jó agyagföld terményeinek mindenütt piaca akad s mivel az első, de főképpen a II. világháború után a polányi gazdák igénye is rohamosan növekedett a régmulthoz képest, tehát intenzívebb gazdálkodási irány fejlődött ki, amelyben búzát, rozsot, árpát, 1945 után pedig a kaposvári cukorgyár részére cukorrépát is termelnek, amely a gazdáknak cukrot, pénzt, állatainak pedig répaszelet-takarmányt biztosít.

A mezőgazdaság termékenységét az új gépi termelési eszközök, nemesített vetőmagvak, okszerű trágyázások, szakértelemmel végzett helyes művelési módok nagymértékben fokozzák.

Határunk a vizárkok és haszontalan vízmosások/7 magyar hold/ kivételével mindenütt alkalmas a földművelésre. A nagyiramu és tervszerű termelőmunka az 1945-ös földreform után indult be, amikor minden paraszt a saját földjén dolgozhatott már. A kezdet nem volt könnyű, mivel sok újgazdának nem volt sem élő, sem holt felszerelése, amivel újonnan kapott földjét megmunkálhatta volna. - Ma már mindenki tul van a kezdet nehézségein és igyekszik minél többet, jobbat termelni.

Nézzük csak, mit is termel a polányi nép.

1. Mezőgazdálkodás.

Bevezetőben hallottuk, hogy a falu kulturtájja csak lassan alakult ki, amikor a XIX. század közepe táján a mocsarak, erdők helyét szántóföld és szőlő foglalta el.

Először vizsgáljuk meg a község határában fekvő földterületet művelési ágazat szerint. /Az adatok az 1954. évi gazdálajstrom I. b. részének főösszesítője alapján lettek összeállítva./

A község határában lévő földterület megoszlása ~~művelési~~
művelési ágazat szerint:

Szántó.....	1658	kat.hold	9076	K	kat.t.jövedelem.
Kert	25	" "	351	" "	" "
Rét	109	" "	787	" "	" "
Szőlő.....	24	" "	316	" "	" "
Legelő□□.....	99	" "	238	" "	" "
Erdő.....	138	" "	191	" "	" "
<u>Kivett terület.....</u>	<u>165</u>	<u>"^b"</u>	<u>--</u>	<u>" "</u>	<u>" "</u>
<u>Összesen:</u>	<u>2193</u>	<u>kat.hold</u>	<u>10959</u>	<u>Kor.kat.t.jöv.</u>	

Lássuk ezek után, mennyi az egyéni termelő/dolgozóparaszt/
és mennyi a gazdaságcsoportok száma községünkben.

I. Egyéni termelők:

I. 0 - 399 □-ölig	5	gazda	összesen	2	kh. ter.	3	ak.kat.j.
II. 400-1599 □-ölig	16	"	"	12	" "	86	" "
III. 1 kh.-2 kh.1599 □-ölig	41	gazda	"	78	" "	492	" "
IV. 3 " -4 kh.1599 □-ölig	27	"	"	105	" "	598	" "
V. 5 " -7 kh.1599 □-ölig	71	"	"	459	" "	2532	" "
VI. 8 " -9 kh.1599 □-ölig	38	"	"	333	" "	1450	" "
VII. 10 " -14 " 1599 □-ölig	33	"	"	406	" "	2358	" "
VIII. 15 " -19 " 1599 □-ölig	12	"	"	201	" "	1074	" "
IX. 20 " - 24 " 1599 □-ölig	2	"	"	45	" "	257	" "

Egyéni termelők száma össz:245, 1641 kat.hold,8848 K kat.t.jöv.

II. Nézzük ezek után, mennyi a szocialista gazdaságok száma.

I. Allami gazdaság	: 1	139	kat.hold,	610	K kat.t.j.
II. Mezőgazdasági ter- melőszövetkezet/ház- táji gazdaság nélkül/:	1	91	" "		507	" "
III. Mezőgazd.term.szöv. tagjainak háztáji gaz- dasága.....	9	6	γ	" "	28	" "
IV. Községi és egyéb közös- ségi gazdaságok száma.:	5	316	" "		526	" "

Szoc.gazdaságok száma össz.: 16,.....: 552 kat.holddal 1671 K kat.t.j.

Az egyéni és szocialista gazdaságok együtt:..... 261:2193 kat.hold, 10519 K kat.t.jöv.

III. Lássuk az ugynevezett tartalékterületek

megoszlását egyes gazdaságcsoportok szerint :

1. Termelőszövetkezetek által művelt tartalékterület: 1.....:10 kh.....:109 K.kat.t.jöv.
2. Egyéni gazdálkodók által haszonbérbe vett tartalék-földek.....: 29 gazda : 38 kh.....: 206 K. " " "
3. Községi tanács V.B.keze-
lésében lévő tartalék-
kapasztatok részére/: 1.....9 kh.: 85 K. " " "

4. Közs.tanács V.B.által
művelt másképpen nem
hasznosított terület: ē : 1 kat.h. 8 Kor.kat.t.jöv.

Tartakékterületek összesen: 31 gazdaság: 58 kat.hold, 428 K.kat.t.j.

Összese/ terület a gazda-
lajstrom I.b.szerint.....: 292 gazdaságban: 2251 kh. 10947 K.kat.t.j.

A gazdalajstrom I.a.szerint:.....: 2238 kh. 10879/ Kor.k.t.j.

Most pedig azt nézzük meg kedves olvasóim, hogy a szorgalmas polányi gazdák mi mindent termelnek a határban.

Beszéljehek a számok!

Az alábbi összesítő kimutatást a szántóföldön termelt növények vetésterületeről az 1953/54.gazdasági évről készítettem el.

Egyéni gazdaságok száma.....:	235,	Összes szántó:	1460	Kat.h.
Mezőgazdasági termelőszövetkezetek..:	1,	"	87	" "
Mezőgazdasági tsz háztaji gazdasága :	6,	"	3	" "
Haszonbárbe nem adott tartalékterület				
a községi tanács kezelésében.....:	16/	"	6	3/ " "
Községi kezelésben lévő e gyéb terület	--	"	10	" "

Szántóterület összesen.....:1566 hold.

A vetésterületek megosztása:/Egyéni és Tsz.együttvéve./

Őszi buza.....:	434	kat.hold,
Tavaszi buza.....:	8	" "
Rozs.....:	86	" "
Őszi árpa.....:	40	" "
Tavaszi árpa.....:	165	" "
Zab.....:	7	" "
Köles mának.....:	1	" "
Kukorica.....:	347	" "
Burgonya.....:	71	" "
Cukorrépa.....:	41	" "
Takarmányrépa.....:	49	" "
Napraforgó.....:	33	" "
Mák.....:	7	" "
Rostkender.....:	6	" "
Borsó mának és zölden:	5	" "
1954 tavaszán tisztán		
vetett lucerna.....:	3	" "
Régi vetésű lucerna..:	32	" "
Régi vetésű vöröshere:	78	" "
Régi vetésű balatacim:	12	" "
Biborhere.....:	31	" "
Zabosbükköny.....:	31	" "

Csalamádé/silókukorica/...	9	kat.hold,
Egyéb szántóföldi szalastakar-		
mány.....	42	" "
Egyéb magnak vetett szalas-		
takarmány.....	7	" "
Dinnye.....	1	" "
Más zöldéég és főzelékfélék:	9	" "
Egyéb vegyes növények és mag-		
vak.....	9	" "
Ugr.....	9	" "
Napraforgó/szegélyként/...	120	" "
Bab/köztés/.....	185	" "
Takarmánytök/köztés/.....	250	" "

A polányi nép első helyen termeli a búzát. Ebből készítik a kenyert is. A határ löszös talajában ez a főtermény a szántóföldek majdnem 1/3-át, összesen 409 kat.holdat foglalja el. Minőségre nézve ez az acélos buza az ország legjobb vidékeinek búzájával is kiállja a versenyt. Fajsulya 83-85. Átlagos termés kat.holdanként az 1953-as rossz esztendőben is kerekén 11 q volt.-

Másik kenyernövényünk a rozs. Ezt már csak kis mennyiségben /81 hold/termelik, csupán azért, hogy nyáron buzakenyérrel keverjék lisztjét, meg aztán a vetésforgó miatt is.-

Az árpát /őszi és tavaszi/már jóval nagyobb területen /187 h/ termelik, mert ez az állatok/sertés, baromfi, szarvasmarha, stb/fő tápláléka. Szeme szép, nagyszemű, sörárpának is megfelelne. Rendesen buza-tarlóba vetik. Átlagtermése az 1953-as adatok szerint: őszi árpa: 12,66 q. tavaszi árpa: 9,41 q kat.holdanként.-

Zabot is termelnek, de csak 9 holdon összesen. Ezt az igénytelen növényt a határ dombosabb részein termelik. A csikó és lótarató gazdák termelik abraktakarmányul. Átlagtermése: 8,33 q kat.holdanként.

A vetést a vetőmag alapos megtisztítása, csávázása után háromszori szántásba géppel vetik, az istálló és műtrágyázást, vetés-ápolást, kártevők pusztítását és a talaj előkészítését valamennyi gazda tervszerűen és nagy hozzáértéssel időben végzi el. Ezekben a munkákban nem kell a polányi népet biztatni. Az eredmény persze nem is marad el.-

A vetőmag, fejadag, a beszolgáltatás bővekk kikerül és még felesleg is mutatkozik gabonából, mit szabadpiacon értékesíthet a gazda.-A kenyert egyébként mindenki szabadon vásárolhatja meg a helyi Földművelésszövetkezetben, ahova hetenként kétszer hozzák azt Felsőmocsoládról.-

Nézzük ezek után, milyen volt a gabonatermés 1953-ban.

/Az adatok a cséplési zárójelentés alapján/

I. Termelőszövetkezetnél:

Buza	78	kat.holdon.....	777	q	átlagtermés:	9,96	q
Ros	13	" "	100	q	"	7,69	q
Tavaszi árpa	14	" "	93	q	"	6,32	q
Őszi árpa	17	" "	252	q	"	14,82	q
Osszesen:	122	kat.holdon.....	1222	q,	átlagtermés:	10,01	q

II. Dolgozó parasztnál:

Buza.....	331	kat.holdon.....	3633	q, átlagtermés:	10,97	q
Rozs.....	68	" "	478	q "	7,02	q
Tav.árpa.....	113	" "	1103	q "	9,76	q
Őszi árpa.....	43	" "	508	q "	11,81	q
Zab.....	9	" "	75	q "	8,33	q
Összesen.....	564	kat.holdon	termett :	5797	q, átlagosan	10,27

A Tsz és dolgozóparasztnak kenyérgabona termelése együttesen:

Buzából.....	409	kat.holdon,,,,,,:	4410	q, átlagosan :	10,77	q
Rozsból.....	81	" "	578	q "	7,13	q
Tav.árpából :	127	" "	1196	q "	9,41	q
Őszi árpából:	60	" "	760	q "	12,66	q
Zabból.....	9	" "	75	q "	8,33	q
Összesen.....	686	kat.holdon.....	7019	q, átlagtermés:	10,23	q

Lássuk most, hogy fenti termésből népi államunknak mennyit szolgáltattott be községünk./1953-ban./

Buzából.....	1243	q-át,
Rozsból.....	289	q-t,
Árpából.....	266	q-t,
Zabból.....	4	q-t,

Összesen.....: 1802 q gabonát.

A község terménybeszolgáltatása az 1954. évre szólóan:
/ előírás /

A családtagok száma összesen.....: 755

Beszolgáltatás	buzából	súlykilogrammban.....	57797	kg,
	rozsból	"	9037	"
	árpából	"	14588	"
	kukoricából	"	34155	"
	Babból	"	641	"
	Napraforgóból	"	25083	"
	Burgonyából	"	16329	"

1954. évi összes beadási kötelezettség. buzakilogrammban: 158530 kg

Nézzük most azt, hogy az állam különféle kedvezmények címén mennyi mérséklésben részesíti a lakosságot. /1954 évben/

1. Gyermekek kedvezmény, buzakilogrammban terményből.....	140	kg,
2. Szociális kedvezmény/öregség, betegség/ "	7933	"
3. Termelési szerződés utáni kedvezmény terményből.....	15918	"
4. Kukorica kedvezmény buzakilogrammban.....	2261	"
5. Gyermekek kedvezmény huskilogrammban.....	103	"
6. Termelési szerződés utáni kedvezmény.....	1017	"
7. Szociális kedvezmény huskilogrammban.....	1291	"

8. Gyermekek kedvezmény tejből literben.....	240 l
9. Borjunevelési szerződés utáni kedvezmény.....	1800 l
10. Felújítási kedvezmény borban literben.....	98 l

A búzát és rozst a felsőmocsoládi és magyaregresi malomba viszik őrltetni, a darálást az itthoni szövetkezeti daráló-üzem végzi el. 100 évvel ezelőtt még a helyi vizimalom őrlte meg a polányiak gabonáját. Ha nem volt víz, akkor a híres Geszti gőzmalomba vitték el a kenyérgabonát, mely malom 50 évvel ezelőtt még nagyban működött. Azóta csak kéménye hirdette, hogy valaha nagy mezőgazdasági ipari helység volt Geszti. A kémény 15 évvel ezelőtt dőlt le, hogy örökre feledve legyen az egykor hírneves malom.-

2. Lássuk ezek után a kapásnövényeket.

A polányi nép a gabonafélék mellett nagy mennyiségben termel kapásnövényeket. Ezekkel a magyar nép 2-300 évvel ezelőtt ismerkedett meg. A kukorica és burgonya tengerentúli növény, hazánkba Amerika felfedezése után jutott. Ezért nevezik "tengerinek" is.-

A kukoricát elsősorban takarmányozásra, főleg hizlalás céljára termelik. A határ minden részében jó termést hoz. Szereti a meleget, de a trágyát/mütrágyát is/ is, amit nem sajnálnak tőle a gazdák. A kapálásokat is időben elvégzik, hogy az eredményes termés biztosítva legyen. A kukorica szárát ősszel levágják és télen át a marhákkal etetik fel.-

1954-ben a községben összesen 347 kat. hold lett bevetve kukoricával. Átlag jó termést szok hozni, ha időben kap csapadékot.

A burgonya legnagyobb része emberi táplálkozásra lesz fordítva. Alig van nép, hogy étkezésünkben ne szerepelne. A polányiak kb. 100 év óta termelik. A sertésekkel is etetik. A határban diszlik, főleg a nedvesebb talajban. Mindenféle fajtáját termelik, a korait a kaposvári piacra is beviszik, pedig a vasút ugyancsak messze van a falutól. Folyó évben 71 holdat raktak el, részben kapával, részben eke után. Az ősszel kiszedett burgonyát, a késő téli, tavaszi fogyasztásra és ültetésre földbe ásott vermekbe helyezik, hogy ne romoljon el.

A takarmányrépát minden gazda termeli a szervasmarhák részére. Az idén 49 hold van vetve a mélyebb fekvésű, rétvégi földekben. Az idén jó termésre lehet számítani, mivel bőven volt csapadék.-

Felszabadulás óta állandóan termeljük a cukorrépat, mivel az emberi szervezetnek szüksége van a cukorra. Ezt is nedvesebb földben termelik szerződéses formában. Az idén 41 kat. holdon folyik a termelés. Jó termésre van kilátás, mivel az időjárás kedvező volt. Nagy baj/??? az, hogy a felsőmocsoládi állomásra kell szállítani a répát, mely állomás messze van és az utviszonyok is igen kedvezőtlenek. Jó lenne, ha az iparvasút mielőbb kiépülne, mely esetben a cukorrépa szállítása nem okozna gondot a polányi gazdáknak. Addig a lőcs, kerék bőven törik, istráng, szerszám szaporán szakad, a szegény ló pedig kinlódik a sáros és meredek utban.-

Takarmánynövények közül a lucernát/32 hhd/, vörösherét/78 h/ baltacimot/12 hold/, biborherét/31 hold/, zabolbökkönyt/31 hold/, csalánadét/9 hold/, mohart, kölest és egyéb szálas takarmányt/42 hold/ termelnek. Összesen 235 kat. holdon folyik a termelése, mivel igen jól tudják a polányiak, hogy a növénytermelés révén előálló termékek legjobb értékesítési módja kétségtelenül az, ha azt állati termékeké alakítjuk át. Erre pedig a polányi gazdáknak kedvező feltétele van,

nivel a határban a kedvező talaj és domborzati viszonyoknál fogva mindenféle takarmány bőven megterem. E faluban az állattenyésztés fejlesztése ezek után legelső feladatok közé tartozik. A takarmányt zölden, szárazan etetik.-

A textilipari növények közül erős visszaesés mutatkozik a multhoz képest. Lent, kendert csak igen kis mértékben/6 hold/termelnek. Ennek oka az, hogy a takácsmesterséget már senki nem üzi a faluban, pedig a jó házivászonra minden háznál szükség lenne. Gyapotot csak a szomszédos állami gazdaságok termelnek.-

Az egyéb ipari növények közül a gyógyászatban használt, emberi táplálkozásra, ipari célra is alkalmas napraforgót fő/33 hold/ és szegélynövényként/120 hold/ egyaránt termelik. A határt széppé teszi a sokfelé látható sárga tányérvirág, a méhecskék is előszeretettel látogatják, mivel bőséges virágpóra és édes nektára is van. Szerződésesen is termelik, mely esetben szabadválasztás szerint olajat vagy szappant kapnak a beszállított mag ellenében.-

Egynéhány helyen szintén a melegkedvelő és 50 %-ban olajat tartalmazó, orvossággént használható ricinust is termelik.

A babot, továbbá a takarmánytökök köztes növényként kukoricában termelik. Babból sokat termelnek, mivel a helyi fogyasztás nagy, de ebből valamennyi szomszédos országnak is szállítanak.-

3. Kertgazdálkodásunk.

Minden háznál megtalálható a dróttal, napraforgóval, vagy vesszővel bekerített kis konykakert, a háziasszony büszkesége. Ebben terem a főzésnél naponat szükséges sárgarépa, petrezselyen, zeller, paprika/édes-erős/, hagyma/vörös és fokhagyma/, paradicsom, uborka, káposzta, cukorborsó, spargatök, retek, céklarépa, csemegekukorica és helyenként dinnye, e

Kertgazdálkodásunk még igen sokat fejlődhet. Jelenleg csak a család szükségletére termelnek, mivel a piac messze van, az értékesítés igen nehéz. Ha az állomásra vezető bekötőút, valamint az iparvasút is kiépül, bizonyos konykaherti növények törpegazdaságokban való termelése is kifizetődne.-

Jelenleg egyedül mákból termelünk annyit/ 7 holdat/, hogy eladásra is kerül. A kertből a spenót hiányzik csupán, amivel a lakosság mai napig sem tudott megbarátkozni.-

4. Gyümölcs és szőlőtermelésünk.

Még 100 évvel ezelőtt Polányban sem ismerték a gyümölcs tápláló értékét. Sokan az öregek közül manapság sem fogyasztják. A rossz utak és a piac távolsága miatt a multban elszállítani sem lehetett volna, a lakosság tehát nem törődött a gyümölccsel. Egy részét megetették állataival, másik részéből pálinkát főzött. Ma már nem így van. Mindenki tudja, hogy a gyümölcsben sok a vitamin, és mióta a földművesszövetkezet helyben is felvásárolja, megnőtt a gyümölcsfák száma, a lakosság több gondal ápolja azokat. Igen nagy baj, hogy a multban az u.n. amerikai pajzstetű teljesen megfertőzte falunkat, a fiatalabb gyümölcsfák 100 %-ban kipusztultak. Történt ez a 30-as években. Még manapság is sok beteg fa szimlódik a kertekben, udvarokon. Ezeket mind el kellene pusztítani, hogy az évtizedek óta tartó fertőzés végre megszűnjék.-

Persze hiba az is, hogy ezen pusztító féreg ellen senki nem permetezi fáit, a tetvek milliárd számban elszaporodtak. A falu mélyében fekvő része egyébként sem alkalmas gyümölcsstermelésre, a fák rövid életűek és a különböző rovarok/amerikai szövőlepké, stb./is nagy károkat tesznek bennük. A nemesítéshez alig pár ember ért a faluban. A májusi fagyok is nagy kárt tesznek gyümölcsfáinkban.-

Kisebb mennyiségben alma, körte, dió, cseresznye, kajszli és a szőlőkben őszibarack terem. Szilvát, meggyet már nagyobb mennyiségben lehet látni a kertekben, szőlőkben. Ebből lekvárt főznek, pálinkát készíttetnek. A gyümölcsstermelés tehát egyáltalán nem mondható számottevő gazdasági tényezőnek. Gyümölcsösök a házikertekben, szőlőskertekben vannak.-

5. Szőlő és bortermelésünk.

Ez a gyümölcsnél jóval régibb eredetű. Már honfoglaló őseink is jól ismerték, hiszen a hazába jövetelkor bőven találtak itt szőlőskerteket, tehát egyszerűen folytatták a művelést. Ezért is szereti és szokta meg a magyar ember a bort.-

A régi polányiak az Uliczai hegyben lévő 71 hold szőlőterületet, mely Mile Antal uraságé volt, ötödöröszt fizetéssel használták és különféle robotot szolgáltak utána.-

Hova lett ez a 71 hold hazai szőlő?

Erről ad bizonyosságot egy fontos okmány, melyet Petter János tanító talált meg egy ládában. Ezen okmány szerint a polányi urbéreszek 1863-ban 4999 Ft 28 krajcár örök-áron megváltották Mile Antal földbirtokostól és jogutódaitól azon 71 hold és 502 □-öl szőlőterületet, u.n. Uliczai hegyet, melyről eddig ötödöt fizettek az uraságnak.

"1863 óta dézsmát nem fizetünk, robotot nem szolgálunk ugyan, de annál több adót. Akkor ötöd is került és a pincék/a/tőkék is teltek, most üresek a pincék-a tőkék pedig régen elhamvadtak a kemencében, csak itt-ott látni még egy-egy vágót-az is irtásra készen várja könyörtelen sorsát. Tapasztalásom szerint-mert az én félhold szőlőm még szépen diszlik-nem a rettegett Philoxera, hanem a Peronospora elleni hányag és kőnyelmű védekezés tette tönkre szőlőinket, melyek már 1890 óta nem teremnek, s 9/10 részben felszántatvák."-

Szósterint így emlékezik meg a régi irás a szőlők kipusztulásáról. Máshol viszont arról olvastam, hogy a filoxera ölte ki a régi szőlőket.-

A régi szőlőültetvények az Uliczai és a vele szemben fekvő Uj-hegy/Kis-hegy/oldalait borították be, a dombok lábánál egymás után sorakozó pincék mélyültek bele a hegyoldalakba. Ezen pincéknek manapság már csak helyük látszik.-

A 900-as évek után a nép újból szőlőt ültetett a falut szegélyező dombokra, a kiirtott Malomsűrű és fázásai erdők helyére, a geszti határban lévő u.n. Szőlők-aljai dűlőben. Ezen újabb telepítésű szőlők azonban nem szorosan egymás mellett, hanem a földek között elszórtan fekszenek, a bennük lévő virágzó barack és cseresznyefáikkal még szebbé teszik az egyébként is festésre kívánczó polányi tájat. A határ természeti képe a szőlőtelepítéssel nagyban átalakult. Szőlővel beültetett terület a legújabb összeírás szerint: 31 hold. Igazi nemesfajta/rizling, ezerjő, kadarka, stb./szőlőt, de még otellót is elvéve találai a szőlőskertekben. Az ültetvények 90 %a a noa és elvira nevet viseli, mely szőlőfajták még a legmostohább időjárási viszonyok között sem hálátlanok a gazdával szemben s ráadásul még permetezésre, nagyobb gondozásra sem szorulnak. Ezért is vezették be az I. világháború után ezek termelését. Bora azonban cseppet sem itatja

magát, ráadásul savanykás is, mivel korán/szeptemberben/szüretelnek. A vénasszonyok nyarának napsütötte melege már nem érlelheti be a fűrtöket, melyek cukortartalomban igen szegények maradnak. Örvendetes jelenség az, hogy újabban többen és többen kezdenek kiábrándulni a noa és elvirából, helyette hazai fajtákat ültetnek és szorgalmasan permetezik a peronospora ellen.-

A szőlőművelés és a bor szakszerű kezelésében még alig 1-2 gazda járatos. Még sok szakképzettséget kell adni a gazdáknak, -különbösen a védőszer alkalmazásában-, gyakorlati bemutatók, előadások által, de nemesített szőlővesszőkkel is segíteni kellene a polányiakat, hogy szőlőtermésüket fejleszteni tudják.-A szőlősgazdák egyébként igen szorgalmasak, tanulni készek és versenyeznek egymással, hogy kinek szőlője tisztább, trágyázottabb, szebben karrózott, végül melyiké hozott szebb és több termést.-A verseny állását mindenkor a hozott lé mennyisége dönti el, az eredményt azonban csak a jó szőlőszomszédok közlik egymással.-

Csupán saját fogyasztásra termelnek, eladásra egyetlen liter bor sem kerül. A legtöbb gazdánál az ő bor nem éri meg az ujat. Az aratásra szánt bort pedig az asszonyok eldugják, nehogy a gazda idő előtt megigya. A család minden tagja fogyasztja a bort, a gyerekek azonban csak bucsu és nagyobb ünnepeken szoktak kapni 1-1 pohárával. A törkölyből pálinkát főzetnek s éhgyomorra a férfiak 1-1 kupicával leöntenek, hogy a munka jobban menjen az istállóban.-

A vendéget nemcsak élelelennel, de borral is szívesen megvendégelik. Évenként kb. 30-40 ezer liter bor terem a határban.-

A község borbeadási kötelezettsége a csökkenés és kedvezmény 297+98 liter/figyelembevételével az 1954. évre összesen : 3396 liter. /11,5 M fokos borról van szó/.-

6. JavaslatoK a mezőgazdaság fejlesztése érdekében.

Ezek után lássuk, mit is kellene tenni a lakosság mezőgazdasági helyzetének megjavítása érdekében.

1. Az általános tagosítást a falu egész határában végre kellene hajtani.

2. A falut a termények értékesítése végett a felsőmocsoládi vasutállomással és a kaposvári cukorgyári iparvasúttal mielőbb be kellene kötni.-

3. A talajtáperő fenntartása, az istállótrágya okszerű kezelése végett minden gazdasági udvarban rendszeres trágyatelepet kellene építeni. Elsősorban is egy mintatelepet állami támogatással.-

4. A legújabb talajművelő eljárásokkal és eszközökkel a gazdákat megismertetni, a hiányzó gépeket/vetőgépet, tárcsásborona, stb./ a törpe és kisbirtokosokkal közös és önkéntes társulási alapon beszereztetni.-

5. A népet rávenni arra, hogy a nagyobb jövedelmet biztosító konyhakerti növények termelésére és a gyümölcskertészetre is rátérjen.-

6. Az eső és olvadó hó vizének romboló hatását/talajlehorlás, iszapolás, stb./általános sáncolással, az összes dülő, valamint egyéb közlekedési utak utgyaluval történő renbehozásával kellene megakadályozni.-

7. Szőlőskertek létesítése nemesített szőlővesszőkkel.-

8. A talaj kimerülését, a kifogyó és hiányzó tápsók pótlását különféle műtrágyákkal rendszeresen kiegészíteni.-

9. A terméshozamot nemesített, edzett, fagyot, hosszú szárazságot és a soványabb talajt is tűrő, elsősorban azonban több és jobb termést adó növényfajták kiválogatásával, a termelőknek ilyen vetőmagokkal történő ellátásával kell biztosítani.-

10. Végül a termelési költségeket a mezőgazdasági termények és termelési eszközök arának egyenes arányban való hozatalával leszállítani.-

7. Állattenyésztés .

Községünk első lakói csupán állattenyésztéssel foglalkoztak. Élelmiszereiket, ruházatuk anyagát nagyrészt állatok szolgáltatták. Legelő, fű volt bőven az erdőkben és a határ minden részében. Először még a ló volt legfontosabb háziállatuk/ezzel ugyanis gyorsan tudtak menekülni, ha elleenség-német, török, tatár-közeledett a faluhoz/, de tenyésztettek szarvasmarhát, juhot, sertést, kecskét is.

Amikor pedig a mai települési helyen egyre inkább elszaporodtak s mind nagyobb területet/erdőirtásokat/vettek művelés alá, egyre több igavonó állatra lett szükség. Kezdetben az állatokat közös csoportban/gulyában, nyájban az erdőkben, legelőkön tartották, csupán télre hajtották be őket a lakóház mellett fából épített istállóba, ahol már takarmányozni kellett a jószágot.-

Kezdetben legeltető állattenyésztés volt. Ma már ki-mondottan ugynevezett istálló állattenyésztés folyik községünkben, ami új feladat elé állította a polányi népet is, mivel az állatok részére szükséges és változatos takarmányféléket meg kellett teremnie.-

Nagy szerencse, hogy a határ alacsonyabb részein a nedvesség folytán bőven terem takarmánynövény, dúsabb a fű, több a széna. Így a mi falunkban aránylag több állatot tenyésztenek, mint az aszályosabb vidékeken, ahol az aszály gyakran kiegészíti a legelőt, tönkreteszi a takarmánytermést. A mi falunkban inkább a sok csapadék, vízöntés tesz kárt és a lekaszált takarmányokat, réteket több évben annyira kilugozza, beiszapolja, hogy az takarmányozásra teljesen alkalmatlanná válik. Így történt ez 1954-ben is. Az előtakarmányok a sok esőzés következtében teljesen megfeketedtek, elrothadtak.-

Ezelőtt 100 évvel még ló helyett a magyar marha volt a polányiak igavonó állata is, mivel az gyorsabb, jobb munkacserőnek bizonyult, mint a külföldről behozott verestarka állat, amely több húst és tejet adott ugyan, de takarmányban sokkal igényesebb volt a magyar fajtánál.-

Amikor pedig a múlt század közepén megindult a vasutépítés s ezzel a szállítás, az értékesítés gyorsabb, könnyebb lett, a magyar marha lassan megszabadult az igától s azóta ló huzza a kocsit és a húst, tejet pedig a nehezebb, husosabb, jobban tejelő nyugati vöröstarke marha szolgáltatja.-

Nézzük most, milyen állatokat tenyésztenek Polányban.

A háziállatok közül a legtöbboldalu és legszélesebb hasznosításu szarvasmarhát tenyésztik legnagyobb mányiségben és szeretettel. A régi időkben nagy marhavész pusztította az állatokat, de a vész elmúltával az állatszerető polányi nép mindjárt visszaállította a marhaállományt.-

Az 1954 évi állatösszeírás szerint összesen 240 db./ebből 229 dolg.paraszté, 11 db. a tsz-é/szarvasmarha van a faluban. Valamennyi jobban tejelő, verestarka/svájci, bonyhádi/fajta.-

A község tejbeadási kötelezettsége 1954-ben 78618 liter. Előállat beadása vágómarhából 12479 kg.-

A tejet a helyi földművesszövetkezet gyűjti össze és szállítja át a felsőmocsoládi vasutra, vagy a mernyeszentmiklósi kövesutra, honnan vonattal, autóval viszik a kaposvári tejfeldolgozó üzembe, hol vaját készítenek belőle. A lakosság a beszolgáltatáson felül maradó tejet a háztartásban mint edestej, aludtej, tejfel, turó, vaj sütésnél-főzésnél használja fel. Piacra tejterméket nem visz, mivel a vasut és város messze esik a falutól, a jelenlegi utviszonyok pedig a rendszeres piacozást lehetetlenné teszik.-

A lovat is igen nagy szeretettel tenyésztik és jónéhány gazda csikóneveléssel is foglalkozik, de nagy súlyt sohasem fektettek erre, hanem inkább megnevelték a csikókat, ezeket eladták hogy pénzt szerezzenek ezáltal. Valamikor nemcsak közlekedésre használták a ~~csikó~~ lovat, hanem ették a husát, itták a tejét is.-

A faluban kétféle lovat tenyésztenek. A könnyű, szívós, munkabíró és igénytelen parasztló van inkább képviselve. De a határ dombos fekvése miatt az utóbbi időben elterjedt a hosszabb járásu, nagyobb teherbírásu hidegvérű/muraközi/ ló is. A háboru előtt mentartással is foglalkozott néhány gazda, ma a szomszédos falukban lévő fedezett állomásokra /ezek állami ellenőrzés alatt állnak/ járnak át a polányi lovakkal.-

A háboru alatt falunkból is több lovat elvittek, de a régi állomány már pótolva lett. Jelenleg 217 db. ló van a faluban.

Az állatok minőségi és értékbeli fokozása érdekében folyamatban van a törzskönyvezés, hogy ezáltal még értékesebb állatok kerüljenek eladásra. A múltban a lókereskedők naponta jártak a falut, mert tudták, hogy a polányi népben megvan a szép lovak iránti érzék. Valamikor a szegénység fokmérője volt Polányban az, hogy van-e valakinek lova. /O, yan szegény, hogy még lova sincs/. -A 3-4 éves gyermekek is megülik már a lovat és ott/ tanyáznak az istállóban, hogy a kiscsikót megfoghassák.-

Sertés. Hasznossága, igénytelensége és mindenevősége miatt régi idők óta tenyésztik. Amig nagy tölgyerdők vették körül a falut, a sertéseket egyszerűen makkoltatták, ma pedig kukoricával hizlalják, hogy ezáltal értékét növeljék.-

A sertésitenyésztésben a legigénytelenebb és viszonylagosan legtöbb zsirt szolgáltató mangalica fajta van képviselve, de mindinkább szaporodik azon gazdák száma is, akik a tiszta és keresztezett angol fajtájukat tenyésztik. A falu hustáplalékarak legnagyobb részét a sertés adja, ezért minden család igyekszik legalább 1 db. sertést vágni.-

Sertésállományunk jelenleg 574 darab. Ez a multhoz képest növekedést jelent, mindamelllett a burgonya, arpa és kukorica nagymérvű termelése igen indokoltá teszi a sertésitenyésztés felleadését. A gazdák a jelenlegi sertésárak mellett nem is idegen-

kednek a kinemesített zsír és hussertések szaporításától.-A multban állandóan sertésvész/pestis,orbanc/pusztította az állományt,manapság azonban a megfelelő időben végzett rendszeres védőoltások elég biztosítékot nyújtanak a járvány ellen.Evenként már alig van elhullás.-

A malacokat a karádi és kaposi piacokon értékesítik.A régi jó disznótoros vacsorák,nyársok még mai napig is fennmaradtak.Ezeket kár volna abbahagyni,mivel vigszágot,jólétet jelentenek a nép számára.

A község hizott sertésből összesen 14776 kg-ot ad le népi államunknak,süldőből pedig 525 kg súlyt.Valamikor külön sertéspasztor/kanász/hajtotta ki a legelőre a főkát,ma ölben tartják az állatokat,ami elég hiba,mivel zárt helyen közel sem nevelődik úgy a sertés,mint a szabad levegőn.-

Juhtenyésztés. Régebben a ló mellett legfontosabb házi-állat volt.Házilag kikészített birkabőrből varrták a subát,a süveget,husa a jó "birkapörkölt",adta az ünnepi ételt.Ahogy irtották az erdőt és fogyott a legelőterület,ugy csökkent a juhaj nagysága és száma is.A háboru megtanította az embereket arra,hogy a juhtenyésztés beállítása,fokozása ugy egyéni,mint nemzetgazdasági szempontból is igen szükségesnek,jövedelmezőnek mutatkozik.Ehhez azonban a legelőt kellene telkesítéssel juhlegelővé alakítani,mert a mostani állapotban arra nem való.-

A tavasz folyamán dühöngő mételykor megfelezte az állományt,a védőoltás már késve történt meg.Jelenlegi állomány 112 db.Ezzel a falu nagykiterjedésű legelője egyáltalában nincs kihasználva.A faluban ugyanis egyetlen községi pasztor a juhász.A szarvasmarhákat a gazdák egyenként legeltetik a réteken,legelőn.-

A község élőállat-beadása vágójuhából folyó évben 62 kg. A gyapjut házilag fonják meg,tutyit,pulóvert,kendőt,sált,harisnyát és kesztyűt kötnek belőle.-

A legeltetési bizottságnak az a törekvése,hogy a legelő a község faszükségletének fedezése érdekében mielőbb erdővé alakítsák át,az állattenyésztés szempontjából nem helyénvaló.A legelő az állattenyésztés legelenibb feltétele.A berkes rétek aljában lévő vizet,mely állandó lépfene, stb.veszélyt hord magában,nyílt árok húzásával le kell vezetni.A vízmentesített rét,ha alaposan lecsapoltatott,rövid időn belül közepes,illetve jó/paragos/minőségű szénát terem.A fák megfelelő kigyéritése is igen helyénvaló,hogy a fű növése biztosítva legyen.-

Kecskét a faluban nem tenyésztnek.-

Baromfitenyésztés.

Minden gazdasági udvarban megtalálható a baromfi,amelyet aprójószágának nevez a nép.Jó husát,zsírját szivesen fogyasztja a lakosság.Az elmúlt években a rendszeresen fellépő baromfivész igen megfogyszbotta az állományt.Az évenkénti kötelező oltás véget vetett a vésznek s azóta annyira fejlődött már a tenyészállomány,hogy a leadáson,házi szükségleten kívül eladásra is jut a tojásból,husból egyaránt.Leginkább tyukot/magyar kendermagos/,kacsát és libát tenyészt a nép.Ez utóbbiakat tömészel meghizlalják.Jelenleg kb.10000 db.baromfi van a faluban.Az 1954 évi baromfi beszolgáltatás 3510 kg,tojásból 3361 kg.-

A faluban, erdőkben és utakon lévő akác önkéntelenül a méhészetre tereli az ember gondolatát. A faluban azonban alig 4-5 ember foglalkozik mellékesen méhészettel. Nagy akadály azonban a méhlegelő folytonosságának a hiánya s így, dacára a sok akácnak, a méhek nyár folyamán ritkán tudnak elegendőt gyűjteni. Az összes méhcsaládok száma a faluban kb. 60. - Ezek részben kasban, részben kaptárban vannak elhelyezve. Költésrothadás még nem volt a faluban, de a környéken sem.

Néhány háznál még házinyulat, selyemhernyót is tenyésztének, az ebből származó jövedelem már igen csekély, a tenyésztett állatok száma pedig elenyésző. -

Mindenki azon igyekszik, hogy szebb állatot tenyesszen, ezért a tenyészállatokat gondosan kiválogatják, más faluból megvásárolják, egymás között kölcsönösen elcserélik. A földterülethez mérten bőségesen tartanak állatokat, mert tudják, hogy így termelnek sok trágyát, melyre a földnek nagy szüksége van. -

A mezei állatok közül a nyul, fogoly eléggé kiveszett, az egér, ürge azonban elszaporodott és sok kárt tesz a határban. Az erdőkben az őz szintén ritkán látott vad már, nyul, fácán, mókus is kevés van. A róka régebben igen nagyban tizedelgette a baromfiállományt, ma már ez is ritkán látott vendég. A falu kedves lakója; a gólya, úró-évre visszatér párjával és a házkémenyeken építti újra fészket. -

Halászat.

A falu nyugati határszélén/Remete mellett/egykori, elpusztult halastavak maradványai figyelhetők meg. Ezen halastavak a II. világháború alatt mentek tönkre, a terület jelenleg állami tulajdonban van. A környező nép életében részben husellátás, részben pedig pénzkereset/ szempontjából is nagy jelentőséggel bírtak ezen halastavak. Jó lenne, ha a halastavak jelenlegi helyzetét szakemberek újból megvizsgálnák és kedvező kilátások esetén a haltenyésztés újból megindulna.

8. Erdőgazdálkodás.

100-200 évvel ezelőtt Polány község határát sokkal nagyobb erdőségek borították, mint ma. A falutól keletre/Malomsűrű/, északkeletre/Fáézási erdő/, északra/Derhalina/, nyugatra/Szidaricza/húzódtak az egymással összefüggő tölgy, cser és bükkös-erdők. -

Már a régi falu állattenyésztő lakói is irtották az erdőt. Kellott a fa tüzzőnek, szerszámnak, kunyhónak. A nagyobbfoku irtást azonban az új falu lakói indították meg, amikor elszaporodtak és mindinkább nagyobb területű szántóföldre volt szükségük. Ekkor estek áldozatul a Malomsűrű, a Derhalina és Szidaricza tölgy- és bükk-erdők. -

A későbbi időben már nem a földterület, hanem a faanyag fokozódó értéke miatt irtották az erdőt. Kellott a hordó, kád, a vasútvonal építéséhez talpfa. A hatalmas Derhalina bőven adta az erős, szivós tölgyfát, amely legjobban megfelelt. De a Szidaricza bükkfáira is szüksége volt a felfolgozó gyáripárnak, amely butort készített belőle, de épületfának is megfelelt. A régi baranyjárasi és bajci népek szénégetésre használták fel, amit kocsival árultak s szállítottak be a kaposi piacra. 30 esztendővel ezelőtt északi határához csatlakozó Jazvina-i erdőben is hatalmas öreg bükkfák állottak, de ezekre is sor került, mivel a termelőeszközök és a faipar fejlődésével mindig nagyobb szükség lett a bükkfára. -

Ezen erdőben igen sok polányi ember irtotta, fűrészelte és hasogatta az 1-2 méter átmérőjű fákat. A részkeresetből az évi tüzelő kikerült. A nagy haszon reményében a földesurak siettették az erdők kivágatását és sokkal többet termeltek ki, mint amennyi utánanőtt.-

A tagosítás során a jobbágyok a felsőmocsoládi határral érintkező u.n. Határ-sűrűt, Gráblócai legelőrészt, a rk. temetőtől északra eső Gulyás-sűrűt és a Malom-sűrűt kapták meg. Az 1945-ös földreform során a községnek jutott még a volt urasági erdőkből fennmaradt és a határban szétszórtan fekvő kis töredék-sűrűk.-

Az összes erdőket a gráblócai kérvételével népi demokráciánk 1952-ben államosította, hogy a tervszerű erdőgazdálkodással erdőségeink pusztulását megakadályozza, fejlődését előbbre vigye. Fenyegető erdők nincsenek.-

A füves területek közül csupán a rét szolgál kaszálólól, a legelők/ujkúti és gráblócai/, bokros helyek, továbbá erdők és sűrűk füves térségein juhok és szarvasmarhák legelésznek. Előbbiek közösségi, utóbbiak egyéni legeltetéssel.-

Lakóhelyünk erdei nagyrésztben ültetettek, mesterségesen fejlesztettek, természetes erdőréteg a különféle sűrűkben fedezhető fel csupán. A fafajok közül az akác, cser, gyertyán van képviselve. A kiirtott erdőségek helyén a határban vízmosságok, gödrök, szakadékok keletkeztek. Artéri és folyómenti erdőség határuknak nincsenek. Az árkok partján helyenként fűzfákat, bokrokat látni, ezek a falu faellátása szempontjából jelentőséggel nem bírnak.-

Az erdőségek kihasználása az államosítás előtti időben nagy jelentőséggel bírt. Polány község életében. Az évenkénti ritkításokkal, a felújításokra kerülő öregebb fák kiirtásával a falu tűzifája, szerszám és épületfájának egy része biztosítva volt. Ma a tűzifa beszerzése körül nehézségek vannak, amennyiben a Gráblócai legelő akácosa igen kevés agfát szolgáltat a polányi népnek. Sokan télvíz idején száradékfát kénytelenek szedegetni a szentmiklósi erdőben, hogy legyen tüzelőjük. A lakosság ebbeli szükséglete biztosítva lenne, ha a község volt erdeit újból visszakapná.-

Rég elmúlt időkben nagy szerepet játszottak a lakosság életében a mai Királyberki réten elterülő nádasok, lápok, de a merenyeszentmiklósi nádasok is, ahova halásznai, nádat, gyékényt vágni jártak el a polányiak. Gyékényfonással is foglalkoztak.-

Régebben számos nagyvad/szarvas, dánvad, vaddisznó/, kisvad/öz, nyul, fácán/, ragadozó és egyéb erdei állat/róka, mókus, kígyó, erdei méhek, kakukmadár, stb./élt a régi erdőkben. Amikor az erdőt irtották, a vadak rémülten menekültek észak felé a jazvinai nagyerdőbe, ahol egy ideig még nyugodtan élhették szabad életüket. Egyrésztüket az orvadászok pusztították ki. Manapság a falu vadászainak már csupán 1-2 nyul, vadvad kerül puszkacsőre. Valamikor az erdőkből kijáró szarvasok, őzek igen nagy károkat tettek a vetésekben, kukoricákban, de a károsult gazdák kártérítésben nem részesültek.-

A legeltetési társulat 1938-ban/június 4-én/lett megszervezve a mezőgazdasági irányú volt továbbképző gazdasági iskolával együtt.- A közeli szentmiklósi állami erdőben sok gomba terem, a polányiak-jó magam is-eső után ide járnak gombázni.- Sok a mérgező gomba is. Ehető gombák közül a vargánya, nyulgomba, fésűke, piros és zöldhátú galambica, keserűgomba bőven található az erdőben.-

mezőgazdasági termények átlagtermése jó és rossz esztendőket
figyelembevétel.

Czarth József polányi középbirtokos gazda megállapítása alapján kat.holdanként.-

/ Becslés szerint/

Buza.....	: 5-9 q
Rozs.....	: 4,5 q
Őszi árpa.....	: 6 q
Tavaszi árpa.....	: 7 q
Zab.....	: 6 q
Kukorica.....	: 15 q
Burgonya.....	: 30 q
Cukorrépa.....	: 50 q
Takarmányrépa.....	: 60 q
Napraforgó.....	: 6 q
Mák.....	: 12 q
Lucerna takarmánynak.....	: 50 q
Vöröshere takarmánynak,.....	: 40 q
Beltacim takarmánynak.....	: 30 q
Biborhere, magtermésre.....	: 2 q
Zabosbükköny szálastakarmánynak.....	: 30 q
Bab.....	: 5 q
Réti széna.....	: 17 q
Köles/magnak/.....	: 3 q

9 Ipar.

Községünk iparáról a török hódoltság előtt adatunk nincs. Az első falu, mely népes település volt, teljesen elpusztult. A törökvilág utáni időkben már sokféle iparos élt falunkban. Ezek szakmájáról az első anyakönyvek/plébániai hivatalban/adnak biztos képet.-

Szücs, szabó, szürszabó, timár, cserzővarga, kocsigyártó, csizmadia, fazekas, szijgyártó, kályhás, köteles, ács, kőműves, seprűkötő, téglás, takács, bábos, kocsmáros, székes, pálinkafőző, kosarkötő, molnár, kovács, asztalos, fűrészwágó, szakács, bádogos, lakatos, állatgyógyász, bába, vincellér, méhész, stb. foglalkozásokról tudnak. Ezeknek külön céhrendszer szervezetük Polányban nem volt. Az iparosok fiatalabb korukban foglalkoztak iparral, mielőtt tehették, földbirtokot szereztek, s földművesek lettek. A mindenkori földesurak is tartottak iparosokat /kovács, bogmár, ács, szijgyártó, molnár, vincellér, méhész, stb./, ezek a falu lakossága részére nem dolgozhattak. A falu iparosai mind kézipart úztek, a helyi anyersanyagot dolgozták föl. Felesleges készítményeiket vásárookra vitték eladni. A céhrendszer utáni időkben, a gépipar fejlődésével a kézművesek száma megfogyatkozott, egyrésztük városba költözött, mások pedig földművelésre tértek át.-

Ezelőtt 100 évvel 1 vizimalom, 1 pálinkafőző, 1 tégláégető, 1 daráló és 1 fűrészüzem működött, a faluban, ma csupán 1 darálóüzem van működésben, a többi elpusztult, megszűnt.-

Lássuk, kik voltak 1945 előtt falunk kisiparosai és milyen ipart úztek.

Bognár: Pintér János, Pankovics István.

Borbély: Androvics Ferenc, Sárdi Lajos.

Korcsmáros: Horváth György, Nagy István, Pardi János.

Kovács: Makk János, Salabert János.

Kőműves: Csapó György, Stéger Fülöp.

Ács: Androvics György, Csapó Ferenc.

Asztalos: Fehér László, Nagy György, Pfeiffer Fülöp, Horváth

Gyula,

Cipész: László Mihály, Nagy József, Csécs Ferenc.

Hentes és mészáros: Galambos János.

Részescseplő: Kovács József 6 HP., Müller János 8 H P.,

Pfeiffer Mihály 18 HP., Szabó István 14 HP, Wilandt Mihályné 8 HP, Nagy Ferencné 20 hp.-

Daralós: Vielandt Mihály.

Fűrészüzem: Buzsáki Ferenc.

Tejcsarnokos : Fehér Istvánné.

Fűszer és vegyeskereskedők:

Musquitter Zsigmond/u tóda Végh Imre lett/, Nagy István, Szomenauer Henrik, Varga János, Madár János, Müller János.

Trafikos: Valter József.

Géplakatos: Kovács József.-

Mindezen iparokat, kereskedelmet a helyi piac, a földműves lakosság szükséglete hívta életre. Lakóhelyünk ipari készítményei helyben fogytak el, de a szomszédos falvak lakói is szívesen dolgoztattak a polányi iparosokkal, mivel ügyességükről, jó munkájukról ismertek voltak.

Régebben a háziipart is sok családban üzték. A len és a kender feldolgozása a családban történt meg. Az asszonyok tilolták, gerebenezték, azután a hosszú téli estéken rokkával fonállá sodorták, majd egyszerű kézi szövészekén vászonná szőtték a kender és a len rostjait. Ebből a vászonból ponyva, zsák, kötél, zsinog, konyharuha, abrosz, lepedő, törülköző, de a férfi és asszonyi nép öltözkédésének, különösen nyári ruházatának/ bő gatyá, ing, szoknya, blúz/ legtöbb darabját ebből a vászonból készítették. Az asztalterítőket, diszkendőket gyakran piros himzésekkel díszítették. Mindezekből manapság a házi szövés szűnt meg. Csupán 2 házban/Toliger György és Lelkes János/találtam szövészeket, de ezek nagyritkán kattognak. Egyik gazdája nemrég halt meg, a másiké pedig közel 80 esztendő s már.-A fonalat ma városban dolgoztatják fel.-

Iparunk 1945 után:

Bognár : Pankovics István.
 Kőműves: Stéger Fülöp, Csapó György.
 Ács: Csapó Ferenc, Androvics György.
 Kovács: Salabert János, Meireisz János.
 Borbély: Androvics Ferenc, Sárdi Ferenc.

A tejbegyűjtés a Földművelésszövetkezet kezelésébe került, a cseplést a szomszédos gépállomás végzi el.-

Boltkezelő: Fehér István.
 Italtolt kezelő: Horváth Józsefné.
 Daráló-üzem kezelője: Vielandt Mihály.
 Tejbegyűjtő: Fehér László.
 Terményfelvásárló: Czinkán Gyula.
 Szabadkereskedelmi felvásárló: Valter József.-

A háziipar közül a fonás, seprőkötés, kosárkötés maradt fenn a multból. Ezen munkákat csak télidőben végzik, amikor kint nem lehet mást tenni.-

A fafaragást csak a régi pásztorok/juhász, kanász, gulyás/üzték. A mult század elején ez is feledésbe ment. Faragott botot, széket, dobozt és egyéb butordarabot már sehol nem látni, a tulipántos láda, almárium is ritkaság már Polányban.-

Az élelmiszeripar/cukor, liszt, vaj, konzervek, stb./, a bőripar, a textilipar/len, kender, gyapju/, a faipar és a vegyipar/étolaj/részére a földművelés, erdőgazdálkodás és az állattenyésztés termelése révén a polányi nép évről-évre bőséges nyersanyagot juttat a gyáripar rendelkezésére, hogy azt feldolgozás után használatra, fogyasztásra visszakaphassa.-

A község villamosításával minden remény megvan arra, hogy az ipar rövid időn belül fejlődésnek indul, új gépek állnak üzembe/fűrész-üzem, tejfeldolgozó-üzem, husfeldolgozó, tégláégető, stb./és a nyersanyag nagyrésze helyben kerülhet feldolgozásra. Ehhez a vasuti bekötő-ut, az iparvasut kiépítésére is szükség lenne, hogy a szállítás ezáltal semmi nehézségbe ne ütközzön.-Legelőször is egy tégláégetőre, ~~lényeg~~ egy fűrésztelepre lenne szükség, hogy a még hiányzó új, valamint az átépítésre szoruló régi lakóházak, melléképületek felépüdhessenek.-

10. Közlekedés, szállítás, forgalom.

Polány község közlekedésére, az utak irányára a falu és kör-

nyékének domborzata igen nagy hatással van. Elmondható, hogy Somogyban alig van még másik település, melynek rosszabb közlekedési utjai lennének. A szabálytalanul elterülő dombok, horhók, szakadékok és mocsarak eltérítették falunktól a főbb utakat. Bár falunkba minden oldalról kocsit vezet be, de ezeknek az utaknak, főleg pedig a rajtuk dőcögő közlekedési eszközöknek nagy akadályokat/gödör, süppedős sár, hirtelen emelkedő, kanyar, rossz hid, stb./kell legyőzniük, amíg a falu belsejébe érnek el.-

Észak/Gamasz-felé/, kelet/M⁰csolád és a vasutállomás, Mernye/, dél/Somogygeszti/ és nyugat/Somogyvámos/felé lehet kijutni a faluból. Mindegyik út földes, kifelé emelkedő, esős időben csupán kocsival járható, de ilyenkor nagyobb terhet szállítani nem lehet.- Legrosszabb ut az állomásra vezető. Mocsaras, dombos területen halad és Mernye-szentmiklósnál kapcsolódik össze a köves-uttal, amely délre Mernye~~re~~ felé ágazik el.-

A falutól nyugatra mintegy 1 km távolságban halad egy még ki nem kövezett megyei út Somogyvámos, illetve Somogyvár felé, melybe a polanyi út az u.n. Csengőskeresztnél kapcsolódik be.-

Autóval és egyéb gépi járművel csak kimondottan száraz időben lehet a faluba bejönni, máskor úgy kell kihuzni a megrekedt autókat a sárból. A megyei, községi és dülő-utakra nem fordítanak nagy gondot. Tavasszal től őszig használják ezeket az utakat, esőben és télen járhatatlanok.-

Gazdasági kapcsolat terén a falu a vasutállomásra van utalva, mivel a termények/cukorrépa, gabona, stb./és iparcikkek elszállítása ide, illetve innen történik. A falu népe ezen az úton jár, ha városba /Kaposvár/megye vásárolni, hivatali dolgát elintézni. Az állomási bekötő útvonal kiépítésére a falu gazdasági, kulturális fejlődése érdekében sürgősen szükség lenne. A falu életében a múltban, de a jelenben is jelentékeny szerephez jut a fuvarozás, mely ugyancsak a vasutállomásra szállítja a környező erdők tűzifa és szerfáját.-

Lássuk most a Felsőmocsolád-Polány közötti bekötő-ut eddigi történetét.-

A régiek is tudták jól, hogy Polány község mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi és minden egyéb vonatkozásokban Felsőmocsolád vasutállomására van utalva. Ezért a község képviselőtestülete még 1929 okt. 14-én egyhangulag és nagy örömmel szavazta meg az állomásra vezető ut kiépítését/ 1/3 építési költség viselésével. Az ut kiépítéséből persze semmi sem lett.-

Másodszor 1940 január 6-án foglalkozott az uttal a képviselőtestület, mivel a megye alispánja Tj. 915/1-1939.sz. határozatával a kiépítési tervezett ut helyszíni bejárását rendelte el.-

A tervzet szerint a községnek az összes követ és homokot ingyen kellett volna helyszíni szállítani. A bekötő út iránya Felsőmocsolád-Kisbaba pusztán át Polány község. Ez utból Polány községre 3,4km hosszú utszakasz esett volna.-

A képviselőtestület az ut kiépítéséhez szükséges összes kő és homok helyszíni szállítását megszavazta. A fuvarozás költsége a község összes adózóit adóalap arányában terhelte volna, a járulékok közadók módjára lettek volna behajtvva. Néhányan/Nagy István, Somfai Sándor és Jónás István/a község érdekét jobban szolgáló Polány-Szentmiklós-Felsőmocsolád vasutállomás közötti ut kiépítését tartották fontosabbnak, de a körjegyző ezen javaslatot azzal az indoklással vetette el,

hogy az előbbi utszakasz gazdaságilag állandóan igénybe vett útja a községnek s általa az év bármely szakában fennakadás nélkül teljesíthető a mezőgazdasági munka/trágyahordás/.-

Ezen utszakasz Felsőmocsoládtól egészen a polányi határig Bánó Iván felsőmocsoládi nagybirtokos érdekét szolgálta volna első-sorban, kiépítését ezért is szorgalmazta a megye alispánjával együtt. Tény az is, hogy a mernyei Kegyes Tanítórend ugyancsak a maga gazdasági érdekét nézte, amikor erős harcot indított annak érdekében, hogy a vasutállomásra vezető ut legyen kiépítve. A két nagybirtokos addig harcolt a maga kövesútjáért, amíg mindkét terv végleg kátyuba jutott s a polányi nép továbbra is járja a feneketlen sáros állomási utat.-

Elérkezett az ideje annak, hogy a régóta várt és a község érdekét szolgáló állomásra vezető ut végre kiépüljön. Hiszen, hogy életben még én is járhatok e köves úton, kevésszer kell már a cipőt lehuzni, a nadrágot térdig feltűrni, hogy átáljussunk a királyberki réten medréhez hűtlen vizsodrásokon, az úton szigetenként elhelyezkedő iszapburkolatokon. Nem felejtsem el Kollányi Jenő kaposvári tanár, tanulmányi felügyelő esetét, akinek sárvédő cipői az állomásra vezető polányi úton minden 3-4 lépésnél váltakozva ragadtak be a sárba. Az idős kartárs teljesen kimerülve ért le az állomásra s elkeseredésében megfogadta, hogy életében jön többet Polányba. Ezt a fogadalmát ugyilátszik megtartja, mert 1951 jan. 15 óta nem láttam viszont Jenő bátyámat.-

A somogyeszi felé vezető utat, de az összes dülő-utakat is mind rendbe kellene hozni. A vizállásos részek levezetése, a gödrök betemetése, kétoldali vízlevezető árkok húzása a legsürgősebb feladatok egyike. Az utakon lévő hidak is javításra szorulnak, egyiken-másikon már életveszélyes a közlekedés éjnek idején. A községen belül a gyalogjárdát kell megépíteni, az utcai uttesteket pedig kétoldalon kiárkolni, hogy a víz ne az udvarokon keresztül törjön utat magának.-

Ezek a megoldandó kérdések, ujitások az átalakulások egész sorozatát vonják maguk után. A sok-sok apró kis ujitás összeredője meghozza majd azt, amit elvett ettől a falutól a háború és az elmúlt rendszer.- Itt említem meg, hogy a felsőmocsoládi állomásra vezető úton a beton-híd 1930 év tavaszán lett megépítve 1300 pengős költséggel.

Az építést Fehérfi Pál felsőmocsoládi kőművesmester végezte nagy szakértelemmel.-

Szállítás.

A régi polányiak egyes kiváló éveken termelt feleslegeiket /buzát, kukoricát, fát, stb./ vasutak hiányában tengelyen szállították Kaposba, Boglárra. Személyszállítás is a tehetősebbek részéről kocsin, a szegényebbek részéről gyalogszerrel történt.-

A Kaposvár-Siófok közötti vasutvonal megépítése után mezőgazdasági termésfeleslegeiket már a mocsoládi vasutállomásra szállították, a szükséges iparcikket pedig személyesen vásárolták meg a városban és vonattal szállították haza. A vasút igen nagy mértékben csökkentette a szekerezéseket, fuvarozásokat, mint a személy-, mint a teheráru forgalom legnagyobb részben vasúton nyer lebonyolítást. Az iparcikkek nagyrészt már helyben lehet beszerezni a Földművelésügyi Minisztérium boltjában, ahova hetenként állandó fuvaros szállítja a különféle árukat a vasutállomásról és a felsőmocsoládi központi raktárból.-

Kaposvár és Siófok között naponta 4 személy és több teher vonatpár közlekedik, ami a forgalmat teljes mértékben kielégíti.-

Az eladni szánt nagyobb állatokat lábon hajtják a környékbeli vásárookra, a sertéseket tengelyen szállítják a karádi, kaposi piacokra .

A beszolgáltatási termékeket a mernyeszentmiklósi raktárba, a sertéseket, illetve hizókat és süldőket Mernyére szállítják le, ahol az átvétel történik. A cukorrépát pedig a felsőmocsoládi állomásra vizik. Ez a szállítás nehéz helyzet elé állítja a polányiakat, mivel a teaglytörő és saros uton még a legerősebb lovakkal is körülményes a köves utig eljutni. Napokig kell szekerezni, míg az összes répa lejut a vasutig. A bekötő-ut megépítése ezen forgalom lebonyolítását lényegesen megkönnyítené, mivel általa télen-nyáron nyitva áll majd az ut a megye, sőt az ország minden része felé.

Postaforgalom. A helyi postaügynökségnél az évi pénzforgalom kb. edéri a 2 és fél milliót. Csomag kb. 350 érkezik s ugyanannyi kerül feladásra is. Levél kb. 1500 db forog évenként. Ujság és folyóirat kb. 22000 példányban jön évenként.

Személyforgalomról nem beszélhetünk, hiszen a falu mindentől el van zárva, vonzása semmiben-kivéve a táj természeti szépségét-nincs, ezért csupán a hivatalos kiküldöttek járnak falunkba. Évenként csupán egyszer-bucsu napján-népes Polány, amikor a környékről és messzebb vidékről is számos vendég érkezik a faluba.

A szövetkezeti bolt 1953-ban kb. 150000 Ft forgalmat bonyolított le, ami azt bizonyítja, hogy a lakosság vásárlómreje a multhoz képest viszonyítva megerősödött, a dolgozók élete javulóban van.

V. Kulturális élet.

Ha népünk kulturális helyzetképét akarom megfesteni, önkéntelenül id eszembe jut Csokonai "Jövendőled az első oskoláról a Somogyban" c. kulturpolitikai költeménye. A vasuttól, kövesuttól elzart, erdőkkel körülvett falunk a multban a művelődés terén is mehezen fejlődött, de ez nem is csoda, hiszen az 1790-es években Somogyban se nyomda, se könyvtár, de még csak könyvkötő sem volt található. A könyveket ebben az időben még a vásári ponyváról szerzik be a jobb módúak, a nemesek. /A könyveket ugyanis kitérített ponyvára rakva árulták régen/.

Az 1777-es Ratió előírta ugyan nemzeti iskola felállítását, de ez persze csak a nagyobb települési helyeken, elsősorban városokban lett megvalósítva. Községünkben mindégik felékezetnek külön iskolája volt a multban, nézzük most külön-külön ezen iskolák multját.

1. Róm. katolikus iskola története.

Az első róm. kat. iskola és tanítólakás 1817 körül lett felállítva Polányban, amiről a plébániahivatal naplója tesz említést. Az első tanítókról, illetve "oskolamesterekről" csupán annyit említ a történelmi könyv, hogy ezek sűrűn váltották egymást és egyben a jegyzői teendőket is ők látták el. Érdekes feljegyzést találtam arról, hogy 1817 körül jobbágyok kevesen jártak iskolába, odahaza tótul beszéltek, a magyar nyelvet csak törve beszéltek néhányan.

A legelső iskola a mai Földművesszövetkezet-i/Végh Imre lakása/bolt helyén állott. Egy tanterem, egy tanító iskola volt ez. Padozata földes, menyezete gerendás. Ebben az iskolában tanított Sznopek Károly oskolamester/aki egyben jegyző is volt/ 1853-tól 1868-ban bekövetkezett haláláig. Meghalt 1868 március 20-án. Tanítványai emlékére kőkeresztet állítottak az itteni temetőben. Sznopek tanító tudógyulladás áldozata lett. Csupán 3 napig volt beteg. Egy temetésen fázott meg. Utóda Bohár Lajos, aki 1868 majus 13-tól 1875 január 9-ig

szintén kántortanítói minőségben tanítóskodott. Innen Somodorba került, hol meg is halt.- 1875 május 7-től 1881 december 24-ig Somogyi István volt a tanító, akinek leányát Petter János itteni evangélikus tanító vette feleségül.-

1875-től kezdve már két vaskos jegyzőkönyv, számos egyéb okmány, számadás és nyugta ad világos képet az iskola további fejlődéséről. 1882 június 15-től 1926 november 15-ig Pintér József volt az iskola

kántortanítója, aki 44 éves szolgálat után Kaposba ment nyugdíjba és ott is halt meg öreg korában. A mai öregek nagyrészt az ő tanítványai voltak s valamennyien úgy emlegetik, mint igazi néptanítót, aki lelkiismerettel, szeretettel oktatta tanítványait. Tanítóskodása mellett gazdálkodással is foglalkozott s hosszú működése alatt néhány hold földet is szerzett Polányban. Istállójában lovakat, marhákat tartott. A jegyzői teendők nagy részét is ellátta, mivel a faluban közigazgatási ember nem lakott.-

1884-ben a régi iskolaépületet eladták 600 koronáért, mivel azévben örök tulajdonul ajándékba kaptak id. Bekeffy János helybeli uraság cserépszindelyes korcsmaépületét iskola és tanítólak céljára. Ezen épület a mai általános iskola I. számú/Fő-u. 65 szám/épülete helyén állott.-Az első iskoláért kapott 600 koronából az ajándékba kapott épületet alakították át iskolává.-

1926 november 15 óta 1948 július 1-ig /az államosításig/ Somfai Sándor volt az iskola kántortanítója. Rólam nem mondok semmit, hisz a jelenben élők ismernek.-

Most lássunk néhány érdekesebb adatot az iskolai életből.

1903-ban a tanítói lak belül átalakították, új közfalak, takaréktűzhely és kemence lett építve 344 Ft 64 kr. költséggel. Ebben az évben épült az iskola első árnyékszéke/azelőtt nem volt! / is 47 Ft 20 kr. kiadással.-

1912 jan. 28-án tartott közgyűlésen Szabó István tag azt indítványozta, hogy az iskolát adják át az államnak, mivel a gyermeklétszámhoz megkívánt/110 tanuló volt/II. számú új tanterem felállítására a hitközség képtelen. A megyei közigazgatási bizottság a II. tanítói állás javadalmazására évi 900 Koronát szavazott meg. Tanterem hiányában az iskolaszék lemondott az összegről.-A II. tanítói állás szervezését 1930 május 11-én kezdi meg az újonnan alakult egyházközség képviselőtestülete.

1936 július 19-én az egyháztanács/iskolaszék/elhatározza, hogy a II. számú tanítói állást betölti és a tanítói fizetés 10 %-án felüli részének fedezésére államsegélyt kérelmez.-

1937-ben gyűjtés indul meg a megyében a régi iskolaépület és tanítólakás újraépítése, valamint az imakápolnával bővített II. számú új tanterem felépítésére. A gyűjtés összesen 4655 P 72 f-t eredményezett, mely összegből az egyházközségre 1005 P 39 f adomány esett, a többit vidékiek adták.-

A gyűjtött összegből 1937-ben Pallini Inkey Zsigmond tardi földbirtokos Jazvina-pusztán lévő 3 emeletes magtárépületét vette meg az egyházközség 1800 pengőért. Ezen épület 28 m hosszú, 10 m széles, 20 m magas volt. Az épületet Vilhelm István felsőmocsoládi ácsmester 700 pengőért bontotta le. A bontási munkákban magam is résztvettem az iskolás-gyermekkel együtt. Az összes anyagot/10000 db. téglá, rengeteg gerenda, deszka, vas, kőoszlop, stb./1937 október 1-ig a polányiak ingyenesen szállították haza 12 km távoldágból. Igen szép, hogy ehhez a munkához az evangélikus családok is felajánlották segítségüket és többeken részt vettek a fuvarozásban. Mint érdekességet említen meg, hogy a 6 db. egyenként 50x50x200 cm méretű kőoszlop Polányból Csurgóra került, ahol a gimnázium

főbejárati kapuját építették ki a többszázéves homokkövekből. A sok-sok nagyméretű téglá pedig, amely a magtárból kikerült, azelőtt egy török templom falában volt, ma pedig iskolánk falazatában pihen, hogy hosszú idő múlva újból vándorútra induljon.-

1937 szept. 1-től dec. 31-ig gyomorműtét miatt betegszabadságon voltam, ezen idő alatt Tölgyes Józsefbuzsáki állás nélküli tanító látta el a helyettesítést. 1937 nov. 17-én végre véglegesen elhatározott az iskolaépítés, a II. állás betöltése és az építkezéshez államsegély kérelmezése.-

Az 1938/39. tanévtől kezdve már két tanerővel történt a tanítás váltakozó rendszerrel. Tölgyes József lemondásával 1937. nov. 18-tól kezdődő hatállyal a II. állás Nagy Lajos tanító megválasztásával ideiglenesen be lett töltve. 1938-ban a VKM. is hozzájárult a II. állás végleges megszervezéséhez és részére 80 % fizetékiegészítő államsegélyt engedélyezett. Újbóli pályázathirdetés után le pályázó közül 18 szavazattal 9 ellenében Nagy Lajos volt helyettes tanító lett megválasztva.-

1939-ben a VKM. sok kérés és utánjárás után 15000 P államsegélyt engedélyezett iskolaépítésre, ezzel szemben az egyházközség 100-ezer db. téglával, az összes kézi-és írásnapszámokkal járult hozzá a nagyszabású építkezéshez.- Iskolaépítés története.

1937 július 12. napján megkezdtük a régi, több mint 150 éves rozoga iskola és tanítólak lebontását. A bontásból kikerülő anyagokat /deszka, cserép, gerenda, stb./ eladtuk, ebből 1336 P 46 f jött be. Ezen összeg is fuvarok fizetésére lett fordítva a gyűjtési maradvánnyal együtt.

Az építés végeredményben 17230 P 73 f-be került és 1939 október 20-ával befejezést nyert. Ezzel az évtizedekig tartó harcnak is vége lett, amelyet a szegéysorsú egyházközség az iskola tulzsufoltságának megszüntetése és egy korszerű 2 tantermes iskola és tanítólakás felépítése érdekében folytatott.-

Az új iskolaépület 1939 november hó 12. napján /bucukor/ lett felszentelve a polányiak nagy örömeire. Az egyházi teendőket dr. Kiss György kaposvári prépostplébános látta el. Az államépítészeti hivatal részéről Scheller Lajos műszaki tanácsos, a népművelés részéről Tamás József, a tanfelügyelőség részéről dr. Flojhár Tivadar tanügyi fogalmazó vett részt a szép ünnepélyen. Az iskola homlokfalán az I. világháborúban elesett 53 polányi hős emlékére marvanytáblát helyezett el az egyházközség.-

Az iskola építését Fehér Pál felsőmocsoládi képesített kőművesmester vállalta, aki igen nagy szakértelemmel és mindvégig becsülettel látta el munkáját. Az ácsmunkát Vilhelm István, az asztalosmunkát Deres Lajos mocsoládi iparosok végezték, kik színtén nagy elismerésben részesültek jól végzett munkájukért.-

Az építkezés méretét bizonyítja a felhasznált sok anyag. 60 q cement, 103 q kavics, 165 q égetett mész, 640 m² nád, 8,874 db cserép, 14 q kőpor, 90 m² falszigetelő, 60 m³ épületfa, 268 db. hajópadló, 2074 db. cementlap, 200 m³ homok, 50 kg bitumen, 20 kg sárgafesték, 100-ezer db téglá lett felhasználva.-

Az építkezést az első naptól kezdve befejezésig állandóan ellenőriztem, részben ennek köszönhető, hogy a vállalati összeg maradvánnyal zárult, pótkivételre, újabb áldozatvállalásra sor nem került.-

Nagy Lajos oszt. tanító 1943 nov. 18-ig működött Polányban, innen a balatonoszódi iskolához került s jelenleg is ott tanít.-

Az 1944/45. tanévben a gyermekek oktatása hadbavonuláson és hadifogságon miatt szünetelt.

Katona Gabriella tanító 1946 apr. 6-án lett beválasztva második tanerőnek. 1948 június 30-án Kaposvárra ment férjhez, ahol ma is tanít.-

Az iskola 1942-ben nyolc osztályos népiskolává, majd 1946-ban általános iskolává fejlődött. 1948 július 1-vel pedig államosítva lett. Ezt megelőzőleg a községi képviselőtestület 1948 június 10-én tartott rendkívüli közgyűlésén Stker József év. vallásu, független kisgazdapárti tag indítványára egyhangulag kimondotta a képviselőtestület a helyi felekezeti iskolák államosítását a kötelező vallásoktatással. A megokolásban az indítvány helyesnek, időszerűnek és mindenféle szempontból kívánatosnak tartatott, annyival is inkább, mert a képviselőtestület nem látta veszélyeztetve a vallás szabad gyakorlásának a korlátozását.-

A rk. iskola tanulólétszáma 1938/39-től számított 10 tanéven keresztül tanévenként átlag 84 tanuló.-Az iskola mellett gazdasági irányu 3 évfolyamos ismétlőiskola is működött 1940/41 iskolai évig. A 8 osztályos népiskola bevezetésével az ismétlő-iskola megszűnt.-

2. Evangélikus iskola története.

Ennek megírásához a gyülekezet történetét használtam fel, amelyt Petter János év. tanító írt meg 1897 aug. 21-én.-

Nevezett tanító kutatása közben egy fenytelen, kopott-szinű faládra bukkant, melynek fenekém értékes okmányokat talált s ezekből igyekezett megírni a gyülekezet történetét. En most csupán az iskola életével foglalkozom, mivel a megadott szempontok is ezt írják elő részemre.-

Tanítói állomás szervezését a gyülekezet 1829-ben kérte először, 1839-ben pedig már volt is tanítója, de nevét egyik okmányon sem találni meg. Hogy 1839-ben is volt már tanító, abból is kiviláglik, hogy az akkori gondnoknak, Schneiker Tóbiásnak, évenként 16 forintot fizetett tanítói lakbér címén. -

1840-ben épült a gyülekezet első zsuppfedelű iskolája, amely imaházul is szolgált. Az épületet a merseyi uradalomtól vették. A kelet-nyugati irányban épült/ma is így fekszik/iskolaház magában foglalta keleti szárnyán az imaszobát, mellette a kis tantermet/15-20 gyerekek picit is elég volt/, azután egy konyhát s végre a nyugati szárnyában a tanító egyetlen földes szobáját. Ezen alig 7 láb magas és a hivek lakházaizól semmiben sem különböző szerény hajlék felépítési költsége 260 váltó forint volt. Hogy az udvarban lévő istállót és pinceházat/nem a mai/mikor építették, arról mincsem adat.-

1843-ig Barabás István volt a gyülekezet mestere, ki innét Köttse-re távozott. 1843-tól 1846-ig gyaníthatólag alig volt tanító, mert a számadásban sűrűen előfordul az a passzus, hogy az előljárók mester végett elküldettek Bonyhádra. Barabás István utóda Roth János lett, aki 1847-ben távozott, de nem tudni hová. Az építkezési költségek fedezésére a gyülekezet Koch Jánostól 30 Ft-ot, Anspach Henrik ecsényi lakostól pedig 150 váltó forintot vett fel kölcsönképen, az egyiket 6 %-os, másikat 15 % mellett. Ugyanekkor lélek-kivetés útján is szedett a hivatól 90 Ft-ot. Ez időben 36 pár evangélikus volt 166 lélekkel. Az iskola beléletéről hiányzik minden nyom. "Arany élet és időt élhettek istenben boldogult elődeink az akkori években, hiszen éveken keresztül nem fizetett az egyház egy fillér adót sem a kincstárnak, és csak az 1852-ik számadásban fizetett első ízben és házosztály adó címén 37 1/3 krajcárt, a következő évben 1 Ft 14 egész 1/4 krajcárt. Ha pedig valami munkára szerződést kötött a vállalkozóval, a kötés alkalmával, valamint munkák közben és annak átadásánál járta az áldomás az egyházi pénztár rovására." A/ladában/Szószerint így mondja el a történet. A ladában lett hivány/dijlevél/szerint 1847 nov. 25-én a gyülekezet meghívta Heizer Henrik bányosi jegyzőt tanítóul, ki is ezen minőségben 27 évig munkálkodott és 1874-ben lemondott.-

"Az 1855-ben országsszerte dühöngő kolera e gyenge gyülekezetet sem kímélte"-mondja az irás! A kolera megszűnével, Heizer Henrik tanító kezdeményezésére gyűlés tartatott, melyben jegyzőkönyvileg kimondatott, hogy a veszedelem kegyes elhárításaért s az utódok kegyeletos emlékeztetésére a polányi ág.ev.hitközség örök időkre fogadalmi ünnepnapul szenteli szeptember hó 8.-ik, vagyis Mária születése napját. E napot a gyülekezet maig is évenként megtartaja, és istentisztelettel szenteli, valamint junius hó 13, vagyis Antal-napját is, melyet a marhavész után Istennek ünnepül fogadott."

"1856 nov. 8-án nyújtotta be folyamodványát a gyülekezet az irányban, hogy az iskola szükségének-jelelen az iskola számára kivándó tűzifa és egyéb fenntartási költségek a közösből, vagyis az egész község által fedeztessék, mint ez a róm. kat. iskolával eddig is történt."

E folyamodvány a k.k. kétfejű sasos pecséttel ellátott végzéssel az igali szolgabírói hivatal által kedvezően elintéztetett 1858. március 22-én.-

A tanítói hivatal évi járandósága Heizer Henrik ténykedése idejében 3 hold szántó haszonélvezete és terményekből állt. A politikai község, illetve a telkesek tulajdonát képező 1 telki birtokából a róm. kat. tanítói hivatal már eddig is haszonélvezett 1/4 telket, miután pedig a róm. kat. és az ág. hitv. ev. hívek közt a birtoklási számarány megvolt, a gyülekezet tanítói hivatalának javára szintén jogot támasztott 1/4 telki birtokra. Erre nézve az 1874 évi május hó 9-én felvett hatósági jegyzőkönyvben barátsági megegyezés folytán biztosították az ág. ev. tanítói hivatal számára az 1/4 telek haszonélvezeti joga. Heizer Henrik 1874-ben történt lemondása folytán a gyülekezet megválasztotta Kniesz János tanítót, ki először élvezte az 1/4 telek és 3 hold iskolaföld hasznát. Kniesz János tanító alig 2 évi tartozkodás után ismét eltávozott Polányból Belecskára, s ekkor a gyülekezet Schmidt József hidasi segéd-tanítót hívta meg, aki rövid egyévi működés után 1877-ben távozott Döröcskére.

1877 dec. 18-án Petter János izményi másodtanító foglalta el a gyülekezet tanítói állomását, aki alsóbb iskoláit Kőszegen, a képezdét pedig 1876-ban Sopronban végezte. Izményben csak 1 és 1/4 évig működött, Polányban pedig egyhuzamban 46 évig tanított. 1925-ben ment nyugalmába, 1939-ben halt meg Polányban. A jó néptanítót a falu népe rajongásig szerette és tiszteletben tartotta. Utóda Srauf Ernő lett, aki Hácsról másúlve 3 évi tanítószkodás után távozott Polányból. Utána 1928-ban Jónas István lett a gyülekezet levita tanítója, aki 1947 áprilisában, hosszas szenvedés után halt el. Utóda Werstroh János lett, aki menekült állami tanítóként jött Polányba és 1946 szept. 18-tól 1947 junius 8-ig helyettesként, 1948 jul. 1-ig pedig rendes tanítóként működött a felekezeti iskolánál. Ő volt az iskola utolsó levita tanítója, mivel ezen iskola is államosítva lett 1948. július 1-vel.-

Elmondja még a kis történelem, hogy az 1839-ben épült szerény tanítólak 1880 aug. 11-én éjjel sok más házzal együtt leégett. A tanító Szabó János egyik szobájában huzódott meg. Sok erőfeszítés után végre 1881-ben, 5 hónapon át folyt építéssel, Lovinusz Mátyás és Torma Ignác kaposvári építőmesterek 2245 Ft-ért felépítették az új tanítólakot tanteremmel egybeépítve. /A mai tanítólakas/E régi tanterem jelenleg lebontását várja, benne lim-lom van tárolva.-

1891-ben difteritisben sok gyermek pusztult el. A párok száma ekkor 52 volt és 203 lelket számláltak, a tankötelesek száma pedig 28 volt. A szülők gyermekeiket nemcsak a dologra, de a rendes iskolalátogatásra és a tanulásra is buzdították, mondja az irás. "A magyarosodás-tehát hazafiság tekintetében, igaz ugyan, hogy öregjeink közül egyik-másik nem jó szemmel nézi az új generáció megnagyarosodását, sőt néha erősen demonstrál is ellene-de annál örvendetesebb az a szép haladás,

mely e tekintetben a fiatalság-és különösen a gyermekek világában észlelhető. Sajnos, -hogy egyesek ellenkezése miatt isteni szolgálataink máig is/1897-ben! / -kizárólagosan német nyelven tartatnak, de iskolánk már régóta tiszta magyar, és gyermekeink az 1896 évi május hó 3-án tartott 1000 éves jubileumi ünnepen fényesen igazoltak abbéli reményünket, hogy ők is mindnyájan jó honfia, jó honleánya leendő hazánknak."-

"A gyülekezet lakossága kizárólag földműveléssel, földművelési napszámmal, baromfitenyéztéssel foglalkozik. Vannak, kik úzik ugyan, de csak télen a takácsmesterséget, de ez csak téli foglalkozásuk, más iparágat nem kultiválnak."-

Érdekes összehasonlítást tesz a történeti leírás, amikor ezeket mondja: "A helyi községi közös jövedelmekből azonban igazságos arányban részesülnek az evangélikusok, és az atyafiságos hangulat a helység külön vallásu felekezetei között/rk. és ev./a lehető legszebb, legbarátságosabb, vqllási zsurlódások-nézeteltéréseknek rosszakaratu nyilatkoztatása soha nem fordulnak elő." "A politikai község képviselőiben csaknem egyforma arányban foglaltak helyet az evangélikusok a katolikusok hivekkel, azonban áttérések, vegyesházasságok nem fordultak elő/ még a vadházasságuknál sem, pedig ez utóbbiak száma meghaladta a négyet az evangélikusoknál." "A halandóság és a szaporulat az utóbbi évtized alatt csaknem kiegyenlítő". Ez örvendetes jelenség volt abban az időben. Ma nem lehet ezt mondani.-

Másutt meg ezt mondja: "A költséges és lármás pasziták nem járnak ugyan, de annál inkább az amugy is tiltott halotti torok."- Erről már hallottunk más helyen. "A gyülekezetnek egy elemi iskolája van, melyben a lefolyt tanévben/1896/97-ben/16 fiu és 12 leány, összesen 28 tanköteles tanítottatott okt. 1-től jun. 1-ig. A 6 osztályu elemi iskolát ezeken kívül más vallásbeli is szorgalmasan látogatta-szám szerint 7.-Mulasztások csak megengedett alkalommal fordulnak elő- azon a szülők részéről nem részesül az iskola- sem az anyagi, sem pedig a szellemi támogatásban oly mértékben, minőben ez oly kívánatos volna. A tanterem elegendő nagy, de világítása és fűtése igen hiányos, tanszereket pedig mind eddig is, most is az államtól fogunk kapni. Az iskolai záróvizsga mindig Exaudi nevű vasárnap tartatik a templomban, az iskolaszéki tagok és a szülők jelenlétében. Ennek vezér, organista és vallástanító a hitközség kántortanítója. Könyvtar nincsen, az olvasását kedvelő holmi kalendáriumokban, olcsó hetilapokban táplálja szomjazó lelkét. Kisdud-óvódnak nincsen, sem hagyományaink."- Így panaszkodik szegény Petter János tanító az iskola állapotáról.

Az 1893 évi 26 tc. értelmében a hitközség igénybevette az államsegélyt, amennyiben tanítói hivatalának 305 Ft fizetését 400 Ft-ra óhajtotta kiegészíteni. Erre névve folyamodványát már 1897-ben benyújtotta.-

Ezekben igyekeztem a volt rk. és ev. iskolák történetét dióhéjban megörökíteni. Adatok hiányában többet nem jegyezhettem, de e kevésből is látni fogja az utókor, hogy annyi viszontagsággal és nyomorral küzdő régi polányi nép mennyi sok áldozatot hozott iskolája érdekében.-

Még csak annyit említek meg, hogy az ev. iskola tanulólétszáma 1938/39-től számított 10 tanévben keresztül tanévenként átlag 42 tanuló. Az iskola 1942-ig/ hat, azután nyolc osztályos népiskolaként működött egészen az államosításig.-

A jelenlegi új tanterem felépítése és a régi tanítólakás átjavítása 1942-ben 15000 Ft-igó államsegéllyel történt meg. A kézi- és igáserőt a gyülekezet adta. Az építkezést Lucz Imre felsőmocsoládi

kőművesmester hajtotta végre. Az iskola avatása 1942. okt. 4-én volt. Igen jó lett volna, ha az új tanteremmel együtt a régi és igen rossz állapotban álló tanítólak is újraépült volna. A kisebbmértű tatarozás mit sem segített a lakóházon, melynek hátsó falazata, de egész tetőzete is roskadozó félben áll.-

3. Általános iskola története.

A volt két felekezeti/rk. és ev./iskola 1948-ban történt államosításával egy iskolává olvadt össze, egy igazgató-tanító vezetésével. Az iskola 1948 óta nagy fejlődésen ment át. Az oktatás az általános iskola követelményeinek megfelelően, jobb felszereléssel, nevelési és oktatási módszerekkel, képzetesebb pedagógusokkal történik. Napról-napra közelebb jutnak a szülők az iskolához, mely a gyermekek barátságos, virágos otthona lett.-

1948 óta a következő nevelők végeztek, illetve végzik a nevelés-oktatás felelősségteljes munkáját:

1. Somfai Sándor igazgató-tanító 1948-tól mai napig.
2. Halmos János nevelő 1948 okt. 26-tól mai napig.
3. Werstroh János nevelő 1948. jul. 1-től 1950 szept. 2-ig.
4. Werstroh Jánosné/Deák Julia/nevelő 1949 dec. 11-1951 szept. 1.
/Fenti házaspár Igalba került, jelenleg is ott tanítanak./
5. Heiner Margit nevelő 1951 okt. 1-től mai napig.-

Az iskola jelenleg kislétszámú, 3 tanerős és 3 tanulócsoporthoz. Egy alsó/I-IV. oszt./és két felső tagozatból/V-VI o., VII-VIII. o./ áll. Az oktatás 3 tanteremben egyhuzamban/délelőtt/történik.-

Tanulólétszám: /1953/54 tanévben / I-IV. osztály: 36 tanuló,

V-VI. oszt.: 24 tanuló, VII-VIII. oszt.: 34 tanuló. Összesen: 94 tanuló.-

Az iskola tanulmányi átlaga: 3.74.- Igazgatásilag a somogy-
geszti általános iskolához tartozik. A tanulók szociális összetétele:
Munkásszármazásu: 5, dolgozóparaszti: 81, egyéb származásu: 8 tanuló.

Általános tanulmányi eredmény:

Kitünőrendű tanuló az 1953/54 tanévben:	17
Jórendű " " " " "	: 12
Jórendű " " " " "	: 27
Közepesrendű " " " " "	: 27
Elégségesrendű " " " " "	: 7
Elégtelenrendű " " " " "	: 4.-

Az iskolának 91 kötetből álló ifjúsági és 247 kötetes nevelői könyvtára, 8551 Ft értékű butorzata, 9573 Ft értékű felszerelése, 3 egyenként 60 m² -es tanterme, két nevelőlakasa, 2 telke 7092 m² területtel, 5652 m² kertje, 600 m² udvara és 840 m² beépített területe van.-

Az iskolának villanyvilágítása, iskolarádiója van. Két épülete a község belterületén áll, az egy tanulóra jutó iskolatávolság mutatója: 1.-

A tankötelesek száma 1950-től állandóan csökken/128, 116, 115, 97/, ami azzal magyarázható, hogy a háborús évek alatt a születések száma a legminimálisabbra süllyedt alá. Az egy tanóra jutó tanulók száma az elmúlt tanévben 32, az 1950/51 tanévben pedig 42 volt.-

Állandó érdeklődés mutatkozik a továbbtanulás iránt. A kis faluban évről-évre fokozódik a tanulni vágyó fiatalok száma. Jelenleg a 212 házból álló kisközségnek összesen 15 továbbtanulója van. E számok világosan mutatják, hogy népünk hisz a magyar jövőben, mert tanulni, dol-

gozni akar érte.-

Mik az iskolabajjárás nehézségei? Az alsótagozati/I-IV.oszt./ tanulók iskolabajjárását az őszi esőzések, hóolvadások idején a ragadós, sáros utak igen megnehezítik, a gyalogjárók letéglázása igen megkönnyítene a kisebb tanulók iskolabajjárását.-

Felszerelés tekintetében is sok hiány mutatkozik még. A III.szamu tanterembe új padok kellenek, ezenkívül fizikai, kémiai, biológiai szertárral is fel kellene szerelni az iskolát.-

A tankötelesek iskolabajjárása újabban szigorú ellenőrzés alatt áll, így nagyobb mulasztások nincsenek.- Amalfabéta a fiatalság között nincs, csak az öregek közt akad 1-2 írástudatlan. Könyveket a nép nem igen vásárol, de ujságot, folyóiratot szép számmal járát.-

Szinelőadásokat régebben évenként többször is, ma már ritkábban rendez az iskolából kimaradó ifjúság. Ismeretet, tudást és részben szórakozást is ad a mozi, mely hetenként rendszeresen tart 1 előadást. Mivel kulturház nincs, minden rendezvény, így a mozi is-a táncvigalom kivételével- az iskola tantermében van megrendezve, ami a terem tisztaságát, egészségét nagymértékben rongálja. Időszerű lenne egy kulturházbóltesítése, ahol a falu népe gyakrabban művelődhetne, szórakozhatna. Hiányzik a népkönyvtár is a faluból.-

A kultúra növekedését jelenti a rádióelőfizetők számának emelkedése. A múltban mindössze 3, manapság pedig 53 házban hallgatják a rádiót a faluban. Kerékpár régen ujság volt, ma a fiatalok nagyobbik része ezzel jár munkára. 3 motorkerékpár is van már falunkban, ami falunk megváltozott életét, magasabb életszínvonalát jelenti.-

A fejlődés bizonyítéka a villanyhálózat kiépítése is. Lássuk most ennek is történetét.

4. A villany bevezetése Polányba.

1948 november 14-én a polányi nép öröme egy csavarintásra kigyulladt a villany és világosság lett az utcán, a szobában, udvarban és istállóban egyformán. Mindnyájan csodálkozva bámultunk a sárgás-fehér fényre, amely erőt, kultúrát ad a munkában elfáradt polányi népnek, amely nemrégén még csak a városi embert boldogította.-

"Somogy a demokráciáért" című kaposvári kiállítás alkalmával győződünk meg először arról, hogy a 3 éves terv során - az 1947/48 évi munkaterv esztendejében- a mi községünkbe is bevezetik a villanyt. Akik ott voltunk a kiállításon és láttuk a villamosítási terv térképét, amelyen a mi kis falunkat jelző piros villanykörte égett, először álomnak gondoltuk a látottakat és hamarosan nem is jutott eszünkbe, hogy mi már a villamosítás századában élünk, amikor a bányák mélyén található fekete gyémántot dübörgő gépek alakítják át arannyá és ezt a csodálatos áramot egy egyszerű drót rövid időn belül a mi eldugott kicsi falunkba is elvezeti.-

A tervből valóság lett. 1947 tavaszán indult el a villamosítás előkészítő munkája, amelyben községünk vezetősége és dolgozó népe a villanybizottsággal az élen, különösen példaadó szívóssággal és anyagi áldozatok vállalásával vett részt. E téren nem volt még részletesen kidolgozott helyi munkatervünk, nem ismertük a villanszereléssel járó munkákat, a felsőbb fokon készült műszaki terveket és érvényes mérnökegyesületi szabályokat, amelyek alapján a villamosító társaság dolgozott a megyében.-

Sok nehézség merült fel az egyre szélesebb körben jelentkező kezdeményezés. szervezett támogatás híján és már-már attól

kellott félni, hogy a polányi villamosítás végleg elsikkad és nekünk idősebbeknek: az utódok átka jut osztályrészül. Hogy ezt a szegényt végleg elkerüljük, fokozott erővel indítottuk meg a felvilágosító munkát községünk mielőbbi villamosítása érdekében.-

A munka nem volt könnyű, mivel a földreform végrehajtásáról és a juttatott földek gazdasági felszerelésének beállításával együtemben a demokratikus átalakulás sok más feladatát is el kellett végezni a polányi népnek. Az ujjgazdák nem voltak gazdaságilag kellő mértékben megerősödve. A háboru utáni sebeket-habár a mi falunkban a háboru nagy sebeket nem ejtett-be kellett gyógyítani, amihez ugyancsak pénz és sok munka kellett. Sokan a községben lakás és kenyergondokkal küzdöttek, amikor a villamosításhoz már nemcsak szavakkal és vitákkal, de a falu fejlődése érdekében fokozott áldozatos munkával is hozzá kellett járulni.

Községünk a 15000 V-os 3 fázisú primer villanyhálózatot megépíteni és a faluban a 220/280 V-os ipari és világítási áramelosztó transzformátor állomást létesíteni a maga erejéből képtelen lett volna. Az állam adott e munka megvalósításához segítséget. Somogyvármegye 1947/48 évi munkaterve szerint az állam a vármegye 15 községében folytatott villamosítási munkákhoz összesen 900.000 Ft támogatással járult hozzá, mely összegből a mi községünkre kerek 60.000 Ft esik arányos elosztással. Ha pedig a tényleg kiépített hálózat hosszúságát vesszük alapul, az esetben Polány községre cca 100.000 Ft esik az állami támogatásból.-

Ezek előrebocsájtása után lássuk csak sorjában, hogyan is folyt le a villamosítás a mi falunkban.-

Az iparügyi miniszter Andocs, Karád, Bonnya, Kisbarapáti, Gamás, Felsőmocsolád és Polány községek villamos energiaellátására a versenytárgyalást a Magyar Közlöny 1947. szept. 26-i 218. számú példányában meghirdette. A munkálatokat Kaposvár thj. város közműveinek ítelték oda.

Ezt megelőzőleg a közművek már 1947 év tavaszán elkészítette és az előljárásságnak megküldte az első szerződési tervezetet, melynek alapján a község 15.000 Ft-tal járult volna hozzá az építkezéshez. Ezen szerződést Bánfalvy László körjegyző a község házában tartott közgyűlésen részletesen ismertette és felkérte a község lakosságát, hogy a szerződéshez csatolt nyilatkozat aláírásával kiki kötelezze magát a reá eső építési költség kifizetésére és a villanynak a lakásba való bevezetésére.

A faluban körözött nyilatkozatot összesen 108-an irták alá. Ugyanez a közgyűlés választotta meg a 8 tagú villanybizottságot is, melynek tagjai névszerint: Somfai Sándor elnök, Kovács József alelnök, Sticker József jegyző, Végh Imre pénztáros, hivatalból tagjai: Bánfalvy László körjegyző, Péter Imre bíró, választott tagjai: Csapó Ferenc, Nagy György és Szomehauer János/Heizer/.-

Az első szerződés 1947 nov. 15-én lett aláírva az előljárásság által. A tervek szerint Somogygesztiből indult volna ki a hálózat építése, ami csak javunkra lett volna, mivel a közelség miatt lényegesen kevesebb vezetékoszlop és munka kellett volna az építéshez. Az 1948. évben tartott tárgyalások során az eredeti tervet megváltoztatták, mivel a magasabb érdekek úgy kívánták, hogy a villanyhálózat a Mernyéről kiinduló kövesut irányát kövesse a Balatna felé. Az eredeti terv visszaállítása érdekében mindent elkövettünk, de eredmény nélkül.-

Az építkezéshez szükséges első 150 db. villanyoszlopot még 1947 év február havában a mernyeszentmiklósi állami erdőből sikerült kiutaltatni. Az erdőgazdagságtól igen kedvező árban kaptuk meg a fát. Az engedély alapján kitermelt 50 db. tölgyoszlop m3-ként 43 Ft-ba került, a 100 db. csereszlop pedig 36 Ft-ba. Az oszlopok kitermeléséről és a költségek kivetéséről az április 27-én tartott közgyűlés hozott ha-

tározatot. A kitermelés május 7-8-9-én történt. A fak kijelölését és közbizósítást a villanybizottság az erdőgondnokság megbízottjával közösen végezte el május 17-én. A 150 db. oszlop 32,585 m³-t tett ki. A kitermelés során fennmaradó és a villanytársaság tulajdonát képező 4 és fél hatar ág 1947 aug. 3-án tartott árlejtésen lett eladva 56,70 Ft-ért. Végé Imre vette meg. A ducokból leeső tűzifa kitermelési díja címén 69 Ft 19 f-t fizetett az erdőgondnokság.

Az oszlopok júniusban lettek hazaszállítva és a csigáskút előtti térre leraktározva. A kergelést 20 fogatmélküli tag végezte el aratás után és 1948 év tavaszán.

A legelső költségvetési előirányzatot a villanybizottság 1947 febr. 10-én tartott ülésén állította össze. Az előirányzat szerint ducokra 15 Ft, az I. építési részletre pedig 42 Ft, összesen tehát 57 Ft lett kivétel tagonként. Ezen kivétel nagyrészt a tagok be is fizették, mire 1948. esztendő beköszöntött. Itt említem meg, hogy a 150 db. oszlop árát, összesen 1.375 Ft 10 fillért még 1947 május 27. napján befizettem az erdőgondnokság pénztárába.

Az 1948. esztendő községünk villamosítása tekintetében eseményekben gazdag és igen változatos volt. A villanybizottság működését azzal kezdte meg, hogy a közüzemek részéről el nem fogadott első szerződésben kikötött I. építési részletből 1947 év végéig befizetett 3.200 Ft-ot gyümölcsösztette. A pénzt felhasználásig 10 %-os kamat mellett 1948 jan. 15-től május 15-ig Végé Imre pénztáros használta, aki a 4 havi kamat fejében 106 Ft 40 f-t fizetett be a villanytársaság pénztárába.

A tavasz folyamán nagy iramban indult meg a villamosítás Somogyban. Április hó 23-án a közüzemek tavoratilag hívtak meg az érdekelt községek bíráit és a villamosítási megbízottakat Kaposvárra. A tárgyalás április 27-én volt, melyen községünket Bánfalvy László körjegyző, Somfai Sándor vill. biz. elnök, Péter Imre bíró képviselték. Ekkor adták tudomásunkra, hogy a gazdasági főtanács a villanyanyagok árát felemelte s ennek következtében a 3 érdekelt község - Gamás, Felsőmocsolád és Polány - építési hozzájárulását 5000 Ft-tal kénytelenek emelni. Mi persze hiába tiltakoztunk az újabb emelés ellen, a felsorakoztatott indokok megállgatásra nem találtak. Tudomásunkra hozták azt is, hogy a hálózatot Geszti helyett Merayérről kezdve építik ki s ennél fogva Polányra még cca 120 db. vezetőoszlopot kell pótlólag előteremtteni. Arrá is felhívták figyelmünket, hogy az építéshez állandó munkásokat kell adni. Ráadásul jött még az a kijelentés is, hogy a már kitermelt 100 db. csereszlopot nem veszik át, helyette tölgyet vagy akácot kell adni. E tekintetben az erdőigazgatóság egy korábbi átirata segített ki bennünket, mely irat szerint a fagymentes cserfa is alkalmas oszlopnak. Hála és köszönet Gamás község jegyzőjének, aki az 5000 Ft építési hozzájárulásból azonnal 2000 Ft-ot Gamás község terhére átválalt és ugyancsak vállalta a Meray-Szentmiklós közötti hálózat építési költségeinek 1/3 részét a hozzávaló oszlopokkal és munkával együtt. Ez utóbbi kötelezettséget később Felsőmocsolád vállalta magára. Ezek után a Meray-Szentmiklós szakaszból Felsőmocsoládra 2/3, Polányra 1/3 rész jutott.

A közüzemek az első szerződést, mivel annak egyes súlyos pontjai ellen kifogással éltünk, nem fogadta el módosítva, ellenben 1948 május 18-án egy újabb megállapodást küldött az előjárásának, hogy azt letárgyalás és jogérvényes aláírás után küldjék vissza. - Ezen levelükben is ragaszkodnak még a tölgy és akác-oszlopokhoz és felhívják bennünket, hogy a hiányzó oszlopokat sürgősen termeljük ki.

Az új szerződést a villanybizottság 1948 május 22-én letárgyalta és 23-án tartott közgyűlés alkalmával részletesen ismertette. Bárnehányra nehezményeztük is az szerződés egyes pontjait, a tagok többsége véglegesen el nem utasította azt és ragaszkodott ahhoz, hogy a villanyépítés mielőbb meginduljon Polányban.

A szerződéssel kapcsolatban felmerült jogos panaszok és vitás kérdések tisztázása és orvoslása céljából egy 4 tagú bizottság ment alispán elé és a közüzenekhez/A bizottság tagjai: Kovács József, Csapó György, Szoménauer György, Fehér László/. Erdemileg csupán annyit sikerült elérni Kaposvárott, hogy a 3000 Ft építési hozzájárulás megosztása tárgyában tartott ülésre a felsőmocsoládi villanybizottságnak Polányt is meg kellett hívnia és a vitás kérdéseket közösen megtárgyalni.

Az együttes tárgyalás jun. 3-án volt a felsőmocsoládi körjegyzői irodában, melyen a kaposvári küldöttség és a közüzenek is részt vettek. Ezen a tárgyaláson a polányi javaslat alapján történt a 3000 Ft hozzájárulás megosztása, mégpedig az első szerződésben kikötött 15-20 ezer Ft hozzájárulási arányban. Ezek alapján Polányra 1300 Ft, Felsőmocsoládra 1700 Ft újabb építési költség esett. Végeredményben tehát Polányra 16 300 Ft, Felsőmocsoládra 21 700 Ft hozzájárulás jutott.

Május 8-án a villanybizottság és községi előljárárság a község részéről adandó allandó napszámások kiválasztása és munkadíjának megállapítása tárgyában ülést tartott. A munkára 20-án jelentkeztek, ezek közül a bizottság kiválasztott 6 ügyesebbet és bérüket a napszámos munkára rendeltileg megállapított összegben határozta meg.

Ezen időtájtban igen sok nehézséggel kellett megküzdeni a bizottságnak, mivel a villany bevezetése ellen agitáció indult meg a faluban. Már odáig jutottunk, hogy a villanytagok közül jó néhányan megrendültek és azt gondolták, hogy az ő áldozatuk nélkül gyulladnak ki a polányi égők. Ilyen körülmények között a bizottság munkája mindenkor simán nem ment. Kicsi dolgokban is szívósan kellett küzdeni a maradiakkal, kishitűekkel szemben. Ebben a küzdelemben a bizottság minden egyes tagjának bőségesen kijutott a maga része.

A haladó szellemű tagok és emberek a falu zöme mégis csak ilyen volt-jól tudták azt, hogy rajtuk, a falu népén volt a sor, hogy saját sorsukat megjavíthassuk és a sáros utcákat, sötét lakásokat átfogó villanyhálózatot az adott segítséggel megépítsük és ezzel falunkat a maradiságból felemeljük, gyermekeink jobb életlehetőségeit előmozdítsuk.

Az előrelátó ember számolt ezekkel és még időben gondoskodott az anyagiakról, hogy a saját otthonában már az első napon ki-gyulladjon a villany.

A villamosítási munka ezidőben Karádon folyt. Sok huza-vona után végre május 27-én összeült a bizottság és kidolgozta az új szűz utat már végleges költségvetést. Ebben már a 16 300 Ft hozzájárulás, a kézinapszámokra előírányzott 2000 Ft és a 150 db. oszlop 1500 Ft-tal lett számításba véve. A kivetésre került összeg ezek szerint 19.800 Ft-ot tett ki összesen. Ezen összeg 3 részletben lett kivetve. Az első részletben a hozzájárulási végösszeg 50 %-a/8150 Ft/, a kézinapszám teljes összege/2500 Ft/, valamint a 150 db. ducra előírányzott összeg /1500 Ft/ szerepel. Az első kivetés összege 11 650 Ft volt. Ebből kerek 100 villanytagot alapul véve, 1 tagra eső rész felfelé kerekítve 117 Ft volt. A második részletben az 16300 Ft hozzájárulás 30 %-a szerepl. Összege 4890 Ft volt. Ebből 1 tagra, kerekítve 50 Ft kivetés esett. A harmadik részletben a hozzájárulási összeg fennmaradó 20 %-a lett kivetve 3260 Ft összegben. Ebből 1 tagra, felfelé kerekítve 31 Ft esett. Végeredményben az összes építési költségekből 100 tagot alapul véve az 1 tagra eső kivetés 198 forintot tett ki.

Aznap délután/27-én/közgyűlés is volt. Ezen gyűlésen az új szerződés felolvasztatott, a költségvetés és az új kivetés részletesen

ismertetve lett. Tudomására lett hozva mindenkinek, hogy a felsőmocsoldi hitelszövetkezet villanyszerelésre 30000 Ft kölcsönt kapott, mely összegből a rászorult tagok igényelhetnek pénzt, ezt azonban kizárólag villany bevezetésére lehet felhasználni. Ismertetve lett a kölcsön egyéb feltétele is.-

A közgyűlés az előadottakat tudomásul vette. Elhatározta még, hogy a közüzemi szerelők részére minden tag természetben ad élelmet sorrend szerint. Főleg a liszt, zsír és egyéb nehézségek miatt a közös étkeztetést elvetette a közgyűlés. Ezen közgyűlés határozta el azt is, hogy a fogatos és gyalogmunkát-ha ez utóbbi munkát a közüzemek elfogadják-ugyancsak sorrend szerint és természetben szolgálják le a tagok. Végül elhatározta a közgyűlés, hogy a hiányzó 120 db. akácoszlopot a gráblócai erdőből termeli ki, hogy újabb költségektől minden tag mentesítve legyen.

Jun. 12-én komoly felhívás érkezett a községi előljáráshoz, hogy a villamosítás ügyében hozott szabályszerű határozatot, illetve szerződést azonnal küldje be a község Kaposvarra, mert ellen esetben Polány és Felsőmocsolád villamosítását az évi programból törölni fogják.

Junius 14-én a község képviselőtestülete a szerződést külön ülésen tárgyalta és a megállapodást az érdekelt községi villanytagok nevében és megbízásából a község előljáráshoz aláírta.-A megállapodás eredeti példányának átvételét a közüzemek 1948 jun. 23-án aláírásukkal igazolták.-

Az események most már gyorsan követik egymást.

Junius 16-án a bizottság a gráblócai erdőben kijelöli az oszlopokat. 18-án megtörténik a ducok kitermelése. Somfai Sandornak az erdőből egyenest Igalba kellett mennie az iskolák államosítása ügyében. A kevés bizottsági tag miatt össze-vissza megy a munka. A kivágott oszlopok között sok a vékony és a görbe fa, ezeket a közüzemek nem vette át, helyettük újakat kellett kitermelni a polgár erdőben.-

Jun. 19-én az iparügyi miniszter képviselője/Madarasz András/Polány községben érdemi tárgyalást tartott. A bizottság elnöke világosan feltárta a község anyagi helyzetét és az építési terhek enyhítésére, újabb állami támogatásra kérte a miniszteri kiküldöttet. Fedezet hiányában a miniszter képviselője újabb támogatást ígérni nem tudott, ellenben kihangsúlyozta, hogy a nehéz és súlyos anyagi áldozattal járó munkát csak közös összefogással és megértéssel lehet a szegényebb sorsú községekben megvalósítani.-

A gyűlés után megindul az új kivetés I. részletének a tagok részéről történő befizetése. A fizetés bizony igen nehezen ment. A bizottság végigjárta a falut, pénz azonban kevés jött össze. Nem is csoda, hiszen aratás előtt állottunk, amikor fizetni kellett volna. Többek között Mocsoládra mentek kölcsönért. Nagy nehezen összejött 7000 Ft -a 8150 Ft helyett, mely összeget a bizottság elnöke személyesen fizette be a közüzemek pénztárába jun. 23, napján.-

Jun. 19-én végre megérkeztek a közüzemi villanyszerelők és velük együtt az anyagok és szerszámok. Szállásuk a község háza lett. Agyneműt, takarót a tagok adtak. A nagy terem anyagok tárolására szolgált/a jelenlegi t. elnök és titkár szobája ebben az időben még egy terem volt/. A munkáscsapat vezetője Magyar István volt, aki Végh Imre pénztárosnál lakott. Fárdiékhoz is került néhány szerelő, amikor létszámban megszapordtak.-

Aznap megindult a nagy munka és megállás nélkül ment egészen július 4-ig. A tempó gyors volt, ami nem csoda, hiszen a munkások is versenyben állottak a többi csoportokkal, azután az aratás ideje is közel volt már, amikor minden más munkának szünetelni kell Polányban. 22-én, 24-én mindenki lyukat ás a falutól kifelé Szentmiklós felé haladva. Készül a sok gödör. Ki többet, ki kevesebbet és. Ki jól, ki rosszul készíti el a mély lyukat, melybe a villanyoszlop lesz beállítva. Anyi ember munkáját ellenőrizni nem lehetett. A fogatok oszlopot szállítanak a csigáskuttól és Gráblóczából. A ducok nehezek. Segítségre van szükség! Ennyit mindenki, aki helyszínen található. 24-én már állítják az oszlopokat. Ez sem volt könnyű munka. 25-én már a faluban szép számmal állnak oszlopok.-

A kisbíró/Hegedüs Zoltán/állandóan futkos a faluban. Rendeli a fogatokat, gyalogosokat, hogy előbb készüljön el a munka. A szerelők étkeztetését is ő intézi és erről külön naplót vezet. Van dolga mindenkinek. Közben esőzés áll be, de azért megy a munka tovább. Vágják az utbaeső fákat, irtják a szentmiklósi erdőrészt, hogy a hálózat egyenes vonalba futhasson. Két hétig megállás nem volt a munkában.-

Jul. 4-án, éppen az aratás küszöbén, leállott a villany-munka és a szerelők részben hazamentek aratai, mások pedig Karadra, ahol aratás alatt is folyt a villamosítás.-

A munkában teljes 2 hévi szünet állott be, ami községünk-re nézve csak előnyt jelentett, mivel az aratási és takarodási munkálatokat mindenki nyugodtan és teljes munkaerővel végezhetette.-

Aug. 16-án újból megérkeztek a szerelők és a még hiányzó oszlopokat 4 napon át felállították. Ennek befejeztével ismét elmentek. Kisbáron és Mocsoládon dolgoztak, mivel ezen községek a hozzájárulási összeg befizetésében megelőzték Polányt. Ebből a szempontból tökéletesen igazuk volt a szerelőknek, hisz nálunk az építési hozzájárulás II. részletét csak aratás, illetve cseplés után lehetett beszélni.- Nem is sajnáltuk, hogy Polányt későbbre hagyták. Arra azonban vigyáztunk, hogy a polányi bucsura nálunk is égjen a villany.-

Itt emlitem meg, hogy a villanybizottság elnöke még jun. 30-án egy nyilatkozatot íratott alá Magyar István munkavezetővel, melyben kijelentette, hogy a szentmiklósi erdőrészt saját felelőssége tudatában vágatta ki a polányi munkásokkal. Ezzel a villanybizottság a felelősséget a maga részéről áthárította a közüzemekre, mint aki az építkezést szakmai vonalon irányította.

Okt. 12-én újból itt vannak a szerelők és elkezdik a vezeték húzását. 1 héten át megy a munka, újból itt hagynak bennünket. Mocsoládra mennek. Hiába, pénz beszél, fizetni kell, ha villanyt akarunk bucsura. Felszólítja a tagokat a II. részlet befizetésére. Okt. 30-án sikerült 3000 Ft-ot beszállítani Kaposvárra. A munkát megsürgettem és ígéretet kaptam, hogy a polányi bucsura kigyulladnak a villanykörtek.

Sokan nem hitték el, hogy ez valóság lesz. Nem is csoda, hisz en csak 2 hét volt már vissza bucsuig. A kaposvári "Trió" vállalat is lázasan dolgozott a belső szerelési munkákon 2 emberével. Azt se tudták, kihez menjenek, annyian hívták őket a bucsu előtti héten. Közben a helybeli I. szamu /volt rk./iskola villamosítása is megindult. Az állam 1800 Ft segélyt adott az iskola és tanítói lakás villamosítására.-

Nov. 3-án végre itt látjuk harmadszor is a külső szerelőket. Most aztán valóban roham-munka folyik mindenütt, mert rohamosan

közeledik a bucsu napja és szegyet nem akar senki elviselni.

Nov.12-én újból beszállítottam 4000 Ft-ot és még erősebben megsürgettem a munkát. A bucsu előtti héten már nagy vigalamb között folyik a csatlakozási munka, órák bekötése, hiszen mindenki szeretné, ha bucsu napján fény lenne lakásában. Minden vezető, szigetelő és árammérő óra elfogyott. A szerelők kora reggeltől késő estig oszlopon vannak, hogy őket se érje szegyen.-

Végre no.14-én a villamosítási program valóra vált. A közüzemnek főmérnöke: Koller József és László építésvezető a községi előljárásság és villanybizottság által közösen megrendezett szűkkörű, de igen bensőséges kis ünnepély keretében bekapcsoltak községünket a megyei hálózatba. Nagy volt az örömmük, amikor az elhagzott rövid beszédek után hirtelen kigyulladtak a lámpák és fényességgel árasztották el a szobát, ahol azelőtt pár pillanattal még egy ócska, füstös petróleumlámpás rongálta az ember egészségét. Ez a nagy esemény köznapra esett, de a mi számunkra mégis ünnepnap volt. Hála a gondviselésnek, amiért megadta nekünk azt, hogy a mai naptól kezdve vilánnal töldjük meg a rövid napokat.-

Habar kezdetben és időnként még ma is kiálszik a lámpa falukban s emiatt sokat kell az embernek bosszankodni, az elmúlt esztendő leforgása után mégis meg kell állapítanunk azt az igazságot, hogy a villanyfény csak kényelmünket, egészségünket szolgálja és ha a beszerelés sokba is került, de érdemes volt bevezetni a mi községünkbe és lakásunkba. Azóta fény van az utcán, a szobában, konyhában és sok helyen az istállóban is. Az utas járhat, a gyermek tanulhat, az asszony főzhet, a lány varrhat, a gazda dolgozhat. Mindezt pedig a villanynak köszönhetjük.-

Még egy kicsit drága az áram, de reméljük, hogy néhány év után ez is olcsóbb lesz és a motor, a vasaló, a rezsó, és egyéb elektromos berendezések is ideérnek falunkba, hogy a kicsi községet felemeljék kulturában és életmódban oda, ahol a városi lakosság áll.-

Am de folytassuk tovább a beszámolót. A bekapcsolási ünnepség után a vidéki hivatalos vendégeket és jelen volt munkásokat egy bucsu előtti vacserával és pár liter borral megvendégeltük, amelynek költségeihez/le7 Ft 20 f/a közgyűlés utólagos jóváhagyását kéri a villanybizottság. Ezt a kedves szokást minden faluban megismételték, de mi ezen a téren is szerények voltunk, mivel ezen időben még 2300 Ft tartozásunk volt, a pénztárban viszont mindössze 300 Ft pénz volt csupán. Ezen mullett csupán, hogy az összes szerelő munkásokat a munka befejeztével nem tudtuk úgy megvendégelni, mint ahogy ezt Mocsoládon tette a villanytársaság.-

Az utolsó részlet befizetését alispán ur 1949 év tavaszán megsürgette, mire a hátralékos tagokat a befizetésre ismételtén felszólítottuk. Nagy nehezen összejött a 2300 Ft is, mely utolsó hozzájárulási összeget 1949 márc.11-én postán fizettük be. Ezen összeg befizetésénél levonásba hoztuk azt a 65 Ft-ot, amit még az építési anyagok vasuti szállítása során fuvardíj címén fizettünk ki Magyar István munkavezetőnek. Ezen fuvarokat ugyanis a szerződés értelmében a közüzemeknek kellett teljesíteni.-

A munkálatok során összesen 138 kecsifuvar és 379 gyalognapszám merült fel. Ugy a régi, mint az új tagok közül mindenki igyekezett eleget tenni munkakötelezettségének. Ennek köszönhető csupán, hogy fuvarokra és gyalognapszámokra nem kellett kifizetést teljesíteni.-

A villanybizottság 8 tagja állandóan egyetértéssel dolgozott és tőle telhetőleg igyekezett Polány község és a villanytársaság érdekeit minden tekintetben megvédeni, a 3 évig húzódó és bonyadalmakban gazdag munkákat az igazság elve alapján irányítani és becsületesen bevégezni.-

Dicséret illeti Polány község dolgozó népét, mert a nagy falufejlesztő munkából a község lakossága anyagi erején felül vette ki részét és időt, fáradságot, pénzt, fuvarát, gyalogterét, szállást, ételt-italt nem sajnált a villamosítási program megvalósítása érdekében. Ebből a jó példából a mi utódaink tanulhatnak, hitet meríthetnek és erőt jövőendő erőfeszítéseikhez.-

Köszönet és elismerés jár ki a villanybizottságnak, az én munkatársaimnak is azért a szívós, kemény és mindvégig kitartó, áldozatos és önzetlen munkaért, amellyel az építést kezdettől befejezésig irányította és sikerre vitte.-

Köszönet illeti a község részéről Bánfalvy László ~~Közt~~ ~~Értelmező~~ volt körjegyzőt, aki Polány község villamosítási ügyét mindenkor szívügyének tekintette és az első vonalban önzetlenül, az igazság alapján állva harcolt azért, hogy községünk a villamosítási tervből ki ne maradjon.-

A közüzenet vezetősége is köszönetet érdemel, mivel a munkákat a község által kért időpontra/bucsurra/befejezte, a fizetések tekintetében a halsztásokat megadta és községünket a megyei villanyhálózatba bekapcsolta..

Havas Béla volt közüzemi igazgató volt az, aki a község méltányos panaszát mindenkor meghallgatta és szegénysorsu falunkat a villamosítási tervbe elsőnek állította be bekapcsolásra. Később Budapestre távozott és országos terveken dolgozott, mint szakember.- Dicséret illeti a szerelő munkásokat is, akik perzsező napon, szakadó esőben és dermesztő hidegben dolgoztak, hogy falunkba behozzák a vezetékeken keresztül a fényt, hőt és az erőt. Ha közbe-közbe voltak is kisebb hibák és nézeteltérések a falu népe és a közüzemi dolgozók között, ez mindkét részről feledésbe ment abban a pillanatban, amikor kigyulladtak a lámpák az utcán, úgy, mint ott-honainkban.-

Kedves Hallgatóim! Talán kissé hosszú és unalmas is volt ez a beszámoló, de nem lesz ez érdektelen és bőre nyújtott azoknak, akik majd 50-100 év múlva olvassák e sorokat. Az utódok megállapíthatják legalább, hogy a régiak is jelentős eredményeket értek el a falufejlesztés terén és hogy a jobb és szebb jövő csak hasonló szívós munkában és önzetlen áldozatokban születhetik meg.

Mi valamennyien büszkén és magyaros öntudattal nékezzünk vissza 1948-ra-a magyar szabadság 100. évfordulójának esztendejére-, mert ebben az évben szabadult fel községünk a petróleumlámpások sötéttségétől és a villanyfényvel, hővel és erővel a polányi nép életében egy eddigieél szebb élet vette kezdetét.-

5. A telefon bevezetése.

A telefon is nagy kényelmet, fejlődést mutat a polányi nép életében. A hálózat 1948-ban lett kiépítve a község áldozatos munkája által. De beszéljenek a tények.:

A község a hálózat kiépítéséhez 140 db. ducot, a szükséges fuvarokat, gyalogmunkaerőt természetben szolgáltatotta. Gondoskodott a postahivatal helyiségről és az alkalmazott lakásáról. /E határozat 1947. dec. 20-án történt/. A telefon eredetileg az áll. ált. iskola II. számú épületében nyert elhelyezést, mivel a posta-ügynök Werstreh János anyósa /özv. Jónás Istvánné/ volt. A tanító-lakás kiugró verandájához egy kis telefonfülke lett építve, mely fülke 1950 őszén lebontatott, mivel a posta és telefon is a jelenlegi tanácsház volt rendőrpihenőjébe lett áttelepítve. -

Ezzel a posta elhelyezése végleges megoldást nyert. A legelső ügynökség a jelenlegi Földművesszövetkezet bonthelyiségében volt /Ügynök Musquitter Zsigmond beltes volt/, honnan a volt evangélikus iskolához /ügynök: Jónás Istvánné/, majd 1950-ben a jelenlegi helyére került. Postavezető: Csécs Géza, aki nagy szaktudással és pontossággal teljesíti hivatását. -

6. Postahivatal története.

A postahivatal /ügynökség/ 1911-ben alakult meg Polanyban az u. n. Márkus-féle bonthban. Vezetője Márkus Mór szatócs vője: Muquitter Zsigmond volt, aki 1937 szept. 11-ig vezette a postát. Utána az ev. tanítólakásba lett áttéve a postaügynökség, hol Jónás István ev. tanító neje 1950 május 31. napjáig vezette. A Jónás-család elköltözésével Németh Lajos lett a posta kezelője, aki 1950 jún. 12-től november 21-ig működött. Az iskolától a tanácsház udvari szárnyába lett áthelyezve a posta a telefontal együtt. Jelenlegi vezetője Csécs Géza, aki 1950 nov. 21-óta látja el a hivatalt. - A napi postát a kézbesítő /levélhordó/ a felsőmocsoládi vasutállomáson veszi át és hátra szállítja haza. Levélkézbesítők voltak az elmúlt időben: Kakstetter Mari, Farkas Dezsőné, Lelkes János, Zsombók István, Hegedüs Zoltán, jelenleg Almos Sándor. -

7. Vöröskereszt .

Emlitésreméltó még az általános iskola keretében megalakult és 1952 óta működő Ifjúsági Vöröskereszt Csoport szervezet, melynek felszerelését a villanypénz-maradványból szereztük be. Eddig az egészségügyi állomás 13 esetben nyújtott elsősegélyt balesetek alkalmával. Ezenként az iskola VII-VIII. oszt. tanulói elsősegélynyújtási tanfolyamon vesznek részt, melyen a segélynyújtáshoz szükséges elméleti, főleg azonban gyakorlati tudnivalókat sajátítják el a tagok. -

8. Földművesszövetkezeti bolt.

A falu közepén, az u. n. Márkus-féle házban nyert elhelyezést a földművesszövetkezeti bolt, melynek berendezését, továbbá kirakati ablakát 1954 év nyarán újraépítették. Jelenlegi boltkezelő Fehér István, aki régi szaktudásával és ratermettségével ügyesen kezeli a boltot, teljes erővel dolgozik azon, hogy a boltban a falu dolgozóit kielégítő áruk allandóan rendelkezésre álljanak, selejtáru le ne rotsa a szövetkezeti bolt hírnevét. -

Nehéz munkát végez, mivel egyedül szolgálja ki a vevőket, akik bizony nap-nap után mindtöbben sorakoznak fel a boltban, hogy a háztartási, ruházati szükségleteket megvásárolják. A falu lakosságához mérten a bonthelyiség igen kicsi méretű, legalább kétszer akkora boltra lenne szükség, hogy az árukat nemeként le-

hessen elhelyezni.

9. Polány közigazgatása régen és ma.

1950-ig Polány község a felsőmocsoládi körjegyzőséghez tartozott közigazgatásilag. Ez annyit jelentett, hogy a polányiak minden ügyes-bajos dolgaik elintézése, az anyakönyvi bejelentések, házasságok, stb. eszközlése végett naponta 14 km-t gyalogolhattak télen-nyáron, esőben-sárban egyaránt.-

1950-ig az igali járáshoz tartozott falunk, a járási székhely/Igal/ 21 km-re esett. Elképzelhető, hogy a téli zord időben milyen sok nehézséggel kellett a polányi népnek megküzdeni az idő viszontagságai ellen. Mennyi emberi és állati munkaerő kiesést jelentett egy éven keresztül.- A község képviselőtestülete 1950 márc. 7-én egyhangulag kérte, hogy Polányt a feloszlott igali járás után a kaposvári járáshoz csatolják. Ez meg is történt, mivel az igali járás véglegesen megszűnt, a járás déli része a kaposvári, északi része pedig a tabi járáshoz lett csatolva.- A kaposvári járáshoz való átcsatolás előnyei: A vasuti állomás 6,3 km, honnan Kaposvárra és vissza az utazási költség 11 Ft 20 fillérbe kerül. Minden ügyes-bajos és/még hivatali és magántermészetű ügyet egy kaposi utazással el lehet intézni.-

Jelenleg a község ügyeit az 1950 okt. 27-én alakult községi tanács intézi. A végrehajtóbizottság első tagjai: Heizer József ifj. elnök, Varga György h. elnök, Papp Jenő titkár, Sziklai István begyűjtési előadó, Szabó Rózsa kiegészítő munkaerő, Kovács József, Rofrics János, Horváth Ferencné, Pethes József vb. tagok. Jelenlegi tanácselnök Rofrics János, titkár: Androvics József. Papp Jenő volt tanács titkár 1953-ban Gálosfára lett áthelyezve, hol ugyan- csak titkári beosztásban dolgozik.- Időközben Szabó Rózsa helyébe Tóth Klára került be, aki szintén helybeli dolgozó.-

Lássuk most a tanácsház történetét.

A község régebbi irodája a községi kovácslakásból /Salabert-féle lakás/ elvont egyetlen szűk szobácskából állott, mely rendeltetésének-kicsi méretezése miatt-nem felelt meg. Ennek következtében határozta el a képviselőtestület 1939 okt. 18. napján, hogy Müller János és neje Mosperger Karolin polányi lakosok tulajdonát képező házas belsőséget 6500 P kialkudott vételárért megveszi. Ezen ház a jelenlegi ált. iskola I. számú épületének északi szomszédjában van. A házas belsőség a felmerülő összes költségekkel együtt 6950 pengőbe került. A megvett ingatlanban, illetve házban lett/elhelyezve egy közfal kidobásával a nagy tanácsterem, egy kisebb szoba körjegyzői irodának, a téli konyha zöldkeresztes tanácsadónak, a nyári konyha csendőrpihenőnek, az istálló és pajta pedig későbbi átalakítások során ifjúsági kultúrteremnek lett kiszemeelve.-

Az istálló és pajta, valamint a sertésól lebontását, továbbá a község ház tatarozását, a rendőrpihenő újraépítését 1949 aug. 27-én határozta el a képviselőtestület id. Heizer József báró elnöklete alatt. A lebontott régi udvari rész/rendőrpihenő/, továbbá a pajta, istálló és ól építési anyagának árverés útján történt eladása árából, rendkívüli költségvetési összegből s végül 6516 Ft állami hozzájárulásból sikerült a tatarozási, újjáépítési munkákat végrehajtani. A képviselőtestület 1949 szept. 22-én Fehér Pál felső-

mocsoládi kőmivesmester 3261 Ft 10 f, Vilhelm István képesített ácsmester 754 Ft 50 f, és Bertalan Béla asztalosmester 2500 Ft összegű ajánlatát fogadta el. A sertésólat árverés útján Schleining Imre vette meg 1200 Ft-ért. A bontásból származó anyagok eladásából összesen 3593 Ft 10 f folyt be. Ebből a pénzből lett kifizetve Vilhelm Istvánnak bontási ácsmunkára 1670 Ft 10 f, továbbá a kut tisztításának, felszerelésének díja, összesen 280 Ft, Kúczori Lászlóné iskola-takarító/ 3 havi munkadíja/252 Ft/, a csöszök OTI-díja/147 Ft 27 f/, Végh Imrének a Kunsági Ferenc nevű szegény részére vásárolt koporsó ára/140 Ft/, Hederics János sirásónak a temető árkéban talált Kunsági hulla temetésének munkadíja/100 Ft/, Salabert János kovácsmunkája /68 Ft/ és egyéb apróbb kiadások. A kiadás összesen 2793 Ft 57 f-t tett ki. A községéből maradt 799 Ft 53 f, mely összeg a pásztorház javítására lett előirányozva. Az építkezés végeredményben 6516 Ft-ba került, mely összeget állami hozzájárulásból sikerült biztosítani.

Régi jegyzők, bírók és kisbírók.

1. Szép Lajos nevű jegyző 1914-ig, Szabó Aladár 1914-től 1916-ig, 3. Gavora Viktor 1916-1943-ig, azóta 1950-ig Bánfalvy László volt a körjegyzőség vezető jegyzője. Bánfalvy László jelenleg tanács-titkár Felsőmocsoládon.-

Bírók: Sekoli János id. 1914-1921, Péter István id. 1921-1933, Balogh Lajos id. 1933-1942, Péter Imre ifj. 1942-1945, Kovács József 1945-1946, Péter Imre ifj. 1946-1949, Heizer József id. 1949-1950, Zsombók István 1950 okt. 27-ig volt bíró, azóta pedig a ~~tanács~~/tanács intézi a község ügyeit Rofrics János elnök vezetése mellett.-

Kisbírók: Baán György, Horváth József, Valter József, Liba Mihály, Hegedűs Zoltán és Horváth Ferenc.e

Az 1030/1945. M. E. sz. rendelet alapján állásukban az alábbi körjegyzőségi tisztviselők maradtak vissza:

1. Bánfalvy László, 2. Dr. Farkas Péter, Hegédjegyző, 3. Sipos Kárpoly irodatiszt, 4. Széles Kálmán irodatiszt, 5. Konrád Irén díjnok, 6. Jusztusz Pál szociális titkár, 7. Galabár Tibor népmozgalmi nyilvántartó.- Fenti körjegyzőségi tisztviselők a háború folyamán el nem menekültek, mindvégig helyükön maradtak, működésükkel a 3 község /Felsőmocsolád, Ecsény, Polány/ képviselőtestülete teljesen megvolt elégedve és részükre egyhangulag bizalmat szavazott 1945 június 17. napján.-

Háromszögelesi munkák Polányban.

1932-ben részletes háromszögeles, illetőleg IV. rendű hálózat kifejlesztése történt meg. Az ezzel kapcsolatos községi szolgálmányok 510 P-t tettek ki, mely összeg a kisbirtokosokra holdszám arányában lett kivetve.- 1936-ban szintén volt felsőbbrendű háromszögeles 350 P kiadással.-

A kataszteri munkálatok teljes átdolgozása.

A rossz kataszteri nyilvántartások, birtokivek és egyéb régi kataszteri földkönyvek helyett újak készítését határozta el a képviselőtestület 1949 aug. 27-én. A munkálatokat Cserey Gyula kaposvári lakos végezte el kat. holdanként 1 Ft 20 fillér munkadíj mellett.

Nevezett igen lelkiismeretes, pontos munkát végzett, minden ingatlantulajdonos részére teljesen új kataszteri birtokívet készített. Munkadíját csak nagy nehezen tudta összeszedni, mivel többeken nem akartak fizetni.-

Körállatorvosilag 1953-ig Mernyéhez tartozott községünk. Körállatorvos Németh Béla volt, aki havonként járt ki Polányba, hivatalát a gazdák megelégedésére nagy gyakorlati tudással látta el. 1954-től a gamási állatorvos jár ki hetenként egyszer.-

VI. Polány a szocialista mezőgazdaság útján.

1. Termelőszövetkezeti Csoport.

A falu dolgozóinak egy része felismerte a nagyüzemi gazdálkodás előnyét a kisparaszti parcellával szemben, élt a demokratikus-rendszer által adott lehetőségekkel és a nagyüzemi gazdálkodás útjára lépett.

Az alakulás 1952 október 15-én történt 59 családdal, 360 kat. hold földdel, 8 pár lóval és 24 db. szarvasmarhával. Nagy gond volt a vezetőség számára a szétszórt és széttagolt parcellákon a munka vezetése és megszervezése. Ennek a kérdésnek megoldásánál a központi vezetőség állandó segítséget nyújtott a fiatal és tapasztalatokban még meg nem erősödött csoportnak. A csoport ~~földjeit~~ földjeit összefüggő területekre hozta össze a vetésforgó figyelembevételével. Ezzel kezdetét vehette az eredményes, tervszerű munka.

Örömmel töltötte el a tagságot, hogy M szomszédos Mernye községben gépállomás létesült, melynek segítségével már jobb és eredményesebb munkát végezhettek. A gépi munka tökéletes voltát és előnyeit az aratási, illetve széplési eredmények is nyugtatták.

Beeséljenek a számok. /1953 évi gabonatermés/

Buza	78 kat. holdban	7.....	:771 q-t	termett,	átlag kat. h.:	9,96 q
Rozs	13 " "	:100 "	" "	" "	: 7,69 q
T.árpa	14 " "	: 93 q-t	" "	" "	: 6,32 q
Ó.árpa	17 " "	:252 q-t	" "	" "	:14,82 q
Össz. 122 kat. holdon						:1222 q-át, átlagtermés holdank: 10,01 q

A munkát már a kezdeti időben is beosztotta a csoport, úgy, hogy a tagság munkacsapatokba, illetve brigádokba oszlott meg. A csoport vezetősége nagy súlyt helyezett arra, hogy a nők egyre fokozottabban vegyenek részt a csoport munkájában. A nők kívánsága volt, hogy őket ne a férfiakkal együtt osszák be, hanem részükre külön női brigádokat szervezzenek. Később már a nők a férfiakkal elosztva vettek részt a munkában, mivel így sokkal eredményesebb ment a csoport munkája.-

A tagság igen fontos szerephez juttatta a nőket a csoport munkájában, sőt a vezetésben is. Az intézőbizottságba is belevonták a nőket, sőt a csoport elnöke is a nők sorából került ki/Csapó Györgyné/~~ki~~. A csoport női elnöke fáradságot nem ismerő ügybuzgósággal, lelkesedéssel és pontossággal végezte el munkáját. A tagság mindenkor elismeréssel volt áldozatos munkája iránt és fegyelmezetten végezte munkáját, mivel tudta, hogy az elnökasszony

A tagság a szántóföldi munkákon kívül nagy lelkesedéssel fogadta a 600 férőhelyes sertésfiasztató felépítésének javaslatát. A javaslatot határozat, majd tett követte. Ma már teljes erővel folyik a 45000 Ft-os hosszulejáratu államkölcsönnel történő építkezés s ez év október havában befejezést nyer. A csoport a következő évre ki akarja fejleszteni a baromfitenyésztést is. Egy baromfitelepet létesít. A "Gergely"-féle keltetőgép már be lett szerezve, a tavasszal üzembe lesz állítva, hogy az új gazdálkodási ággal a tagság jövedelme szaporodhasson.-

A csoportnak 1 magtára, 1 istállója és 1 vizeztartálya van, mely vizeztartály régi eredetű, ~~száraz~~ s jelenleg ~~még~~ nem működik. A csövezeték kijavítására az intézkedés megtörtént.

A csoport pénzkezelését a kaposvári nemzeti bank intézi. Jelenleg kb. 20000 Ft készpénze van a szövetkezetnek. A tagok szükség szerint előleget kapnak munkaegységük arányában. Lakóházépítési kölcsönt eddig egy tag/Horváth Ferenc/kért 10000 Ft összegben.-

A tagság jövedelme évről-évre emelkedik. 1953-ban egy munkaegységre 9,40 Ft, 1954-ben 21,80 Ft esik. Aki rendszeresen dolgozik, annál összegyűlik egy évben 2-300 munkaegység is.-

Az elért eredmények még korántsem kielégítőek. A termésátlagot és az állattenyésztés hozamát még növelni kell. Ehhez még több munkáskézre van szüksége a csoportnak, mert igaz az, hogy a munka élvégzéséhez bizony kevesen vannak még a szövetkezetben.

A szövetkezet tagjai érzik, hogy minden oldalról segítő kezek támogatják, minden oldalról a háta alá nyulnak. Ezért a tagok megvannak elégedve, kilépni senkinek esze ágában sincs.- A csoportban egészséges versenyszellem alakult ki, a közösségi szellemnek a csoportban nagy ereje van. A kilépett tagok közül 1-2 egyéni dolgozó máris melegen érdeklődik a csoport munkája iránt s bánja, hogy 1953-ban kilépett a szövetkezetből. Az egyik kijelentette, hogy szeretne újból belépni, mert látja, hogy egyedül nem boldogul...-

A brigádvezető Csapó Györgyné, aki a csoport jobb munkája érdekében állandó felvilágosító munkát végez a tagság körében. Igen szép eredménnyel dolgozik a mezőgazdasági vonalon özv. Párdi Jánosné is, aki mai napig összesen 178 munkaegységet ért el. Ő is tapasztalta, 2 éves tagsága alatt megértette, hogy milyen erő van a dolgozók összefogásában, mennyivel könnyebb többet, jobbat termelni közös erővel.-

A csoport a kezdet nehézségein átesett, most már rajta áll csupán, hogy megerősödjék gazdaságilag és gyarapodjon is.-

2. Új életre kelt a falu.

Az emberi élet alapjait teremtette meg az 1945-ben végrehajtott földosztás. Összesen 119 család kapott 1-10 hold földet, 70-en kaptak házhelyet. Összesen 790 hold földterület került kiosztásra. Földet kapott Farkas Dezső, Zsombók István és még sok-sok nincstelen, akiknek a juttatott föld teremtette meg az élethez való lehetőséget, de kaptak földet az arra érdemes törpebirtokosok is, akiknek meglévő 1-2 holdja nem biztosította gondtalan megélhetésüket.

1946 tavaszán már boldogan akasztotta ekéjét az ujjazda saját földjébe. Többnek persze nem volt még fogata, hiányzott a gazdálkodáshoz való felszerelés; kocsi, borona, eke, stb. A falu egészséges összefogása azonban legyőzte a kezdeti nehézségeket. Bizony az is

előfordult, hogy néha tehenet lóval összefogva művelték a földeket az új gazdák. Emlékezzünk csak vissza ezekre a nehéz napokra. Sokan kölcsönt vettek föl, hogy a legszükségesebb élő és holt felszerelést beszerezzék, vagy meglévő aprójószágukat/borju, sertés, stb./adogatták el, hogy legalább egy valamire való kocsit, ekét beállíthassák.-

A falu életében döntő fordulatot hozott az 1950-es év, amikor megalakult a tanács és a közigazgatás véglegesen a polányi dolgozó nép kezébe került.-A helyi tanácsba a nép által megválasztott polányi dolgozók kerültek be, akik az ügyes-bajos ügyeket a dolgozó nép javára intézik el. Az ő hivatásuk, hogy szebbé, jobbá tegyék a falu életét. Az ő feladatuk, hogy a falu gazdasági és kulturális fejlődése biztosítva legyen. A tanács munkája teljesen összeforr az élettel.-

A helyi tanács az eltelt 4 esztendő alatt bebizonyította, hogy milyen nagy könnyebbséget jelent a dolgozóknak. A tanács vezetője és munkatársai helybeliek, a helyi problémákat, a helyi vonatkozásokat jól ismerik, miáltal a felmerülő apró-cseprő ügyeket és panaszokat hamar orvosolni tudják.-

Voltak és vannak is fogyatékoságai, hibái a tanácsnak, de ezek a hibák/fogyatékoságok már a tanácsok létrehozásánál renn-állottak és akadályozták a helyi tanácsot is abban, hogy a polányi nép részvételével tevékeny szervezetté váljon az államhatalom gyakorlásának.-

Még vannak többen Polányban is, akik a helyi tanács munkájában csak a fogyatékoságokat látják, de az elért eredményeket, amelyek nehézségekkel vívott kemény harcban születtek meg, egyszerűen nem akarják tudomásul venni, elismerni.-De beszéljenek most a tények, a négyéves munka eredményei. Ezek az eredmények főleg a Nagy Imre-féle kormányprogram óta eltelt időben születtek meg és határozottan igazolják, hogy a tanács jó úton halad, amikor a polányi dolgozó népre támaszkodva végzi felelősségteljes munkáját.-

A múltban a tömegekkel, főleg pedig a középparasztokkal való kapcsolat elmélyítésében nagy fogyatékoság volt, az egyes tanácsülések, melyeket havonként tartottak, látogatottságban, de színvonaluságban is sok esetben hiányosak, gyengék voltak. Ma kezd lassan megváltozni a helyzet. A tanács aktivitása megnövekedett, a tanácsülések népesebbek, az előadások színvonalasabbak, a hozzászólások bátrabbak, komolyabbak és a fejlődés, építés ügyét szolgálják.-

A tanács jó munkájának köszönhető részben, hogy az egyénileg dolgozó parasztság és termelőszövetkezeti tagok munkakedve megnövekedett, a község a mezőgazdasági munkák jó elvégzésében le nem maradt. Rofrics János tanácselnök büszkén jelentheti ki, hogy kenyérbeadási kötelezettségének folyó évben minden polányi gazda biztosítás nélkül tett eleget s ezen kívül mindenkinek megmaradt vetőmag-szükséglete, de a család évi kenyérgabonája is biztosított. Van. A vetési terveket a dolgozók teljesítették, a munkálatok is fennakadás nélkül haladtak előre. Ennek köszönhető, hogy a sok elemi csapás/nedves időjárás, köd, hideg idő, jég, vízholdás, stb./dacára, mégis elfogadható terméseredmények voltak a polányi határban.-

A tanács a közigazgatási ügyeket gyorsan, a bürokrácia utvesztőtől mentesen iparkodott végrehajtani. Hogy az ügyek intézése, főképpen pedig a panaszok meghallgatása s elintézése nyugodt formában történhessen meg, a tanács vezetősége az épület helyiségeit külön termekre/elnöki, titkári, begyűjtési-terem/választotta szét.

Rofrics János tanácselnök, volt törpebirtokos Androvics József tanácsbíró, volt kisiparos és Sziklai István volt gazdálkodó, a nép szemével vizsgálják a falu dolgait és a népből jövő szorgalommal és belátással intézik a hozzájuk forduló ügyeit. Megértők, de azért nem/lágykezűk lágykezűek. Vigyáznak a törvényesség megtartására és másokkal szemben is megkövetelik annak betartását, ugyisintén a törvényes kötelezettségek teljesítését.- A dolgozók érdekében mindhárom vezetőségi tag minden esetben sikraszáll, ezért a nép becsüli, szereti őket.-

A tanács a postát és telefont a dolgozók érdekében a falu közepén álló tanácsházba hozta át. Az apaállatok részére 4000.-Ft-os költséggel új sertésólat létesített. A falu szépítése terén "Ültessünk gyümölcsfát az utcára!" jelmonddal a község összes utcái fásítva lettek, ami örömmel tölt el mindenkit, a vidéki szemlélőben pedig igen jó benyomást kelt.-

A kultúra területén is vannak eredmények, amelyeket a tanács segítségével sikerült megvalósítani. Az I. számú iskolaépületnél cca 3000.-Ft költséggel új WC, a II. számúnál pedig az ottan lakó két pedagógus részére új téglapince épült cca 5000.-Ft-os költséggel. A tanács az iskola tárgyi feltételeit, elsősorban is a téli tüzelőanyagot helyi kitermeléssel biztosította, ennek köszönhető, hogy a gyermekek még a legnagyobb hidegben is járhattak iskolába. A tanács és a pedagógusok között alkotó és állandó együttműködés áll fenn, ami csak nagy nyereséget jelent a polányi dolgozó nép számára. A tanács a pedagógusok részére fejenként 1-1 hold állami tartalékföldet juttatott, a téli tüzelő beszerzését pedig nevelőnként 2-2 koesi tűzifa kedvezményes árban történt juttatásával könnyítette meg.-

Megállapítható, hogy a tanács jelenlegi vezetősége a népjólét emelése területén jó munkát végzett, a falu népével összeforrt. Munkáját ügyesen és töle telhető gyorsasággal végzi el Androvics József tanácsbíró, valamint Sziklai István begyűjtési megbízott, aki a pontos és szakszerű munkának megtestesítője.- A jól végzett munkáért a tanács dicséretben, pénzjutakomban részesült.-

A polányi nép szolgálata volt a tanács törekvése. Ezt valószínűsítette meg azzal is, amikor az aratási, cséplési munkák idején minden munkásért mozgósított, hogy az élelmet adó kenyérmag mielőbb a padlára kerülhessen. Arattak a tanácsvezetők, a tsz. dolgozók, de a falu pedagógusai is.-

Az ismeretterjesztő, főképpen pedig a termelést elősegítő szakismeretterjesztő munka/népművelés/másodrendű kérdésként lett kezelve Polányban. Időközönként egy-egy gazdasági oktatófilm le lett ugyan pergetve a parasztságnak, de komolyabb szakoktatás, tanfolyamszerű előadás, stb. 1945 óta nem volt Polányban.- Az ugynevezett oktatási állandóbizottság is magára hagyta az iskolát, semmi tevékenységet nem fejtett ki. A tanács keretében alakított pénzügyi állandóbizottság is kevés tevékenységet fejtett ki, ami a község adófizetésében is érezhető hatású. A járásban az utolsók között szokott lenni e téren Polány. A termelésbizottság már jobban működött, ami a község gazdasági eredményeit nagyban fokozta, a falu dolgozóit jobb munkára serkentette.-

A termelőszövetkezeti csoport megalakulásában is nagy segítséget nyújtott a tanács. A szövetkezet mint előbbre láttuk, már tul van a kezdeti nehézségeken, fejlődése biztosítva van.-

A termelőszövetkezetet és az egyéni gazdákat is segíti munkájukban a mernyei gépállomás. Az állomás traktorai számtalan a határban, ami nagy segítséget jelent nemcsak a kevés munkaerővel rendelkező termelőszövetkezetnek, de a fogattal nem rendelkező egyéni gazdáknak is.-

Az új élet tanúságtétele az a 6 db. Új-telepi és 4 db. faluban épült új ház is, amely külön-külön is díszére valik községünknek. Nagy István Új-telepi, Juhász János Tencsics Mihály-utcai háza, de a többiek is mind-mind csinosak, egészségesek s minden tekintetben korszerűek.-Az új házakban lakók nem gondolták, még lo évvel ezelőtt, hogy 1954-ben ilyen szép házban élhetnek boldogan. A házak felépítése természetesen nem volt könnyű feladat, mivel állandó anyaghiány volt, másrészt pedig az építkezési anyagok ára sem állott arányban a mezőgazdasági termelvények árával. Így tehát csak erős akarattal, áldozatos munkával sikerült az új házakat felépíteni. A tanács támogatása, a község dolgozóinak összefogása e téren is legyőzte a felmerülő nehézségeket. A házak falazata végre tető alá került, a külső vakolás is megtörtént. A lakók már nyugodtan nézhetnek ki az új házak virágos ablakán s bizalommal nézhetnek a boldogabb jövő felé.-

Az Új-telepen még igen sok házhely árva, várja, hogy gazdája házat építsen hátára. Reméljük, néhány év leforgásával már az Új-telepen lesz Polány község legszebb utcája és az utcában sok apró magyar gyermek boldog kacagása hirdeti a szebb és boldogabb életet.-De nemcsak ezen utcában, hanem a falu régi utcáiban, a mai düledező néhány ház helyén is pár év múlva szép, téglafalu, piros-cserepű és virágosudvaru házak emelkednek ki. Hisszük azt is, hogy Horváth Ferenc kisbíró a 10000 Ft építési kölcsönből és családjának áldozatos munkájából, valamint a polányi nép összefogásából ugyancsak felépíti új házát a Petőfi Sándor-utcában.

Hisszük azt is, hogy a villany világos fénye az újonnan épült házakat is bevilágítja, a rüstös petróleumlámpás a legutolsó házból is eltűnik, a dolgozó/ éllete valóban szép és boldog lesz az új otthonokban. Mi idősebbek szeretnénk megérni azt is, hogy a tudás fénye az új kulturházból áradjon s ezen hajlék a falu népének nemes szórakozást nyújtson. A mai fiatalság ugyanis a korcsmába jön össze esténként, ha szórakozni, eszmecsere-t folytatni akar. Nincs helység, ahol néha-néha egy szindarabot játszhatna le a fiatalság.-Nincs sporttér, ahol vasárnaponként a fiatalság sportolna, futballozna és az LMKH próbázásokat tenné.-A házakon nincsenek még// még rendes házzszámok, a falu utcái nincsenek téglajárdával el látva, vízlevezető árkokkal felsáncolva. Még egész sor tennivaló van hátra, ha a falut valóban széppé, korszerűvé, ákosságát pedig műveltebbé akarjuk tenni. Ez a szorgalmas nép megérdemli, hogy a mindennapos nehéz munkája mellett néha szórakozzon, művelődjön és pihenjen is.- Erre lenne hivatott a most még hiányzó kulturotthon, a népkönyvtár, a sportpálya.-Mindezekhez természetesen eímaradhatatlan még a vasutállomási bekötő-ut kiépítése, mely a község gazdasági életét lesz hivatva előbbre vinni.-

Ez a néhány adat tükrözi azt a tényt, hogy Polány község még igen le van maradva a fejlődés útján, a hátralévő időben sok komoly és a falu életére mindenben kihatással // / bíró feladatokat kell magvalósítani.

A községi tanács munkatervében a falu népének gazdasági, kulturális felemelkedését szolgáló és a közeli esztendő/ k során végrehajtandó feladatok programként szerepelnek. Takarékossgal, összefogással és jóakarattal sikerül azokat magvalósítani, a polányi

dolgozó nép jólétét és boldogulását is ezzel biztosítani. Így kell szolgálni népünket, ez legyen a mi törekvésünk.-

Kedves olvasóm! Az eddig elmondottakkal bemutattam az utat, eredményeivel és hibáival együtt. Rajtad a sor most, hogy véleményt alkoss az általunk eddig elvégzett munkáról s utána Te is állj be azok közé, akik érdek nélkül kívánják szolgálni a polányi és ezzel együtt édes hazánk népének ügyét. A munka, mely rád vár, komoly és felelősségteljes, ~~de~~ a sikerhez csak erős akarat, elhatározás és a polányi dolgozó nép támogatása kell. A nép akarata ellen soha ne cselekedj, mindenben hallgasd meg és figyelj fel a józan paraszti észben megfogalmazott helyes javaslatra. Az új iskola, villany, telefon megépítésénél is a polányi nép tetterejére volt szükség, de a további munkához sem lehet ezt nélkülözni, ha eredményhez akarunk eljutni. Ez a recept a mi munkánkban nagyszerűen bevált, az utódoknak is bátran merem ajánlani.-

Akár pedagógus, akár tanácsbéli vagy barátom, a nép előtt számot kell adnod arról, hogy hogyan teljesítetted kötelességedet, hogyan feleltél meg a nép bizalmának, mit alkottál, mit adtál a népnek. A nép egyszerű fia vagy te is, éppen ezért soha meg ne tagadd fajtádat, dolgozzál érte utolsó erődig.- A nép hálás lesz hozzád kedves barátom, bizalmat érez irántad és ezt a bizalmat egyre magasabb szinten nyilatkoztatja ki, ha te ezt a bizalmat valójában kiérdemelted.-

Ezeket a jótanácsokat adhatom neked is, aki majd utódom leszel a néptanítói állomáson és komoly hivatástudattal ~~akarsz~~/akarod szolgálni a nép ügyét.-

3. Mit kapott az iskola a 3 éves és az 5 éves terv során?

7-8 esztendő nem nagy idő egy falusi iskola történetében. A legutóbbi 7-8 esztendőről elmondhatjuk, hogy ez a viszonylag rövid időszak nagy eredményeket hozott iskolánkra. A hároméves és az utána következő öt éves terv éveiben külön gondja volt népi államunknak a jövő nemzedékének, a dolgozók gyermekeinek művelődése.

Az általános iskola megszervezése után habár lassu tempóban is, de megindult az iskolák butorzatfala/felszereléséből/és taneszközökkel való ellátása.- lássuk sorjában, mi mindent kapott a mi 3 tantermes kislétszámú iskolánk az államtól:

A hároméves terv során :

Kémiai kislaboratórium, összesen.....: 230.-Ft-- f érték,
Az I. számú iskolaépület és tanítólakás villamosításával 800.- " --" "

Összesen.....: 2030.-Ft-- f.

Az öt éves terv során :

21 db. Ifjúsági könyvtári könyv. összesen.....: 168 Ft 40 f értékben,
Ásvány-és kőzetgyűjtemény.....: 200 " -- " "
9 db. Ifjúsági könyvtári könyv.....: 116 " -- " "

8 db.Ifjúsági könyvtári könyv összesen.....	: 84 Ft 50 f értékben,
Táblavonalzó, szögmérő.....	: 50 " -- " "
10 db.Ifjúsági könyvtári könyv.....	: 53 " 50 " "
33 db.Kölcsöntankönyvtári könyv.....	: 150 " -- " "
1 db.Földgömb.....	: 500 " -- " "
7 db.Nevelői könyvtári könyv.....	: 54 " 50 " "
6 db.Ifjúsági könyvtári könyv.....	: 65 " 50 " "
17 db.Szakköri füzet.....	: 101 " 50 " "
Burázsia hegy-és vízrajzi térképe.....	: 161 " -- " "
1 db.Iskolarádió.....	: 1180 " -- " "
3 db.Hangszóró.....	: 360 " -- " "
1 db.nagyméretű iskolatábla.....	: 507 " 20 " "
1 db.Rappai-féle számolótábla.....	: 100 " -- " "
4 db.Ifjúsági könyv.....	: 47 " 60 " "
15 db.Ifjúsági könyvtári könyv.....	: 200 " -- " "
1 db.Dia-pozitív vetítógép.....	: 1200 " -- " "
1 db.Micsurin biológiája kép.....	: 200 " -- " "
1 db.köbdeciméter bádogházban.....	: 60 " -- " "
Iskolarádióhoz szerelési anyag.....	: 187 " 50 " "
22 db.Könyvtári könyv.....	: 149 " 90 " "
67 db.Diafilm/oktató/.....	: 335 " -- " "
35 db.Kölcsöntankönyvtári könyv.....	: 155 " 50 " "
4 db.Biológiai felszerelés.....	: 739 " -- " "
A II.számú iskolaépület és tanítói lakás villamosítása:	
	1500.-" -- " "

<u>Ötéves tervben</u>	<u>Összesen.....</u>	<u>8626 Ft 60 f</u>
Hároméves tervben	összesen.....	2030 Ft -- f
<u>Felszerelésben</u>	<u>Összesen.....</u>	<u>10656 Ft 60 f</u>

Épületekben:

I.számú iskolaépületnél a WC újraépítése cca	: 3000.-Ft
II.számú iskolaépületnél <u>nevelői pince</u>cca.....	: 5000.-Ft
<u>Összesen.....</u>	<u>: 8000.-Ft</u>

Épület és felszerelés együtt.....: 18656 Ft 60 f

A fenti adatokból láthatjuk, hogy az állam évről-évre nagyobb összegeket fordított iskolánk felszerelésére, korszerűsítésére. Iskolánk felszerelése azonban nemcsak számszerűleg, de minőség dolgában is lényegesen megjavult. A szakmai felszerelések megkönnyítették a tanterv végrehajtását és előmozdították a tanulmányi színvonal emelését. -Még sok hiány van iskolánk butorizati és felszerelésbeli ellátottságában, ezt a jövő évek tervezési beruházása során kell pótolni, hogy kislétszámú iskolánk a városi iskolákkal egyszínvonalú álljon. -

Az iskola legszükségesebb butorzati és felszerelésbeli

hiánya a következő:

Butorzati hiányok:

A III.sz.tanterembe uj padokra van szükség, mivel a meglévő régi és agyonjavított padok rosszak, méretezésüknél fogva is egészségtelenek. L db.könyvtári, 1 db.szertári szekrény is kell, hogy a kb. 400 kötet könyvtári könyvet és a meglévő fizikai, kémiai és sport felszereléseket rendesen lehessen elhelyezni.-1 db.nagyméretű táblára is szükség lenne, ~~hogy~~ mivel a meglévő oly kicsi méretű, hogy arra egy rendes vázlatot felírni nem lehet, hosszabb számtani feladatot, mértani szerkesztést megoldani lehetetlenség.- A VII-VIII.o. tantermébe 1 uj kályha is kellene, mivel a meglévő kicsiségénél, rossz szerkezeténél fogva a tantermet bemelegíteni ~~képtelen~~ képtelen s állandóan füstöl, amit megakadályozni nem lehet.-

Felszerelésbeli hiányok:

Nincs az iskolában ür-és súlymérték sorozat, mérleg, hiányzik a biológiai, fizikai és kémiai alapfelszerelés. A tornaszerek közül mészórúd, tornapad, ugrózsámoly, nyújtó kellene. A földrajz eredményesebb oktatásához terepszatla, Magyarország domborzati és közigazgatási térképére lenne szükség. Hőmérő, csapadékmérő és iránytű is kellene. -

A hiányzó taneszközök, alapfelszerelések a tanterv végrehajtását igen megkönnyítenék és előmozdítanák a tanulmányi színvonal emelését. Bizunk abban, hogy néhány esztendő leforgásával már a polányi iskolában is ott lesznek azok a felszerelések, amelyek a nevelői munka minőségét emelik és jobb, alaposabb szakképzettségű embereket adnak a termelés számára.-

Mit kapott a község a 3 és 5 éves terv során?

Nagy fejlődést hozott falunkra az 1948-ban kiépült villanyhálózat, amelyhez népi államunk kerek 60000 Ft adott. Ma már kevés ház van a faluban, ahol petroleum lámpással világítanak.-A telefon is a 3 éves terv során lett bevezetve, mely ugyancsak nagy fejlődést és kényelmet jelent a polányi dolgozóknak. Sok potya utat és időt takarítanak meg az emberek, mióta a sürgőstermészetű ügyeket, orvosi segítséget, kórházi betegszállításokat, stb. a telefon igénybevételevel lehet lebonyolítani, illetve elintézni.-

A falu közepén van a Földművelésszövetkezeti bolt izléses berendezésével. Nagy kényelmet jelent az is, hogy manapság már kenyeret sem kell sütni az asszonyoknak, mivel a szövetkezetben hetenként kétszer kapni friss kenyeret, amit Felsőmocsoládon sütnék s kocsival szállítanak át Polányba.-

A faluban már kevés ember van, aki nem tagja a szövetkezetnek. A falu lakossága a vásárlásokat már nem Kaposban, hanem az itthoni földművelésszövetkezet boltjában eszközli. Ezzel ~~csökkent~~ a vasuti költséget, de egy egész napi munkaidőt is megtakarít a vevő. Kaposban csupán a nagyobb ipari készítményeket /gépek, butorok, stb./ vásárolják meg, amik az itthoni szövetkezeti boltban nincsenek raktáron. A bolt forgalma a multhoz képest erősen megnövekedett, ami örvendetes jelenség a dolgozók életében. Az egyes árucikkek minőségében némi javulás mutatkozik, de több ipari készítmény van még a boltban, mely silány minőségű. A selejt áru csak helyet foglal el az amugyis szűk boltban.-A szövetkezetnek italboltja is van, melynek jelenlegi vezetője Horváth Józsefné. Ez is eléggé látogatott hely,

különösen akkor, ha jobb ital érkezik. A multhoz képest itt is emelkedett a forgalom, ami annak köszönhető, hogy a multhoz képest több áru, jobb ital érkezik.

Az iskolában, tanácsházban, és földművelésszövetkezetben és az italboltban is rádió szórakoztatja a dolgozókat. Hetenként egyszer orvosi rendelés, egészségügyi tanácsadás van falunkban. Az iskolásgyermeket évenként többször is megvizsgálják, ezenkívül minden esztendőben ingyenes tüdőszűrő-vizsgálat van a falu valamennyi lakója részére.

VII. Néprajz.

X 1. Építkezés.

A polányi nép vagyoni helyzete tükröződik a lakások építésében. A módosabbak, középparasztok 1600 m²-ől területen, a szegényebb elem pedig 600 m²-ől területen építkeztek. Az 48-as, 19-es háztelkek és az új/1945-ös/háztelkek is 600 m²-ölnyiek. Általában a telkek másik utcára kinyulók, nyílt települések. - A házak hosszában épültek 4-5 m távolságra a telkek szélétől, hogy az eső, hólecsorgása ne a szomszéd udvarában, hanem a gazda saját telkén folyhasson le. A szomszédos házak a falu belterületén szertan vannak egymás mellett, 2-3 ház fekszik szétszórva a falu végén. A kerítés nem zárja be teljesen a telket, a végükön nyitottak, mert a fűvet/telek részben folytatódik, ahova állataikat legeltetni lehajtják.

A kerítés anyaga élősvévény, esetleg deszka, drótkerítést csak néhány gazdánál lehet látni. A ház nem épül ki az utcára teljesen, előtte mindenütt virágoskert van léccel, vagy drótkerítéssel, hogy a nyári portól védve legyen a lakás.

A házak építőanyaga vályog, mivel a helység talaja alkalmas erre. 1930-ig kizárólag vert falakkal találkozunk/60 cm, utána már vegyes építkezési anyagot használnak, téglát alapnak, vályogot falnak. ~~Különösen a faluban~~ Kőalapzatú ház 5 van, téglalapú kb. 8-10, vegyes építkezési anyagból épült kb. 30 ház, a többi vályogból, illetve tömésfalból lett építve. - A kevés kőalapzatú ház magyarázata, hogy nehéz hegyes vidékről/Badacsony/a kő szállítása.

A tetőzetnél más képet látunk. A régi házak zsuppos, nádas fedele eltűnt, s ma már zsindely, pala és bádóg a tetőzet. Palás tetőzet 11, bádóg 1/4 házon van van. A célszerűbb tetőzet mellett még 11 zsuppos/szalmás/ház akad, általában ezek a legrégebbi házak. Kb. 150 éves multra tekintenek. Legrégibb ház György Mihály, Venhardt Imre, Sándor István, Magyar Mihályé. Régiségüket az utcára néző szűk kis méretű egy ablak is elárulja/60x70 cm méretű ablak!/.

A házak építési módjában is megtaláljuk a régi vonást. Az át nem renovált lakásokban mindig elől találjuk az első, a szép szobát, ami csak vendég és halottak számára van fenntartva. Egy szoba

méretei: 4 x 5 x 2,30 méter. Utána hideg-konyha következik nyitott kemencével és kéménnyel, ahol télen a húst is füstölik. Ezt az ujonnan épülő és régi házban is 1940 óta már cylinder ~~kéményes~~ kéményes, takaréktűzhelyes, esetleg téglából rakott tűzhelyes konyha váltja fel. A hideg konyha ugyanis huzatos, egészségtelen és tisztántartása is nehéz volt, ezért tértek át a meleg konyha építésére. Körülbelül 1/4 rész a hideg konyhás lakás még. A konyhából hátsó szobába jutunk, ahol a család télen-nyáron át tartozkodik. A főépülethez épült a kamra, ami részben raktár is, végül pedig az istállót találja. A többi melléképület az udvar hátsó részében van. Téglából, deszkából épült sertés és tyúkól, szabad kemence és szin/félszer/a gazdasági felszerelések számára. A ház előtt épült az osslopos pitvar, ahova lépcsőkön lehet feljutni a legtöbb helyen. A pitart minden szombaton felsározzák a nagylányok. Ilyenkor nem tanácsos férfi népnek végigmenni a pitaron. - A modernabb házaknál üvegezett verandával találkozunk pitar helyett. A polányi ember udvara rendes, bár külön baromfi-udvara nincs. Virágoskerttel díszítik udvarukat, gyümölcsfát/körte, alma, barack, szilva/ia szivesen ültetnek udvarukba. Pince, mivel szőlőmiveléssel is foglalkoznak, minden háznál megtalálható. Ez legtöbbször domboldalba vájt földpince. Nemcsak bor eltartására, hanem egyéb terményeik/krumpli, répa, retek, tej, kenyér, zöldségfélék, stb./tárolására is használják. -

2. Berendezés.

Általános és említésre méltó a lakások berendezése is. A szép/első szoba/szobában falak mellett ágy, középen asztal székekkel, másik fal mellett pedig a szekrény/sifonér/van. - A lakószobában/~~különböző~~ hátsó szoba/a fal mellett az asztal, körülötte a karos padok, körben az ágyak, kászli, amelynek alsó része kendőtartó, felső része tányérok, poharak, evőeszközök elhelyezésére szolgál. A "szűjőszék"/szövőszék/is a szobában áll, de ezen hasznos jószág már csak 1-2 helyen van már meg, pedig nagy kár, hogy a mai fiatalság nem üzi ezt a hasznos házi ipart. -

Jellegzetes a régi házaknál a mestergerenda, könyvek, iratok, néhol kanalak tartására. A szobát fölsikálják sárga agyaggal kender-kóccal, hogy tiszta legyen, mert a legtöbb lakás még földes Polányban. A házak építésében, berendezésében ma már elhagyogadják az eredeti régi szokásokat s áttérnek a magasabb igényeket szol-

gáló modern, egészséges lakásokra.-

3. Népszokások.

Érdekes beletekinteni a polányi nép életébe, szokásaiba születéstől haláláig.-

A gyermekágyas asszonyt a komasszony/katolikusoknál 2-3, az evangélikusoknál 4-10/a keresztelés reggelétől 2-3 héten át paszittal, koma-kosárral látják el. Bőven jut ilyenkor a családnak, nincs főzési gond. Reggelre kávé, süteményt, pálinkát visznek, mert a néphit azt tartja: vizet ilyenkor nem szabad inni, mert nem lesz erő attól. Ebédre tyuklevest, sült csirkét rizzsel, rétest, fánkot, befőttet és 1 üveg bort tesznek a komavékába. Szívesen adnak ilyenkor levest az édesanyának, hogy sok teje legyen. Tortát az utolsó napon viszik el. Minél jobbmódúak a komasszonyok, annál nagyobb bőkezűséggel készítik a paszitot, ami sokszor pazarlássá fajul. Egy-egy paszit 500-1000 Ft-ba is belekerül. Ha 2 vagy több komasszony van, akkor felváltva teljesítik ezt a kötelességet. Valósággal versenyeznek, egyik sem akar lemaradni a másik mögött. A roskadássig megrakott vékát fején viszi a komasszony. Ujabbán a paszitot pénzzel váltják meg. A komaságot nagy tiszteletnek tartják. Ha "komamuramnak" valami ügyes-bajos dolga akad, komája kíséretében. A komák családi ünnepekről/eljegyzés, lakodalom, temetési tor/él nem maradhatnak. Együtt mennek rendszerint vásárra is. Mikor a gyermek 2 éves, akkor a keresztanya "korozsmát" vesz keresztfiának vagy keresztlányának. A korozsma rendszeren teljes ruházatból áll.-

A gyermekjátékok is sok eredetiséget őriztek meg. Régies játékok: a csürög/fatojás, amit 50 cm hosszú deszkára állítottak a tompa végével s bottal igyekeztek messze távolságból elhajítani/. Elsős időben kedvenc játék a pénzezés/~~penézés~~/volt és ma is az. 50 cm ferde helyzetű deszkáról leeresztették a pénzt a deszka alján lévő elkerített várba. Ha bejutott, sikertelen játéknak számított. Ha elkerülte a guruló pénz a várat, akkor a társak pénzét ha mellé gurult bemérték 15 cm-es mérőszalaggal. Ahányat érintett, mind megnyerte. Lányok játéka a "güncsezés"/kavicsoszás/volt. E játékok tünedezőben vannak. Helyüket más társasjátékok foglalják el: stukkozás/labdajáték/, "áp"/záp/tojás, sánta-iskola, légipuskázás, futbalozás, rablásdi. A gyermek egyéni játéka is modernizálódtak. Autó, bicikli, tekejáték, építőkocka, főzőcskézés.-Játékaiknál a ~~záp~~ dalos játékok

/a lányoknál/ is számításba jönnek, ezek a népdalok maradványai.
Pl. Karikázás. A játék kezdés: kiolvasó mondókával történik. Mondókák:
Ec, pec, kimehecc, te meg kislány bejöhetesz,
Csörlőre, csattogóra, anygom asszony ablakára zsupsz!

A felnőtt ifjúság körében is megtaláljuk a társas, mulatságos szórakozásokat. Szeptember végén, október elején születi körmenetet tartanak. A legények mindenféle jelmezben dobszóval, lovasbandériummal, kocsifogatokkal, bohóc és köszörüs menettel végigvonulnak a falun. Minden 50-100 méterre friss híreket, rigmusokat hirdetnek. Pl. Goszler bácsi szemüveggel aludt. A felvonulók ~~jár~~ bíró, bírónét is választanak maguk közül, ezek szépen kiöltözve, diszes kocsin foglalnak helyet. A csósz régebben puskásan ült az utolsó kocsin és időnként nagyokat durrantott. A magyaros ruhába öltözött lányok kocsikon ülve, egész uton vig dalokat énekeltek. A menet az egész falut bejárva a bál színhelyére tért vissza, ahol zöld ágból készített sátorban szőlőfürtök lógtak, ézines papírok/régebben lámpionok/lengedeztek. A sátorban külön szőlőcsószók ügyeltek fel, hogy a szőlőt senki el ne lopja. Ha valakit rajtakaptak a lopáson, a bíró által kiszabott pénzbírsággal sújtották. Éjjel a szőlőfürtöket csómokba kötve ~~el~~ a többigérőknek elárverezték. Az így bejött pénzből a báli kiadásokat/zenedíj/fizették ki. A napot reggelig tartó vig ~~mulatság~~// mulatozás fejezi be.-

Fehérvasárnap a lányok egymásnak, és a legényeknek u.a. komatálat küldenek. Egy tányérba sütenényt/fánkot/, 1 üveg bort, 4 himes tojást tesznek s ezt elküldik valamilyik leánynak, legénynek. Ez megnézi a tányér tartalmát, a bort elfogyasztja/ha legény/, vagy kiönti/ha lány/, az üveget saját borával megtölti s pénzt tesz a tányérba, azután visszaküldi. A komatál küldés után az illetők egymást komának/ hívják, s ez némileg kötelek arra, hogy később egymást keresztkomaságra is meghívják.-

Száz játéknak, ünnepnek és mulatságnak is egy a vége: a házasság. A lakodalom is több napos a módosság szerint. Kezdeté a vacsora. Étrendje a következő: marha és "tikleves", husoskáposzta, tyuk, sertés és marhasült savanyúsággal, pörkölt tarhonyával, rizszel, 4-5 féle rétes, dióspatkó és likas kalács a "perec". Azután jön a sokféle torta. Vacsora után van a menyasszony-kikérés. Násznagyoktól kéri ki az első vőfény. 3 gyertyát az ujjai közé fogva így

kéri: *Kérés/Alázatossan* "Muzsika szól hangosan, kérem alázatosan, kerítsék ki karomra a mi menyasszonyunkat, násznagy uraim!"

Táncol a menyasszonnyal, közben tartja a gyertyát. Jelentősége az égő gyertyának: Az ifju egész életén át olyan vidám legyen, mint amilyen vidámsággal lobogva égnék a gyertyák. A menyasszony kikérését az első koszorúslány és második nyoszolóasszony kikérése és tánasköveti az elhangzott rigmussal, illetve nótáival. Éjfél előtt következik sorra az új menyecske táncoltatása. Az anyós tartja a tányért, abba tesszik számára a pénzt. Ebből vessi meg az új asszony, amit akar. Valamikor a német menyecskék malacokat szoktak belőle venni, mint a nép tartja, mindjárt gazdálkodtak. -Éjfélnélkor feketekávé, torta, aprósütemény, hideg pecsenye kerül fogyasztásra, de sok helyen friss kocsonya is asztalra kerül, amire a násznép újból jól tud inni. A tortát mindenki maga veszi ~~szívesen~~ és eszi is meg. Lakodalom harmadnapján a gazdasszonyok összejönnek tisztogatni, meszelés, sikálás, mosogatás, takarítás megy naphosszatt. Ekkor történik az összehordott edények szétválogatása és hazaszállítása is. A lakodalom nagymennyiségű ételéből ekkor kúdenek szét kostolót a rokonoknak, ismerősöknek. -

A halotti torta már kevés helyen ülik meg. Ilyen alkalomra az ételeket rendszerint a szomszédok és rokonok készítik el. Éjjel a halotthoz virrasztóba mennek, ahol sirató énekek és suttogó beszélgetés mellett töltik az éjszakát. -

A disznóölés is családi ünnepnek számít. A szomszédok és rokonok segítségével folyik le a nagy esemény. Az a szokás, amíg a disznót széjjel nem szedik, senki nem eszik. Annál sürűebben járja ~~azok~~ a jó szilva és barack-pálinka, ami a csikorgós hidegben kimelegíti a szabadban foglalkozókat. -Ebédkor azonban gulyásleves, sült húspárolt káposztával elmaradhatatlan. Este disznótoros vacsora van. Hurka, kolbász, töltött káposzta, hájas pogácsa jön sorra. Ilyenkor történik a töltelék/ kolbász, hurka/ elbirálása is. A disznóölés alkalmával a szalonnát megabálják, ennek a levében főzik meg a kukoricakását. Tányérokra raknak belőle, tetejét meghintik tepertővel s viszik szét a rokonoknak, ismerősöknek, szomszédoknak. Érdekes szokás, hogy a hájat több helyen sóval összegyurják, összegöngyölgetik, hártába bevarrják és felfüstölik, majd a présházba viszik, hogy a szőlőben dolgozva találjanak a kenyérhez ennivalót. A szőlőbe csak kenyeret visznek, megpi-

piritják az ott talált hájjal bedörzsölik /néha avasan is/, ez a "hájas kenyér". A bor persze nagyszerűen csuszik ezen énnivalóra.

Nyársdugás ősi és elterjedt szokás a disznóöléssel kapcsolatban. Ez alkalommal a házhoz beállítanak a "nyársdugók". A legények vagy gyermekek egy ágas fát/10-20 cm-es oldalágakkal/dugnak az ajtó vagy ablak közé e bekiáltással: Itt a nyárs! A nyárs egyik ágára levelet tesznek, tréfás, sokszor durva és sértődésre okot adó izléstelen szöveggel. Hirtelen bezörgetnek, mire a kilépőnek ölébe hull a nyárs. A nyársot, ha medérdemli, bent felűzdelik hurka, kolbásszal, főleg ha gyermek küldte. De nemritkán csontot, sült tököt is tesznek a nyársdugók bosszuságára. A házbeliek ezután lesik, vajjon ki jön a nyársért, mert fontos, hogy úgy tűnjék el, hogy az érte jövőt föl ne ismerjék. Ha a nyársdugót elfogják, vacsorához ültetik s nagy dicsőségükre nevetnek rajta.-

De lássuk ezek után egy gyermeknyársot.

" Kedves házigazda, úgy hallottam disznót öltek,
Számomra kolbászt, hurkát töltöttek.
Messze utról jöttem, igen megéheztem,
Jöttem Turók vármegyéből, árva mangalicáról.

Megéreztem e szagot és itten én is föl
/disznóölés legjavából/ akarok.

Háziasszony tutyijával belelépett a hasába...
/hasonló tréfák a ház többi lakójára is/."-

Bucusu:

A vendég és rokonlátás ideje. Szégyenszámba megy, ha ilyenkor nincs vendég. A legszegényebb is messze erején felül költ ez alkalommal a jó étel, italra. Hetekkel előbb hizlalják a sok kacsát, ludat, sütik a réteseket, bábos kalácsot. A mulatozás, jó élet, eszem-iszom két napig tart. A vendégek csak harmadnap mennek haza, mert a sok húst el kell fogyasztani. November közepén/Szent Márton-bucusu/van a bucsu, amikor már új bor, új kenyér, hizott liba, stb. kerülhet az asztalra. Mynka sincs ilyenkor már a mezőben, mivel bucsura minden külső munká-

val elkészültek a polányiak. Így nyugodtan mehet a bucsui mulatozás.-

Luca-nap is nevezetes, főleg a gyermekek életében. Ekkor van a "kotyulás". Korán reggel a gyermekek egy hasáb fával a kezükben elmehetnek a családokhoz és ott a fára ülve, vers elmondása közben kívánják, hogy a tyukok jó tojók legyenek, sok zsír, vastag szalonma, bor, buza, egészség legyen. Mindezen jókívánságokat mókás versben mondják el. A kotyulás elején ezeket mondják:

"Kity-koty gelegonya kettő, nekem is van kettő...

Ketők lányának akkora csöcse lögyön, mint a bugyogós korsó..

Annyi csibéje lögyön, mint rétön a fűszáll, égön a csillag...

Ketőknek annyi bora lögyön, mint kutban a víz,

Ketők disznójának olyan vastag szalonájja lögyön, mint a mestörgerenda,.....

Minden sor után felhangzik a refrén:

Kity-koty gelegonya kettő, nekem is van kettő."

A kotyulás befejeztével a házi asszony kukoricát szór a kotyuló fejére, hogy a tyukok jó tojók legyenek. Ezután a gyermekek ajándékot kapnak, rendszeren pénzt, diót, aszalt gyümölcsöt, cukrot.-

Aprószentek napján korán reggel fűzveszéből font korbáccsal a gyerekek a kotyulós házakat, a legények a lányos házakat keresik föl és a család tagjait korbáccsal ütögetve minden jót kívánnak.

Ütögetés közben ezeket mondják:

"Hála Isten megértük az aprószentek napját,

Adja az Isten, hogy többet is megérhessünk,

De ne ilyen buban, bánatban, hanem örvendetes napokkal.

Friss légy/felnőttnél magázva/, jó légy, egészséges légy,

Keléses ne légy, Jó sütő-főző légy, ha vizért küldenek

bort hozz, jó varró, jó mosó légy, engödelmes, szófogadó

légy, podvás ne légy, stb."

A legény a lánynak természetesen mást is mond s közben erősen odaüt a korbáccsal, mire a lány sikoltozva, nevetve elfut. A korbácsolás az utcán is folytatódik. A férj a feleséget, nagypó a nagyanyót, legény a lányt e napon végigkorbácsolja s jókívánságokkal elhalmozza.- Szép szokás ez, amit kár volna abbahagyni.-

A kukoricafosztás a fiatalok és öregek kedvenc találkozója.

A fosztás alatt az öregek mesélnek, háborus történeteket mondanak a fiatalságnak, majd különféle tréfákra, viccekre kerül a sor. Amikor ebből

is kifognak, a lányok, legények nótára gyujtanak. Ha régi a dal, az öregebbek is örömmel dudolják, ha új, akkor pipára gyujtanak s csendben hallgatják. A munka befejeztével kenyeret, diót és kácsot ad a gazdasszony, a gazda meg borral kínálja meg a fosztókat. A borosüveg persze fosztás közben is körben jár, hogy a munka serényebben menjen. Evés után előkerül a harmonika s kezdődik a tánc. Éjfélnélkor bucsut vesznek a házi gazdától s kik-ki hazamegy.-

Hasonló ehhez a tolifosztás és szotyola/napraforgó/verés is. A fonó 1908-1910-ig állott fenn, kár, hogy jelenben ez a szép szokás nincs meg.-

4. Étkezés, ételek elkészítési módja.

Falunk népe szereti a jólétet. Napjában háromszor étkezik. A főétkezés nyári időszakban munka idején este van. Reggelire legtöbb házmál elmaradhatatlan a pálinka, szalonna zöldhagymával, paprikával. Volt németajku családoknál reggeli télen krumpli, a húst eltartják nyárra, a munkaidőre. Náluk az u.n. svartli az új disznóvágást is megéri.-

Délben munka idején húst, tojást fogyasztanak. Ebéd, illetve vacsora este a leggyakoribb ételekből áll. Tésztaleves: Krumpli, hagyma, zöldségféle megfőzve, zöldséget kiszedik, tésztát főznek bele.- Sós pogácsa: Lisztbe fagyos zsírt tesznek, sót, paprikát, majd bőven vízzel összegyurják, 10-12 cm-es átmérőjű rózsaszinű korongokat formálnak, kemencében sütik.- Hajtóka: Meggyurt tésztát vékonyra kisdorva meghintik fűszeres sült káposztával, összehajtva darabokra vágják és tepsiben kisütik. A család kedvelt étele.- Piskura: Krumplival összegyurt tésztából 5 cm-es darabokat vágnak, piritott darába vagy zsemlyemorzsaiba forgatják.- Gánics: Meghámozott főtt burgonyát összetörve liszttel főzik, zsíros kanállal kiszaggatják, hagymás vagy tejfeles zsirral tálalják.-

A felsoroltak az egyszerű, gyorsan készült nemzeti ételek. De járatos a finomabb ételek, hus, tésztafélék, sütemények elkészítésében is a polányi háziasszony. Egy lakodalom, bucsu, keresztelő, szüret fényesen igazolja ezt.-

5. népművészet.

A polányi nép lelkületét kiolvashatjuk nemcsak szokásaiból, hanem művészetéből is. A somogyi pásztornép faragóművészete igaz ma már itt-ott található csak meg a faluban. De amint mondják arégiek, tikrest, lapickát, állótükröket, karikásnyeleket, cifra pásztorbotokat, képrámákat faragtak. Egy ilyen képráma a még ma is élő és faragással

foglalkozó 60 éves Czarth József képrámája. Nevezetessége, hogy egy darab kemény/dió/fából van kifaragva. A gesztenye díszítő faragásos minta a jó ízlést és szimmetrikus elhelyezést, a kiváló ősi tehetséget mutatja. Háztartási eszközöket, kádár munkákat is készít a mindentudó Czarth bácsi. Téli időben, mikor már a mezőgazdasági munka megszűnt, foglalkoznak házi iparral. Szakajtót, vékát/kosár/, seprőt is fonnak, kötnek többen a faluban. A festészet is divik. Juhász János és Hederics József /16 éves/ tájképfestésze említésre méltó. Az asszonyok rozmaringos zsebkendőket, ing gallérokat varrtak. Télen, mint régen is, kender és gyapju fonással, kötéssel foglalkoznak.-

6. Népviselet.

1900-as évekig férfiaknál posztónadrág volt eől lelogó nyelvvel. Elienzéki nadrágnak is csufolták. A nadrághoz rézgombos vagy zsinorral összefűzött mellényt hordtak, csipkés, rozmaringos, magasnyaku inggel. A mellényhez fekete nyakkendőt vettek, halottnak is kötötték.-Nyári viselet a bő gatyá volt. Sokszor szombat éjjel rakták be az asszonyok. 6-7 méter anyagot rakásokba szedni művészet volt. Versenyeztek is az asszonyok, de kihuzta magát a férfi is, ha dicsérték szedett gatyáját. Persze a dicséret az asszonynak szánt. Télen subát hordtak báránybőrből. Bokáig ért, ujjatlan, kívül bőr, belül szőr. Hidegben szőrös felét fordították befelé, nyáron megfoditva. Nagy melegben fej alá is tették vankosnak, hogy ne mo lyosodjon. ~~Be~~ Bekecsét még ma is hordanak.-

A nők ráncos szoknyája muszlin blujzzal, babos kötött harisnyája ma már feledésbe ment. Lábbelijük a tutyi volt, amit még ma is hordanak. A német anyanyelvűek facipőt, klumpát használnak. A népviselet, amely még néhány évtizeddel ezelőtt eredeti volt, ma rohamosan elveszti jellegét és a város ruházatához hasonul. Férfiak és nők egyaránt az általános divathoz alkalmazkodnak. Az állami áruházakban minden időszaknak megfelelően megjelenő gyapjuszövetek, divatos selymek, ~~vagy egyenes ruhák csont, fagomb diszítéssel, ujjatlan vagy japános, esetleg kartonok a ruhák anyaga. Divat: szabott vagy egyenes ruhák csont, fagomb diszítéssel, ujjatlan vagy japános, esetleg hosszú ujjal. Télel bundát, kabátot visel férfi és nő egyaránt. Hajviselet a város hatására levágott és fodrász üzemben géppel fűtött /danérozott/ hullámos haj.-~~

7. Népünk dalai:

Mint a népviselet, ezek is lassan feledésbe mennek. Egy-egy szüret vagy lakodalom alkalmával csendülnek csak a nép ajkán fel

a régi betyárvilág, 1848-as forradalom dala. Kedvelt betyárdal:

1.

A becsali híres csárda,
Betyárokkal körülállva, de kár, de kár.
Azér van az körülállva,
Mer a zsandárookra várnak, de kár, de kár.

Iszom a bort, rugom a port,
Olelem én a szép asszonyt,
Szép asszonynak ábrázattya,
Vitt engem a bubánatba, de kár, de kár.

Ha meghalok jó emberek,
Anyám mellé temessetek.
Ha megbántottam életembe,
Majd megbocsát fönn a mennybe, Iszom a bort..stb.-

2.

Esik eső, szép csendesen csepereg,
Csali Pista a kocsmába kesereg.
Kocsmárosné, bort hozzon az asztalra,
Legszebb lányát állítsa ki reportra.

Édesanyám én a posztót nem állom,
Onnan alul jönnek már a betyárok.
Csali Pista nem vette azt tréfára,
Fölugrott a keselábu lovára.-

Kis pej lovam vigyéi el majd messzire,
Bakony erdőnek a tulsó szélére.
Lovam lába elakad a felhőbe,
Csali Pistát így fogták el örökre.

Azt az egyet tudtam volna megérni,
Hogy a fiam lovon tudjon megülni.
nem nevelem se papnak se zsványnak,
Fölnevelem utonnálló betyárnak. / Sekoli János ajkáról/.

3. Népünk tánca.

Hagyományos tánc nincs, az ifjuság körében modern táncokat járnak, pl. fox-trott. De sikerült 60-70 éves táncokat eljártni és összegyűjteni az öregektől. Ilyen a Komámasszony-tánc.

Szöveg:

Komámasszony hogy a tojás?kettő öt krajcár,
Lépjünk egyet, no még egyet, kettőtvelőre.
Oldalgóst is, meg vissza is forduljunk egyet,
Sári ludmáját evett, attól megbetegedett szombat este.

Párosan járják, 2 lány vagy 2 asszony tánca.

A tánc leírása: Helyben állva, csipőre tett kézzel kérdezi az egyik:

Komámasszony hogy a tojás stb.-

2 lépés előre/lépjünk egyet, no még egyet/.

3 lépés előre/kettőt előre/,

Ingó kifelé, majd befelé/oldalgóst is meg vissza is/,

1 magánforgó/forduljunk egyet/,

Körben páros forgás libbenő lépéssel a dal végéig.-

Alábbi tánc neve ismeretlen.

Szövege:

Fáj a kutyámnak a füle,
Belebujt a fülemüle.
Ördög bujjék a fülemülébe,
Mért bujt a kutyám fülébe.

Tánca:

1 tétovázó előre, bokázó,
1 " " "
1 magánforgó szembe, bokázó,
1 " előre, bokázó.

Duda, tambura, cimbalom, furulyaszó kísérte a táncdalokat. Cimbalmon még ma is játszik bálokon Sárdi Ferenc borbély, hegedűs: Csécs Géza postás, harmonikás: Vogl János. Idősebbek közül: Viola Géza tárogatos, Csécs Ferenc cimbalmos. - Ujabban már Kaposból jönnek ki népi zenészek, lakodalmakra pedig Ecsényből, Bonnyáról, Hácsról szoknak átjönni fuvós zenészek. Az utcán trombitálni, a szobában hegedülni szoktak.-

9. Népnyelv.

Polány a dunántúli nyelvjárás területébe tartozik. Jellemző beszédére, hogy a kettős mássalhangzót egyenek ejti ki, pl. etem, világá. Az ö, ő helyett u, ü használata így hangzik: ustor, uan/olyan/, hunnan, kü, lü. Néha az i helyett ü-t használ: cüpő, üng. A szó belsejéből az l hang kiesik: főd, vót, óma, szóma, száva, óba/ólba/. Gyakori a részleges hasonulás a birtokos ja-je személyrag használatánál: kalaptya, várgya, kaptya. A felszólító mód használata: aggyá, segéllye, stb.-

Tájszavak: topor, /balta/lajtergya/létra/, isztergya/eresz/, neszez /lármáz/, ergye/menj/, mén/megy/, güecs/kavics/, véka/kosár/, réjja/ki-sirta/, findzsa/bögre/, gyütem/jöttem/, pitar, stb.-

Szólásmódok:

Nekineszül az idő/fergeteg lesz/, orcájába szalad a vér/meg-mérgesedett/, dologté nap/hétköznapi/, ókor/néha/megcsökött/kicsi maradt/borsó/bab/.-

Párbeszéddek:

- Há vót ke körösztapám?
- Mögnéztam a kukoricát mög a krumplit.
- Hát milenek?
- Ülég szépek.

Közmondások:

Mig a szólásmódok és beszélgetések a nép mindennapi életébe engednek bepillantani, addig a közmondások a nép gondolkozásmódját tükrözik vissza. Legismertebbek, legelterjedtebbek a következők:

- Kifogyott, mind jádi pap az imádságból.
- Retek reggel méreg, délben étek, este orvosság.
- Gyomorban van az ember jókedve.-

10. Babonák.

Legfontosabb babonák a betegséggel, állatokkal kapcsolatosak. Elsősorban a gyermekeket szeretik gyógyítani és óvni. Lássunk ezekből néhányat:

A megszületendő gyermekből hogy a rossz szellemeket elűzzék, fokhagymát vagy kést tesznek az anya ágyába. Ha a meglévő gyermeknek esik baja, a javasasszony azonnal megönti viasszal. Ez abból áll, hogy a beteg gyermek feje fölött egy tányér tiszta vízbe forró viaszt öntenek s a lehullt viasz alakjából következtetnek a betegségre. Attól is óvják a gyermeket, hogy szemmel meg ne verjék. Ezért piros szalagot kötnek a gyermek nyakába. Ugyanezt teszik a növendék marhával/borjuval/ és a fiatal gyümölcsfával is. Állatok közül a tehénnel, tyukokkal, apró férgekkel kapcsolatban van a polányiaknak, mint szláv eredetű népek felfogása. Hogy korán legyen kotlós, a gazdasasszony Luca napján későn keljen fel s a lucanapi kotyulófával a tyukok helyét vergesse meg, így tartják. -Ha kakasokat akarnak, férfi kalapba teszik a tojásokat s napkeltének fordulva ültetik, jércénél napnyugtának kell fordulni. -Ha az állatokat először hajtják legelőre, az istállóból kijövet tojást és kötényt tesznek az ajtóba. A tojás a pásztoré lesz, a kötény pedig arra való, hogy az állat szokjon haza. Borjut eladáskor megetetik kenyérrel, melybe édesanyja kis csomó szórét tettek, hogy ne réjja vissza gazdáját. Hogy pedig rugós ne legyen a tehén, az első borjazáskor a tehén fölött férj és feleség megcsókolja egymást. /A csók- szelidség/-

A felnőttek betegségével kapcsolatban szokásos, mikor valaki először látja meg az ujholdat és a hold felé fordulva elsorolja be-

tegséget, közben azt a helyet hol a fájdalmat érzi ujjával 3-szor bekeríti s közben ezt mondja: Uj hold, új király, hívnak engem vendégségbe, de én oda nem megyek, elküldöm a fogfájásomat/vagy más betegséget/. Akkor betegsége elmúlik.- Persze ez nem teljesül be, ~~nyíri~~ a fájós fog továbbra is kínozza a szerencsétlen halandót mindaddig, amíg azt ki nem huzatja orvossal.-

A lidérc és boszorkányfelfogás is él a nép lelkében, de csak az öregekében. A fiatalság látva a valóságot, megveti a szellemi hiedelmeket s azt tartja igaznak, elfogadhatónak, amiről személyes tapasztalata alapján meggyőződik, tehát a realizmus embere.-

A régi polányiak igen babonások voltak. Öregektől hallottam a következő babonákat:

Pünkösdkor nem ettek metélt tésztát, hogy a kender ne legyen futókás. Vendel napkor baromfit kell vágni a szent tiszteletére és akkor a dögvész elkerüli a baromfiakat.- Még ma is szokás, hogy husvétkor sonkát, tojást, tormát és kaácsot szenteltetnek. Husvétkor a régiak csupán főtt sonkát és tojást ettek, hogy ne legyenek torokfájósak. Este tejet nem szívesen adnak ki, ha mégis adnak, úgy pár szem sót tesznek bele, hogy a tehén el ne apadjon. Összenőt/ikres/gyümölcsöt nem szabad lánynak megenni, mert akkor ikreket szül. Aki tökmagot eszik, feje tetüs lesz. Ha a legény szülei ellenére nősül, azt mondják, hogy vak csibét etettek meg vele a lányos háznál. Ha a husvéti szenteltet hozták Gesztiből, siettek haza, mert aki előbb hazaért, az korábban aratott. A kocsisok persze egymással versenyezve hajtottak az uton, hogy utolsók ne legyenek. Ilyenkor aztán sorban borultak föl a gödrös utakon. A szentelt pedig a földön hevert.- Kenyér sütéskor a maradékból egy kis kenyeret u.n. pompost sütöttek, melyből a gyerekeknek adtak enni, hogy szép bajuszuk nőjön. Pénteken nem jó kenyeret sütni, mivel az szerencsétlen nap. Tojást ültetésre csak akkor kapni, ha a gazdasszony már ültetett, különben elviszik a szerencsét s nem lesz csibe.- Nagypénteken nem raktak a régiak tüzet/még ma is vannak ilyenek/, mivel ellenkező esetben sok féreg/bolha, tetü/ lesz a házban. Újévkor malacot kell enni, ami szerencsét hoz a ház népére. Ha utközben nyul fut át az uton, szerencsétlenség történik az utazókkal. Kéményseprővel találkozni szerencsét jelent. Lakodalom napján a vőlegény és menyasszony előtt dupla/két/tányér van, hogy a fiatalok el ne váljanak egymástól. A vőlegény fején ~~nyíri~~ ~~nyíri~~ kalap legyen, különben ~~nyíri~~ ~~nyíri~~ lakodalom ebédjén, vacsoráján kalap szokott lenni, különben egész életében papucs-kormány alatt áll/az asszony lesz az ur a házban/.- A virágvasárnapi megszentelt barkát a padlás ragaljában kell elhelyezni, különben a ménkü belecsapp a házba és az elég.- Aki sok sült tököt eszik, nem lesz torokfájós. A gyerekeknek piros almát kell enni, hogy mindig egészséges legyen.- Újév napján nem szabad pénzt kiadni, mert akkor egész

évben pazarló lesz az ember. E napon korán kell kelni, hogy egész éven át friss legyen az ember. Aki e napon savanyut eszik, egész évben szomorú lesz élete. Ha az újévi fánk dagadt lesz, akkor az esztendő szerencsés lesz. - Luca napján nem szabad varrni, mert a tyukok nem lesznek tojósak. - A két karácsony között/karácsony és újév között/ nem tanácsos kenyeret sütni, mivel ellenkező esetben a családból valaki meghal. - A húsgyökéddi képoszta maradékát nagypéntek reggelén megetették a dísznókkal, hogy azok gömbölyűek legyenek. - Hamvazószerdán nem szabad zsírosat enni, mert akkor az ördög elviszi az embert. - Hamvazószerdától húsvétig csak tökmagol/sajjal fűztek a régiek. -

A faluban ma már csak 1-2 asszony van/Sekoli Juli néni és ~~Béla~~, akik hisz a esodás erőiben és rosszalását fejezi ki, ha a fiatalság fejét rázza és kineveti őket. A felsorolt babonák közül egyikben sem hisz már a polányi nép, de mégis lassan felgöngyölíti el azokat. Ha sorra jöbnek az ünnepek, külöleges napok, szívesen felidéznek, elmondják a fiataloknak a régi babonákat, hogy ezzel felidézzék a múltat, az ősi szokásokat, a régi kedves emlékeket. A fiatalság persze kíváncsian meghallgatja ezeket a rég letűnt néplélektani adalékokat, világfelfogásokat, de komolyságot csak azért mutatnak a mesélő öregek előtt, hogy az öreg babonás nagymanák meg ne haragudjanak a fiatalokra, akik a mondóka után mosolyogva és hitetlenül rázzák fejüket az öregek nagy bosszúságára. -

Én is csak azért soroltam föl a sok babonát, hogy egy kis érdekességgel szórakoztassam a mai fiatalokat, akik mosolyogva olvassák a régi polányi babonákat. -

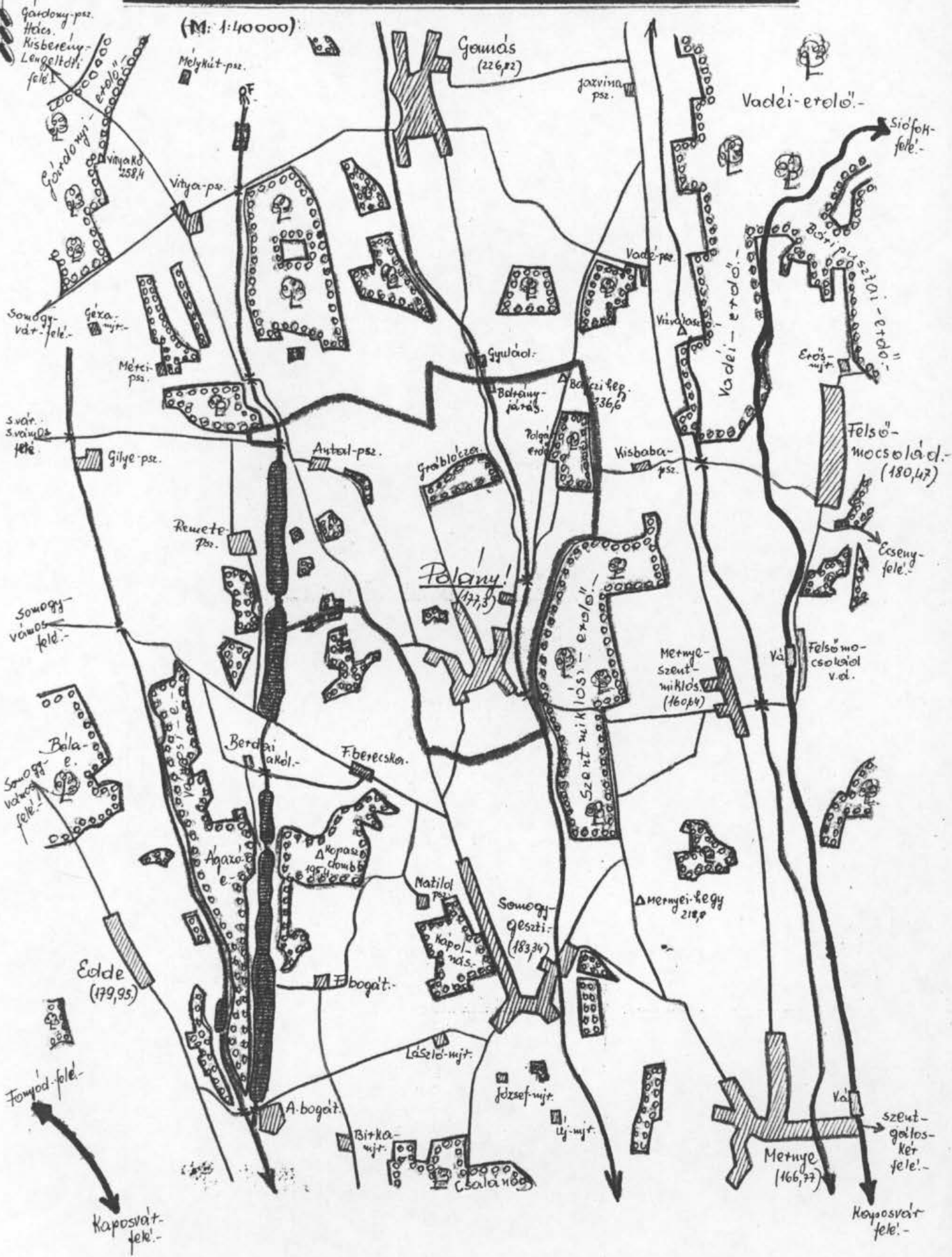
Ha valaki még ezeken kívül újabbakat is tud, jegyezze fel és adja át az iskola mindenkori igazgatójának, aki újabb csokorba gyűjti azokat, mint tanulságos adalékaikat a régi polányi népléleknek. Kinevetni való feljegyzések ezek, de alapjában mégis értékesek, hiszen egy rég letűnt világfelfogásnak, hitnek a töredékeit jelentik ezek a babonák. Az öregek annyira tiszteletben tartották ezeket a hiedelmeket, babonákat, hogy csak nagy könyörgésre voltak hajlandók azok elmondására. -

E tekintetben magam is fiatalnak érzem magamat, de ha rajtam állna, úgy megbizást adnék arra, hogy a falu néptanítója házról-házra járva írja össze a faluban lévő régi és jelenleg is érvényben álló hiedelmeket, babonákat, amelyek ételkkel, étkezéssel, ünnepekkel általában mindennel kapcsolatban szövegeződnek. Ezekből lehetne összeállítani, megírni az illető falu népének lelkületét, világfelfogását, hitét, egyszóvalva a falu régi történetét, amely végeredményben nemcsak muzeális és néprajzi értéket képviselne, mint egy régi ruhadarabnak, faragott fának, csrépnek vagy mozaik képnek a maradványa. Ezekből persze nem tanulságokat akarunk levonatni a fiatalok épülésére, hanem csupán néprajzi, néplélektani tanulságokat, amiket megőrizni, fenntartani minden korban értéket jelent a kedvesség, tanulság

POLÁNY ÉS KÖRNYÉKE.

(M: 1:10000)

Polány!
(1773)

Gombás
(226,92)

Felső-
mocsolád.
(180,47)

Edde
(179,95)

Somogy-
Geszti:
(183,34)

Metnye
(166,77)

Fonyód-fele.

Kaposvár-
fele.

Kaposvár-
fele.

szent-
gáspár-
ker-
fele.

POLTANY

birtokrészlevezési vázlatja.

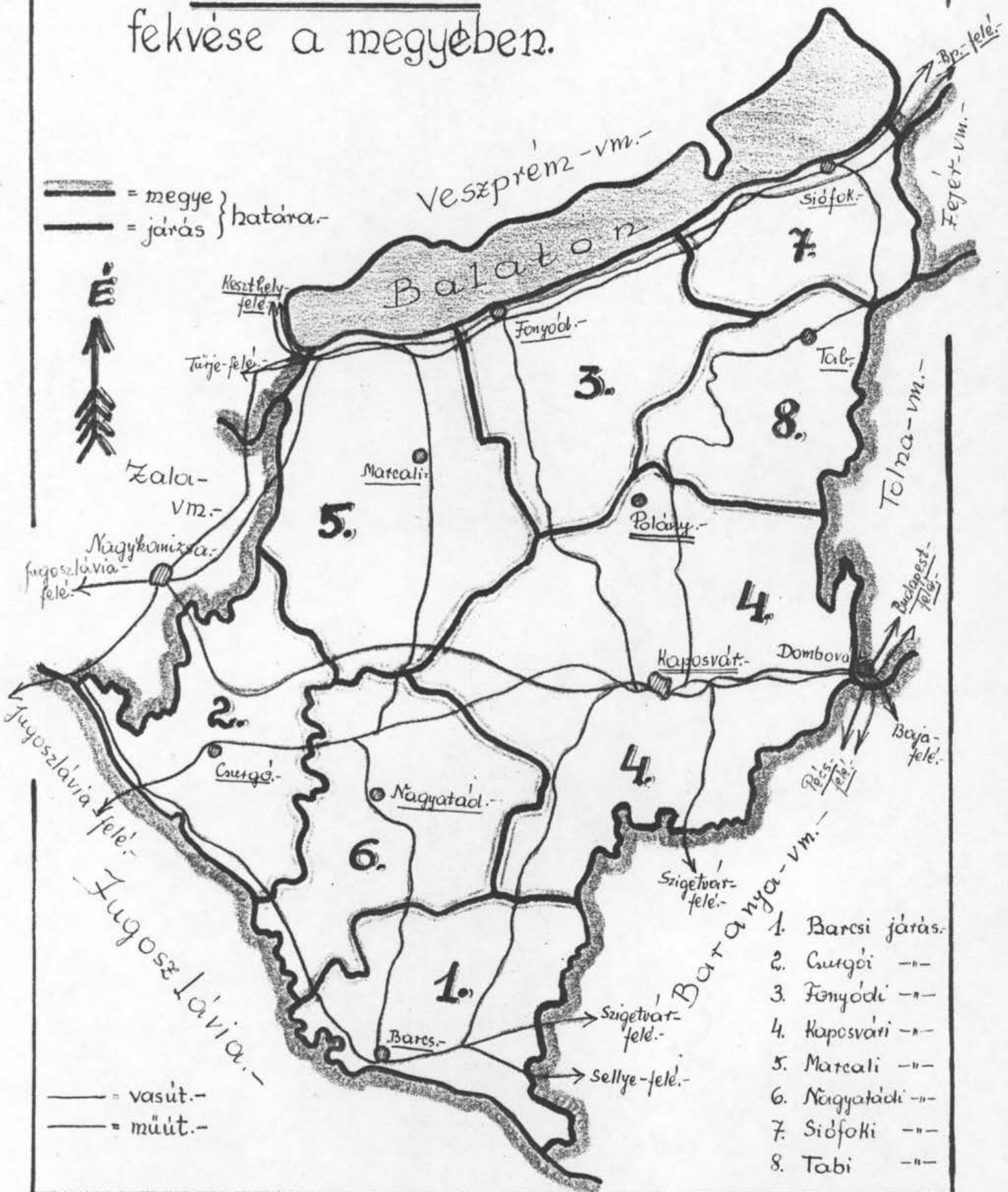
Éülők neve:

1. Beltelkek.-
Puzta ut egyház nyugati
2. Grábléxai
3. Nagy árpás
4. Grábléxai.-
5. Jéltés alyai rét.-
6. Zehérföldes kúti
7. Malomvári cölja
8. Király berek
9. Sztök alya.-
10. Ulinerai
11. Kis hegy
12. Börsöngyi
13. Gyllai
14. Ftataivári
- 15.

POLÁNY

fekvése a megyében.

————— = megye } határa.-
 ————— = járás }

1. Baresi járás.
2. Curgói —
3. Fonyódi —
4. Kaposvári —
5. Martali —
6. Nagyatádi —
7. Siófoki —
8. Tabi —

————— = vasút.-
 - - - - - = műút.-

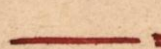
POLÁNY

fekvése a megyében.

 = megye } határa.-
 = járás }

- 1. Baresi járás.-
- 2. Curgói —
- 3. Fonyódi —
- 4. Kaposvári —
- 5. Marcali —
- 6. Nagyatádi —
- 7. Siófoki —
- 8. Tabi —

 = vasút.-
 = műút.-

POLTNY

birtokrészletezési vázlatja.

Dűlők neve:

1. Beltelkek.
2. Puzota st. egyház nyugati
3. Gyömlösvai
4. Nagy árpás
5. Gyömlösvai.
6. Jóltes' oljai rét.
7. Tekerföldes feüti
8. Malomsávi olja
9. Király berek
10. Szőlők olja.
11. Ulinovai
12. Kis hegy
13. Bönyösöngyi
14. Gyllai
15. Határsávi

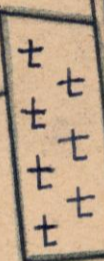
POLÁNY

-KÖZSÉG ALAPRAJZA-

Pusztai szt. egyház nyugati dűlő. (szántók.)

Új-telep.

Kertek.

Grábóczyai dűlő. (szántók.)

Nagy arpa. (szántók.)

Gamasz-fele.

Pusztai dűlő.

Felsőmocsolád fele.

Rakózi kő.

Malomak.

Börzsönyi dűlő. (szántók.)

Kertek.

Csigáspart.

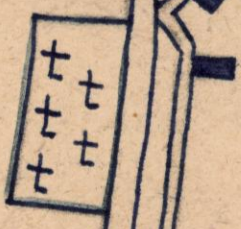
Sűrűkút-vize.

Gelencset domb.

KIRÁLY (Ret.) BEREK.

Malom sűrű-aja. (szántók.)

Új-hegy. (szőlők.)

Ulin cöl. (szőlők, szántók.)

Szőlők alya. (szántók.)

Metnyeszentmihályi erdő.

Somogyeszi fele.

Metnyei híd.

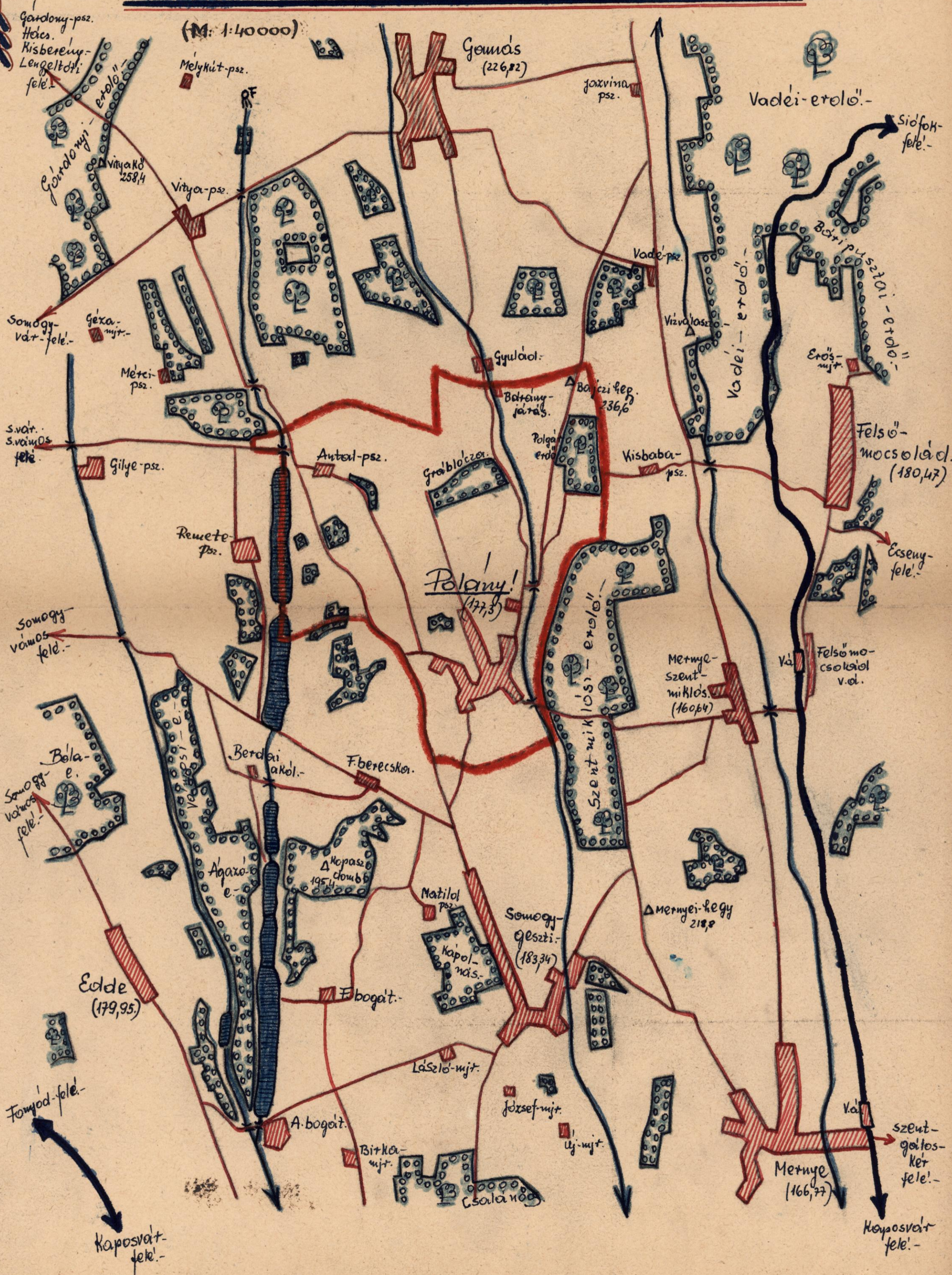
Metnyeszentmihály és

Felsőmocsoládi vasútállomás fele.

POLÁNY ÉS KÖRNYÉKE.

(M: 1:40000)

Gárdony-psz.
Hécs.
Kisberény-
Lengeltóti-
fele!

Górnás
(226,82)

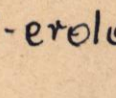
Vadéi-erőd!

Siófok-
fele!

Vitya-kő
258,4

Vitya-psz.

Jászvina
psz.

Somogy-
vár-fele!

Géza-
mjt.

Mérei-
psz.

Gyulaó!

Vadé-psz.

Vízválasz

Erős-
mjt.

Felső-
mocsolád.
(180,47)

Ecsény-
fele!

S.vár.
s.város
fele!

Gilye psz.

Antal-psz.

Grablócsa.

Bajtany-
járás.

Polgár-
erdő

Kisbaba-
psz.

Remete-
psz.

Polány!
(177,5)

Somogy-
vámos
fele!

Mernye-
szent-
miklós.
(160,4)

Vá

Felsőmo-
csolád
v.öl.

Somogy-
város
fele!

Béla-
e.

Berdai
akol.

F.berecska.

Szentmiklósi-
erőd!

Mernye-
szent-
miklós.
(160,4)

Vá

Felsőmo-
csolád
v.öl.

Agaró-
e.

Δ Kapos-
domb
195,4

Matilól
psz.

Somogy-
geszti.
(183,34)

Δ Mernyi-hegy
218,8

Edde
(179,95)

F. bogát.

Kapol-
nás.

Fonyód-fele!

László-mjt.

József-mjt.

Uj-mjt.

Mernye
(166,77)

szent-
gotthol-
kér
fele!

Kaposvár-
fele!

Bitka-
mjt.

Csala-nás.

Kaposvár-
fele!